

Broj: 535/69.

USKRSNA ČESTITKA OBDRŽAVLJALA

Uskrsnuo je Gospodin, kako je rekao!

Sam dogadjaj kao i njegovo prethodno naviještenje djelo je Božje. To što je uskrsnuo, bio je učinak svemogućnosti Božje, jer mrtvom tijelu vratiti život i dušu, može samo svemogući Bog. A unaprijed najaviti taj učinak svemoći Božje, može samo Bog po svojem sveznanju.

Uskrsnuo je Isus, Spasitelj naš. Nije to bila tlapnja ni utvara bolesnih ljudskih sjetila. Jer poslije uskrsnuća apostolske su ruke pipale uskrsnulo tijelo Isusovo i dodirivale njegove rane.

A jer je Isuscovo uskrsnuće temelj naše vjere, iz toga slijedi, kao što je uskrsnuće stvarna i opipljiva činjenica, tako je i naša vjera jedna čvrsta i nepokolebiva stvarnost.

Vjerujmo dakle u Isusovo uskrsnuće. Vjerujmo i u sve ono, što nam je uskrshnuli Krist rekao i ne dajmo se nikad i ni čim u toj vjeri pokolebiti.

I veselimo se Isusovu uskrsnuću. Veselimo se, što je nebeski Otac svoga onako strašno poniženoga Sina na Veliki Petak konačno na Uskrs toliko odlikovao i proslavio. Veselimo se tome ~~tim~~ više, što je Isus sva svoja poniženja i neizrecivu muku svoju preuzeo dragovoljno radi nas i našeg spasenja.

Posebno neka se raduju uskrsnuću Isusovu svi oni,koji piju čašu iskušenja,koji prolaze kroz bol i patnju. A to smo više manje svi mi. I neka se najviše veseli onaj,koji je najteže kušan,jer što su veće kušnje i poniženja,to će biti i veća kruna i slavnije uskrsnuće.

Svi mi nosimo slabci i raspadljivo tijelo. Ali ne smijemo to tijelo ni prezirati ni zanemarivati. Jer ono će jednom uskrsnuti. Jer kad se to tijelo spusti do dna ništavila, kad se saspe u prašinu, onda će se na njemu pokazati sva veličina moći Božje. U prah samljeveni dijelovi sjedinit će se ponovno i biti obučeni u slavno odijelo uskrsnuća, bit će zadahnuti snagom novoga i neprolaznoga života.

Poštivajmo stoga svoje tijelo. Njega je oprala voda sv. krštenja. Njega je pomazalo ulje sv. krizme. Ono je učlanjeno u Kristovo otajstveno tijelo, postalo je hrām Duha Svetoga. Ne dopustimo, da naše tijelo bude oskvrnjeno. Neka ga ne takne ni grijeh razbludne nečistoće, ni grijeh pjanstva. Postupajmo sa svojim tijelom kao što se dolikuje djeci Božjoj i sinovima uskrsnuća.

I neka misao uskrsnuća vazda lebdi pred našim očima. Neka nas napunja radošću i veseljem u svim teškim časovima života. Jer patnje su kratke i prolazne, a uskrsnuće je vječno. Pa i sama smrt kršćaninu je ulaz u nebeski život.

S Marijom Magdalenom panimo i mi danas pred noge uskrsnuloga Spasitelja. Položimo pred njegove noge sve svoje dobre uskrsne odluke, da ćemo naime sa Uskrsem i mi ustati na novi i dostoјniji kršćanski život. I sa tom odlukom sjedinimo i vapaj žarke molbe uskrsnulome Bogu i Spasitelju svome, da nas već ovdje učini duhovno dionicima svoga uskrsnuća, a poslije ovoga života, da nas stvarno kroz svu vječnost učini subaštinicima svoga vječnoga života.

U to ime želim vama i vašim obiteljima sretan Uskrs, pun milosti i Božjega blagoslova!

Mostar, dne 26. ožujka 1969.

+ Petar, biskup

Napomena: Uskrsnu čestitku Crdinarija pročitati vjernicima
s oltara na sv. misama na blagdan Uskrsa!

Broj: 536/69.

PISMO SUBRAĆI

Vjesnik ljubljanske nadbiskupije u broju od 4. ožujka t.g. donio je ovo pismo,koje radi njegove aktuelnosti ovdje prenosimo u hrvatskom prijevodu.

Riječi Pape Ivana XXIII,da današnja Crkva želi očistiti svoje lice da bi postala privlačna takodjer današnjem svijetu,postale su već lozinka današnjeg vremena. Kad čitamo ili slušamo,da Crkva odbacuje sa svoga zemaljskoga odijela povjesne ljudske navlake,da stresa sa sebe na pr:bizantinizam,triumpalizam,paternalizam,pretjerani juridizam i tome slično,ne umijemo si točno predstaviti,što neki s time hoće. Drugi,naročito nerazborito nestrpljivi,hoće sa lika Crkve tako radikalno ostrugati prašinu i patinu,da pri tom ozlijede strukture,što ih je njoj Krist dao,pa s time nanose u Crkvi mnogo štete i puno zla. Osjećamo,da je sve to i kod nas još neodredjeno u zraku,ali je ipak tu.

Neki na pr. ne pridaju više crkvenom auktoritetu one uloge u naučavanju i vodstvu,kakvu joj je Krist podijelio,nego hoće da demokratiziraju Crkvu po uzoru na civilne demokracije 20. stoljeća ili čak po primjeru socijalističkog samoupravljanja. Proglasuju na pr. absolutnu,od crkvenog učiteljstva neovisnu autonomiju savjesti,kad odbacuju ili u najmanju ruku kritiziraju nauk enciklike "Humanae vitae",samovoljno osporavaju ili krše važne kanonske propise za svećenike, na pr. zakon o beženstvu svećenika,zakon o rezidenciji i tome slično.

Svi revolucionarni pokušaji i svaka samovolja u Crkvi ne bi se nikako pojavili,da se nije zaboravilo,da je kršćanstvo vjera križa,kako je to poslije Koncila ponovno naglasio kršćanski filozof J. Maritain. Križ,dovoljna molitva,odricanje,pokora,bitne su sastojine kršćanstva; gdje nema tih vrijednosti ili se nalaze samo površno,tu se potresaju sami temelji naše vjere.

Imajmo najprije jasne pojmove,pa se ne ćemo zaraziti tim nezdravim zrakom,koji k nama dolazi sa zapada kao loše vrijeme. Stvarno, Crkva se zna otresti bizantinizma,koji je crkvenim predstavnicima davao i odlučujuću civilnu važnost,Crkvi nudio civilnu zaštitu i civilne privilegije,pa je u medjusobne odnose,takodjer i u liturgiju,unašao ceremonijal bizantskoga dvora. Zato se obnovljena liturgija danas pojednostavljuje i napušta nepotrebni sjaj,takodjer i u prelatskim insignijama,te ljubi priprost,ali sadržajan i rječit govor simbola.

Crkva otklanja tašti mentalitet triumfalizma,koji očekuje i to u blžoj budućnosti potpunu pobjedu Crkve već na ovom svijetu. Objava preko sv. Ivana uči drugačije: što se više približava drugi dolazak Gospodinov,to će biti gore i Crkvi čekaju tim žešće borbe. Taj isti Apostol je doduše napisao: Ovo je sredstvo pobjede,koje pobjedjuje svijet: naša vjera"/ Iv. I,5, 4/. To mnogi krivo shvaćaju i tumače u prilog triumfalizmu. Ali je uporedo s time ovako zapisano: "Tko je pobjednik svijeta,ako nije onaj,koji vjeruje,da je Isus Sin Božji!". Smisao je,da tvrda vjera u Krista daje na raspolaganje sve milosti,da pobijedimo sve protivnike svoga spasenja,napasti,grijeh.

Kad današnja Crkva svladava paternalizam,koji gleda u poglavaru oca,a u svima društima nedoraslu i zaštite te tutorstva potrebnu djecu,ona hoće da svi u Crkvi,pa i lajici,budu svijesni svoje punoljetnosti,a s time i svoje suodgovornosti; svećenik tak,povezan po nadnaravnoj ljubavi i bratskoj poslušnosti sa svojim biskupom,da obavlja svoju službu svjestan takodjer vlastite odgovornosti.

Kad Crkva odbacuje pretjerani juridizam, koji je u njoj naročito od 14. stoljeća zadobio skoro dominirajuću moć, ne smijemo pasti u drugu protivnu skrajnost, da bismo priznali samo duhovne veze, koje povezuju udove Crkve. Kao svako društvo mora i Crkva počivati na pravnim normama. Bez "jusa" ne možemo si predstaviti ni zamisliti Crkve kao vanjskoga društva. Značenje pravno uredjenih odnosa u Crkvi lijepo izražava natpis na sveučilištu u Salamanki: *Jus quo sit Ecclesia felix.* A jer je Crkva mnogo više nego svjetovno društvo, jer je tajna, mysterium, njezini pravni propisi ne iscrpljuju ni njezina bića ni njezinih osobina.

Ovoliko za jasnoću pojmova, da bismo kraj današnjih krilatica lakše lučili zrno od pljeve, zaravu obnovu od šarlatanskih izopačenja.

Budimo dakle budni i kod čitanja suvremenih stranih revija i kritični. "Sve provjeravajte: što je dobro zadržavajte"/ l Sol. 5,22/.

Mostar, dne 26. ožujka 1969.

+ Petar, biskup

Broj: 537/69.

DAN SVEĆENIČKOG POSVEĆENJA

Svećenička Kongregacija Sinova Srca Isusova iz Tridenta svake godine upućuje poziv svećenicima širom svijeta, da pobožno proslave dan svećeničke posvete. Predlažu da bi ove godine to bilo na Veliki Četvrtak 3. travnja ili po sudu mjesnog Ordinarija u koji drugi dan, na pr. na svetkovinu Srca Isusova 13. lipnja.

Za nas bi najpogodnija bila svetkovina Srca Isusova, odnosno dan uoči te svetkovine, t.j. 12. lipnja.

Taj dan mogla bi se zgodno upriličiti mjeseca rekolekcija svećenika. Kao glavnu temu za tu rekolekciju ove godine iz Tridenta predlažu: ljubav križa i nasljedovanje Krista kao žrtve za nas na križu prikazane, da bi se Kristov život očitovao u našim tjelesima.

Imalo bi se dakle upriličiti razmatranje o toj temi. Bilo bi požaljno prikazati sv. misu sa primarnom nakanom, da bi svi svećenici čistim srcem i ispunjeni milošću Božjom posvjedočili svoju ljubav Kristu takodjer mrtvenjem.

Održala bi se i ura klanjanja Presvetom i trebalo bi obaviti posvetu Presv. Srcu Isusovu. Valjalo bi učiniti i koje djelo ljubavi prema subraći, koja su duhom potišteni ili slomljeni radom, da im u nečemu pomognemo.

Zaključak bi bio, da unaprijed sav naš život bude posvećen Kristovu križu i radu za spasenje duša, koje je Krist na križu i po križu otkupio.

Toplo preporučamo ovo svetkovanje dana svećeničkog posvećenja. Ako ne može to biti uoči svetkovine Srca Isusova, može se slobodno odabratи koji drugi zgodniji termin.

Mostar, dne 26. ožujka 1969.

+ Petar, biskup

Broj: 538/69.

KONCELEBRACIJA NA SVETI(Veliki) ČETVRTAK

Kao i prošlih godina, tako će i ove godine prigodom blagoslova i posvete ulja na Sveti Četvrtak biti koncelebracija, koju će predvoditi Ordinarij.

Sv. misa "chrismatis" počet će u 9 sati izjutra u mostarskoj crkvi.

U koncelebraciji sudjeluju:

a) Svi Dekani, odnosno njihovi delegati, ukoliko koji Dekan bude opravdano spriječen, da ne prisustvuje posveti ulja;

b) Budući da nema dovoljan broj Dekana, da bude broj 12, ovim se pozivaju slijedeći svećenici, da neizostavno sudjeluju u koncelebraciji:
1) Don Mato Nuić, Potoci, 2) Fra Srećko Granić, Čapljina, 3) Don Andrija Iličić, Ledinac, 4) Fra Bruno Ćesić, Konjic.

Kod obreda blagoslova i posvete ulja sudjelovat će u funkcijama:

- 1) Za katekumensko ulje: jedan kapelan iz Mostara ili Humca;
- 2) Za bolesničko ulje: Don Petar Vuletić, ml.;
- 3) Za krizmu: Don Marko Lukač..

U asistenciji Ordinariju: Mons. Majić - ili O. Gvardijan iz Mostara, djakon: Don Vinko Brkić, Polog, subdjakon: iz samostana Mostar. Ostalu asistenciju dat će samostan Mostar u zajednici s ministramima.

Ovo odredjujemo radi toga, jer je zadnjih godina uvijek bilo neprilik, tko će sudjelovati u koncelebraciji, odnosno funkcijama. Da se to izbjegne ubuduće, kao već i ove godine, svaki put pozvat će se odredjeni svećenici, da sudjeluju u funkcijama. Ukoliko bi oni bili spriječeni, dužni su to javiti i naći sebi zamjenu.

Upozoravamo sve gore navedene, da na vrijeme dodju u sakristiju i da se spreme za svete obrede.

Mostar, dne 26. ožujka 1969.

+ Peter, biskup

Broj: 539/69.

PCZIV NA SJEDNICU SVEĆENIČKOG, PASTORALNOG I LITURGIJSKOG VIJEĆA

Ovim pozivam svećeničkih i pastoralnih vijeća, kao i članova liturgijske komisije na redovnu godišnju sjednicu, koja će se održati na Veliku Srijedu dne 26. travnja o. g. u 15 sati u prostorijama biskupskega Ordinarijata u Mostaru.

Posebne pozivnice neće se slati. Ukoliko netko predvidja, da ne bi mogao sudjelovati, dužan je to u naprijed javiti, odnosno poslati ispričnicu.

Mostar, dne 26. ožujka 1969.

+ Peter, biskup

Broj: 540/69.

ANTICIPACIJA USKRSNE VIGILIJE

Onim župama, koje su do sada imale pismenu dozvolu za anticipaciju uskrsne vigilije, a ukoliko oni razlozi, radi kojih je dozvola bila podijeljena još uvijek traju, ovim produžujemo dozvolu anticipacije i za ovu godinu, bez podnošenja posebne molbe.

Obredi ne smiju početi prije zalaska sunca.

Mostar, dne 26. ožujka 1969.

+ P e t a r, biskup

Broj: 541/69..

SVJETSKI MOLITVENI DAN ZA DUHOVNA ZVANJA

Na II nedjelju po Uskrsu, dne 20. travnja o. g. proslavit će se šesti "Svjetski molitveni dan za duhovna zvanja".

Sv. Kongregacija "Pro institutione catholica" svojim raspisom od 15. siječnja t. g. Prot.N. 13/69 pozivajući se na pismo Kardinala Državnog Tajnika Njegove Svetosti od 23. siječnja 1964.g., kojim je objavljena ustanova "svjetskog molitvenog dana za duhovna zvanja" piše:

1) Celebratio "Diei mundialis" nullum peculiare onus afferre debet quo ordinariae activitates pastorales, tempore praesertim paschali graventur. "Dies mundialis" enim essentialiter in oratione consistit, verbo Dei quidem illustrata, pro universalibus necessitatibus Ecclesiae quae magis in dies, sacerdotibus, religiosis, missionariis indiget. Cum haec oratio apicem suum in eucharisticis celebrationibus attigerit, particulares aliae externae celebrationes per se necessariae non videntur.

2) Authentica autem oratio, fide atque caritate fundata, et firma proposita et opera cohaerentia necessario afferet. Itaque "Dies mundialis" quot annis tamquam provida exhortatio censendus est, ut omnes, iuxta suas responsabilitates et possibilitates, illam pro vocationibus apostolicam actuositatem perficiant, quae a Concilio Vaticano II enixe requiritur /Cf. Christus Dominus, Optatam totius, Ad gentes, Presbyterorum Ordinis, Perfectae caritatis, necnon Lumen gentium quoad fundamenta vocationum in Ecclesia/....

Odazivajući se pozivu Sv. Kongregacije, koji je uputila svima Ordinarijatima u gornjem raspisu, ovim određujemo da se i u našim biskupijama ima proslaviti šesti "svjetski molitveni dan za duhovna zvanja" na način, kako je to propisano bilo za prešlu, t.j. 1968.g. (Cfr. br. 473/68 od 21. ožujka 1968.g.).

Ukoliko Sv. Otač pošalje posebnu poruku za šesti svjetski molitveni dan za duhovna zvanja, i župnici je dobiju u prijevodu u cijelosti ili u izvaticima, neka tu poruku na željan način saopće vjernicima s oltara, bilo da je pročitaju, ili da je iskoriste u svojoj propovijedi.

Mostar, dne 26. ožujka 1969.

+ P e t a r, biskup

Broj: 542/69.

VANJSKA PROSLAVA PAPINA DANA U BISKUPIJI

Na 30. lipnja pada godišnjica krunidbe Sv. Oca Pavla VI. Na taj dan ima se u svim misama - tihim ili pjevanim - po općem propisu uzeti oratio pro Papa sub unica conclusione s molitvom dana.

Vanjska proslava Papina dana ima se održati u prvu nedjelju mjeseca srpnja o. g. na način, kako je to prijašnjih godina odredjeno, naime da se toga dana ima pod pučkom sv. misom održati posebna propovijed o papinstvu u Crkvi i našim dužnostima prema Sv. Ocu, te poslije sv. mise "Te Deum" s pripadnim molitvama i molitvom za Sv. Oca.

Ta misa, uz koju je vezana vanjska proslava Papina dana može biti votivna misa "In anniversario coronationis Papae" bez komemoracije nedjelje. Ali prefacija se uzima Ssmae Trinitatis.

Vjernicima treba tјedan dana unaprijed najaviti proslavu Papina dana u župi, pa ih pozvati, da u što većem broju sudjeluju na Papin dan kod sv. mise i da se u svojim obiteljima i privatnim molitvama kroz slijedeći tјedan posebno mole za sv. Oca.

Mostar, dne 26. ožujka 1969.

+ Petar, biskup

Broj: 543/69.

SV. KRIZMA U 1969. GOD.

Ovogodišnji kānonski pohod i dijeljenje sv. krizme obavit će se u slijedećim župama: Mostar, Konjic, Jablanica, Drežnica, Bijelo Polje, Blagaj, Čapljina, Gabela, Klepci-Dračevot.

U Mostaru će biti sv. Potvrda na Duhove, a za druge župe javit će se naknadno.

Odredbe i napomene, koje je Ćrdinarijat dao prošle godine br. 477/68 od 21. ožujka 1968.ги vrijede i za ovu godinu.

Napose upozoravamo župnike, kojih se ovo tiče, da ne odgadjaju pripravu djece za sv. krizmu u mjesecu iza syršetka školske godine.

Mostar, dne 26. ožujka 1969.

+ Petar, biskup

Broj: 544/69.

PRIMANJE NOVIH KANDIDATA U SJEMENIŠTE

Ćrdinarijat je zadnjih godina u više navrata opširno pisao o brizi župnika za nova svećenička i redovnička zvanja kao i o brizi župnika za sjemeništarce preko praznika, te o izvještaju, koji župnik ima dostaviti onoj crkvenoj ustanovi, kojoj upućuje svojeg župljanina, kandidata za sjemenište.

Sve što je Ordinarijat prijašnjih godina o tome napisao i odredio, vrijedi i za ovu tekuću godinu. Upozoravamo župnike, da ponovno pročitaju raspise bisk. Crdinarijata br. 296/67 od 6. ožujka 1967.g. i br. 481/68 od 21. ožujka 1968.g., pa prema tome neka postupe kod preporučivanja svojih župljana za sjemenište.

Molbe kandidata za sjemenište treba dostaviti što prije, po mogućnosti odmah iza svršetka školske godine, a najkasnije do 20. srpnja, kako bi na vrijeme mogli rasporediti kandidate u razna sjemeništa.

Mostar, dne 26. ožujka 1969.

+ Petar, biskup

Broj: 545/69.

JURISDIKCIJALNI I TRIENALNI ISPITI

Jurisdikcionalni ispiti održat će se ove godine 8. listopada, a trienalni ispiti 13. studenoga t. g.

Kandidatima, koji trebaju ove godine pristupiti na te ispite, datum ispita javlja se na vrijeme, da se mogu dobro i temeljito pripraviti na ispite.

Mostar, dne 26. ožujka 1969.

+ Petar, biskup

Broj: 546/69.

BLAGOSLOV NOVIH CRKAVA

U zadnje doba nastala je neka zabuna u pogledu blagoslova novih crkava.

Da bi se to izbjeglo, Ordinarijat se je obratio Kongregaciji za Evangelizaciju naroda u Rim.

Ova je Kongregacija preko Ap. Delegature odgovorila, da pravo blagoslovati nove župske crkve pripada mjesnom Ordinariju.

Ovo se stavlja župnicima i ostalim svećenicima do znanja i ravnjanja.

Mostar, dne 26. ožujka 1969.

+ Petar, biskup

Broj: 547/69.

ŽUPSKA VIJEĆA(Crkveni odbori)

Na upit Crdinarijata, da li privremeno, dok traju današnje prilike u dijecezi, da se odgodi osnivanje župskih vijeća, odgovorila je Kongregacija za evangelizaciju naroda preko Ap. Delegata u Beogradu, da osnivanje tih vijeća nije "de praeccepto" nego samo "de consilio".

Ali ni u jednom slučaju ne može se konstituirati nijedno pastoralno vijeće bez izričite autorizacije mjesnog Crdinarija.

Prema tome je preuzv. Biskup dijeceze Mostar-Duvno u svom punom pravu, kad smatra, da još nije oportuno formirati pastoralna župska vijeća.

Prednje se dostavlja župnicima na znanje s time, da momentamo ne osnivaju svoja župska vijeća, crkvene odbore i sl.

Mostar, dne 26. ožujka 1969.

+ Petar, biskup

Broj: 548/69.

PITANJA ZA JESENSKI KORONSKI PASTORALNI SASTANAK 1969.G.

Sastanak se ima otvoriti kao i obično: zazivom Duha Svetoga.

Pitanja za koronska raspravljanja:

1) Casus: Desiderius medicus catholicus firmum propositum habuit numquam interveniendi in crimine procreationis abortus. Sed una die vocatur a medico suo superiore ut assistat tali operationi. Anceps haeret quid faciat. In fine assistantiam praestat timendo ne aliter risui exponatur et ne difficultates in suo servitio habeat.

Alia vice quando in una "ambulanta" alterius medici vices gerit una puerula ab illo petit litteras commendaticias pro gynecologo ut illi abortum procuret. Desiderius omnia conatur puerulam ab isto crimine deterrendi. Sed frustra. Ejus minis adductus illi litteras ad gynecologum dat rogando illum ut etiam ille puerulam deterrere conetur licet sciebat istud nihil profuturum esse.

Anxietate conscientiae exagitatus adiit juniorem sacerdotem Albertum qui illum ab omni culpabilitate absolvit dicendo ejus cooperationem fuisse tantum materialem et remotam ideo ex proportionata causa omnino licitam.

Timendo ne Albertus, juvenis et inexpertus, suum casum false solverit, sententiam Severini, sacerdotis aetatis provectionis, expetivit. Hic Desiderium graviter culpabilem invenit atque ab illo energice postulavit, ut professionem gynecologi dimitteret.

Tali contrarietate sententiarum Desiderius perplexus professorem theologiae moralis Gonzales pro solutione dubii rogavit.

Quaeritur:

- a) Quae sunt principia theologiae moralis pro recta solutione istius casus?
- b) Insuper praescripta Codicis Juris Canonici quae huc spectant?
- c) Quid dicendum de sententia Alberti et de sententia Severini? Qualem solutionem casus Gonzales dare debuit?

2) Iz Dekreta II Vat. Sabora: Svetost - privilegij pojedinaca ili opći poziv u Crkvi? V poglavlje dogmatske Konstitucije o Crkvi "Lumen gentium". Kako to poglavlje najbolje izložiti našim vjernicima?

3) Umaknuće. Uzroci. Stanje zadnjih 10-20 godina u župi. Posljedice. Što bi trebalo poduzeti da se to iskorijeni? Da li sankcije i kakve? Kako propovijedati o tome? Staleške pouke?

Mostar, dne 26. ožujka 1969.

+ Petar, biskup

Broj: 549/69.

OBAVIJESNI - DIJECEZANSKA KRONIKA

1) Blagoslov novosagradjene župske crkve u Medjugorju.

Župa Medjugorje, obnovljena 1892.g. imala je svoju župsku crkvu sv. Jakova, ali podignutu na dosta mekom, nepodesnom terenu. Predviđalo se da će postojeća crkva postati jednog dana neupotrebljiva, pa se je još 1937. g. započelo s gradnjom nove, velike i lijepo župske crkve, s tri ladje i dva zvonika, za koju je projekat izradio zagrebački arhitekt Podhorsky. Zbog neprilika i seoskih trzavica u župi, te radi početka II svj. rata crkva je ostala u gradnji sve do zadnjih godina. Dugo se je čekalo i na sredjivanje sve dokumentacije za dobivanje gradjevinske dozvole za nastavak dogradnje crkve.

U međuvremenu plan je nešto adaptiran prema današnjim zahtjevima i tehničkim mogućnostima izvodjenja. Adaptaciju je izveo o. fra Pijo Nuić, inžinjer.

Zadnjih godina, nesebičnim trudom svih župljana župe sv. Jakova, te doprinosima dobročinitelja sa strane, pod vodstvom aktualnog i poduzetnog župnika p.o. fra Radovana Petrovića crkva je sretno dogradjena i osposobljena za liturgijsku upotrebu vjernicima.

Blagoslov je crkve bio u nedjelju dne 19. siječnja t. g., koji je obavio preuzv. gosp. Biskup Obrede blagoslova velikom broju vjernika iz župe i susjednih i drugih župa tumačio mnogopošt. O. Provincijal, koji je nakon blagoslova crkve predvodio koncelebraciju s drugih deset svećenika i održao prigodnu propovijed, dok je C. Biskup govorio nakon blagoslova crkve.

Nakon sv. mise priredjen je banket povodom blagoslova nove župske crkve, u kojem je sudjelovalo preko 1500 uzvanika, medju kojima osim klera i časnih sestara, predstavnici općinskih vlasti, pravoslavci i muslimani.

Župniku i vjernicima župe sv. Jakova u Medjugorju čestitamo i želimo, da svoju župsku crkvu što prije i potpuno dovrše i urede za svoju korist, ponos i primjer drugim župama u biskupiji!

2) Sudjelovanje Ordinarija na proslavi sv. Vlaha u Dubrovniku.

Na poziv dubrovačkog biskupa dr. Šećerina Perneka naš je Biskup sudjelovao na vanjskoj proslavi zaštitnika dubrovačke biskupije i grada Dubrovnika sv. Vlaha, dne 9. veljače t. g. Dan uoči toga Biskup je posjetio župu Trebinje i Sestre Milosrdnice u medicinskom centru u Trebinju. U nedjelju, dne 9. veljače naš je Crdinarij propovijedao pod svečanom pontifikalnom sv. misom, koju je sluzio administrator hvarske biskupije, preuzv. g. Bežmalinović. Tom prigodom Biskup je posjetio i biskupsko dječačko sjemenište, gdje se nalaze neki naši sjemeništarci.

3) Biskupova privatna posjeta župama.

U nedjelju, dne 26. siječnja t. g. dijecezanski Biskup posjetio je župnika u Dračevu, koji je bolovao od gripe i tom prigodom održao propovijed pod ranom sv. misom pozivajući vjernike, da nesebično žrtvuju se za dovršenje započete župske crkve.

Po tom istoga dana posjetio je Biskup i župnika u D. Hrasnu, preč. gosp. Don Stjepana Batinovića, koji je opremajući bolesnika pao s konja i oštetio ruku. Pučku sv. misu služio je Biskupov Tajnik, a pod sv. misom propovijedao je sam Crdinarij. Poslije podne na povratku iz D. Hrasna Biskup je posjetio župnika u Stocu i Časne Sestre.

Na prvu nedjelju korizme, dne 23. veljače dijecezanski je Biskup posjetio župu Polog i pod sv. misom, koju je celebrirac Tajnik, održao propovijed. Na koncu propovijedi Biskup je pozvac župljane, da što bolje potpomognu gradnju župske crkve, koja je započeta prošle godine.

U nedjelju dne 16. ožujka t.g. Biskup je posjetio župu Gradina, propovijedao pod sv. misom i potakao župljane, da velikodušnim doprinosima potpomognu da se što prije uzmogne zatvoriti pokrivena nova župska crkva, kako bi je bilo moguće blagosloviti i predati liturgijskoj upotrebi.

4) Saстанак Biskupa u Splitu.

Na svetkovinu sv. Tome Akvinskog, 7. ožujka t.g. Dijecezanski Biskup pošao je u Split, gdje su se sastali svi Biskupi, koji imaju u tamošnjem centralnom bogoslovskom sjemeništu svoje bogoslove. Biskup je sudjelovao na sjednici biskupa s profesorima i starješinama Zavoda, a ujutro, dne 8. ožujka celebrirao je sv. misu bogoslovima i održao prigodni nagovor.

5) Rekolekcija svećenika.

Održana je u Bijelom Polju dne 24. veljače o.g. Prigodnu egzortu održao je sam Biskup. Rekolekciji je prisustvovalo 18 svećenika, medju njima dvojica iz splitske biskupije.

6) Umro don Jure Vrdoljak-Bišćević.

Na svetkovinu sv. Matije, apostola, 24. veljače o.g. preminuo je u zavodu Sestara Milcstrnica u Salzburgu, Austrija dijecezanski svećenik Don Jure Vrdoljak-Bišćević, u 64. godini života i 38 godini svećeništva.

Pokopan je na gradskom groblju u Salzburgu dne 1. ožujka 1969.g.

Don Jure Vrdoljak rodio se 4. srpnja 1906.g. u Drinovcima, gdje je pohađao i pučku školu. Gimnaziju je svršio u nadbiskupskom dječačkom sjemeništu u Travniku, a bogosloviju u interdijecezanskom bogoslovskom sjemeništu u Sarajevu. Zaređen je za svećenika 31. srpnja 1931.godine.

Službovao je najprije kao kapelan u Prenj-Dubrave od srpnja 1932.g. do svibnja 1934., kad je imenovan župnikom u Studencima, gdje je djelovao sve do konca II svj. rata, kad je zbog više sile morao napustiti svoju biskupiju i nastaviti svoj plodonosni rad medju Hrvatima katolicima izvan domovine.

U Studencima je odmah po svojem dolasku za župnika organizirao i vodio gradnju lijepe župske crkve. S velikim oduševljenjem i sudjelovanjem vjernika u kratko vrijeme crkva je bila pokrivena, blagoslovljena i otvorena za liturgijsku upotrebu. U župi je organizirao katolički društveni život, osnovao društva Srca Isusova, neumorno širio pobožnost prvih petaka na čast Presvi Srcu Isusovu. Izdao je i priručni molitvenik za vjernike.

Svoju neumornu pastoralnu aktivnost nastavio je i u novim krajevima, gdje ga je Providnost dovela.

Organizirao je Caritas u Austriji za pomoć katolika Hrvata, pokrenuo je izlaženje Glasnika Srca Isusova i Marijina. U siječnju 1950.g. preselio se u Sudbury, Kanada, gdje je službovao kao kapelan za tamošnje vjernike Hrvate. Godine 1953. dolazi u Toronto i uz pomoć tamošnjih crkvenih ustanova organizira prvu katoličku hrvatsku župu u tom gradu, gradi župsku crkvu i posvećuje ju Bl.Dj. Mariji - Kraljici Hrvata. Iscrpljen naporima i radom bio je 1961.g. šlagiran i zbog toga povukao se u mirovinu i vratio se u Salzburg god. 1962. gdje je ostao sve do svoje smrti.

U Kanadi je priredio mali kršćanski nauk i pučki molitvenik: Po Mariji k Isusu.

Posljednjih godina života zbog bolesti mnogo je trpio, a posebno jer mu je zbog slabā vida bilo nemoguće služiti sv. misu. Po svjedočanstvu Sestara, u čijem je Zavodu proveo posljednje godine života, bio je veoma strpljiv, miran i predan u volju Božju, a krunicu nije puštao iz ruku, nego je neprestano molio.

I Nadbiskup Toronto iz Kanade, saznавši za smrt Don Jurinu, poslao je vrlo lijepu sažalnicu, pohvalno se izrazio o njegovom radu u Torontu i najavio da će i tamo svećenici za njega - kao člana njihove biskupijske zajednice - služiti sv. mise.

U ime biskupije sprovodu je prisustvovao Tajnik, koji je dne 1.III t.g. u kapelici zavoda Sestara, gdje je umro Don Jure, služio sv. misu zadušnicu u koncelebraciji s još četvoricom svećenika, a sprovod je vodio mjesni dušobrižnik naših radnika uz sudjelovanje okolnih hrvatskih dušobrižnika, te župnika i kapelana župe, u kojoj se nalazi zavod Sestara. Na pogrebu su sudjelovali i predstavnici nadbiskupskega Ordinarijata iz Salzburga.

Agilnom i zaslужnom svećeniku Don Juri pokoj vječni!

Svaki dijecezanski svećenik dužan je za pok. Don Juru služiti najmanje jednu sv. misu, a preporuča se, da otsluže po tri sv. mise.

7) Sprovod Ilke ud. Perić, rodj. Zovko, majke Tajnika biskupije, koja je umrla dne 14. veljače t. g., a pokopana 16. veljače u groblju Prigredjani, vodio je osobno dijecezanski Biskup. U sprovodu je sudjelovalo više dijecezanskih svećenika kao i o. Gvārdijan iz mostarskog samostana i Tajnik provincije.

8) Pučke misije održane su od 12. do 19. siječnja o. g. u župi Roško Polje, duvanjski dekanat.

Misije su vodili domaći misionari: pošt. oo. fra Berislav Mikučić, fra David Zubac i fra Zdenko Galić.

9) Statistički izvještaj o vjerskom stanju u župi.

S božićnim obavijestima svim župskim uredima bilo je priloženo po dva formulara za statistički izvještaj o stanju u župi, koje je formulare trebalo ispunjene dostaviti Ordinarijatu do konca siječnja o.g. Međutim neki župnici nisu to dostavili ni do početka ožujka.

Cni,kojih se ovo tiče,znadu,pa ih molimo,da te izvještaje dostave što prije.

Također i prepise matica,napose krizmanih posljednjih godina, jer nije bilo formulara za prepise,neki nisu dostavili za one godine,kad je kod njih bila sv. krizma. Kojih se to tiče,neka to učine što prije.

10) Duhovne vježbe za svećenike u Zagrebu u G. 1969.

Duhovne vježbe za svećenike u Zagrebu održat će se u tri tečaja:

- 1) Cd 14. do 18. VII.
- 2) Cd 25. do 29. VIII.
- 3) Od 15. do 19. IX.

Duhovne vježbe održavaju se u Nadb. Bogoslovskom Sjemeništu, Zagreb, Kaptol 29. Prvi dan označuje početak duhovnih vježbi na večer,a drugi,zadnji dan označuje svršetak ujutro.

Upravi sjemeništa u ime troškova boravka i prehrane uplaćuje se 90 ND.

Svaki je svećenik dužan prijaviti svoj dolazak pet dana prije početka duhovnih vježbi Rektoratu Nadb. Bogosl. Sjemeništa,Zagreb, Kaptol 29. Sa sobom je svaki dužan ponijeti dvije plahte, jastučnicu,talar,roketu, štolu bijele boje, "Nasljeduj Krista" i druge osobne potrebštine.

Svećenicima na znanje!

11) Proglašenje nove crkvene pokrajine.

Bulom "Quisquis cum animo" od 22. 11. 1968.g. Sv. Ctac Pavao VI ustanovio je novu crkvenu pokrajinu,metropoliju u Sloveniji,sa sjedištem u Ljubljani.

Prvi metropolita jest nadbiskup dr. Josip Počačnik.

Proglašenje metropolije bilo je na blagdan sv. Josipa, dne 19.3. 1969. U ime Ap. Delegata papinsku bulu pročitao je beogradski Nadbiskup dr. Gabrijel Bukatko. Novoj Metropoliji i prvom Metropoliti želimo obilje Božjeg blagoslova!

12) Duhovne vježbe za svećenike u Djakovu.

U biskupskom bogoslovsom sjemeništu u Djakovu tokom ljetnih praznika održat će se dva turnusa duhovnih vježbi:

1) 21.VII navečer do 25. VII izjutra;

2) 25.VIII navečer do 29. VIII izjutra.

Kozi žele učestovati u duhovnim vježbama dužni su barem tri dana prije početka javiti se Rektoratu bogoslovskog sjemeništa Djakovo, Štrosmajerov trg br. 5. Sa sobom treba ponijeti svoje lične potrebštine; humerale i purifikatorij. U ime nadoknade za troškove plaća se upravi sjemeništa 70 ND za sva tri dana.

13) Blagoslov polja.

Ordinarijat je svojim raspisom be. 1236/68 od 10. 12. 1968.g. pozvao sve Dekane, da do konača siječnja 1969.g. pismeno dostave mišljenja i prijedloge svoga Dekanata u pogledu obreda blagoslova polja. Do početka ožujka samo je jedan Dekan dostavio pismeno mišljenje i prijedlog svoga dekanata. Molje se ostali Dekani, da to što prije dostave, po mogućnosti već u Velikom Tjednu.

14) Redoslijed Lekcija dostavljen je svim župskim uredima u dva navrata. Kao naknadu za to, svaki župski ured na teret crkvene blagajne ima uplatiti u kancelariji Ordinarijata po 4 ND (odnosno 400 st. din).

15) Koncilski dokumenti.

Svim župskim uredima prilažemo prijevod Dekreta II Vat. Sabora "Christus Dominus", o pastirskoj službi Biskupa u Crkvi.

Cijena je Dekretu 2,00 ND, što se isplaćuje na teret crkvene blagajne.

16) Gradjevinska djelatnost na području dijeceze u 1968.

Iz izvještaja, koje smo primili u kancelariju Crdiarijata do početka ožujka o. g. donosimo pregled gradjevinskih radova na crkvenim objektima u dijecezi tokom 1968.g.

Bukovica: Izmjenjena krovna konstrukcija na župskoj crkvi, dogradjena sakristija.

Čapljina: Obojena crkva iznutra u Čapljići, popravljena crkva u Trebižatu, a u Dretelju uređena ograda i obojena drvenarija. Čerin: U toku je temeljita adaptacija župskoga stana. Drežnica: Dovršen popravak župskoga stana, dogradjena dvorana za djecu i narod. Drinovci: U toku rada novi stan za časne sestre i za katehizaciju djece; na Drinovačkom Brdu uređivano dvorište oko crkve.

Duvno: Izradjena ponutrica crkve. Pokriven stan za časne sestre i dvorana za katehizaciju djece. Goranci: Uredjen pod u crkvi, crkva obojena iznutra, nabavljene nove klupe u crkvi. Gorica: Otpočeta gradnja nove župske crkve. Posuški

Gradac: U toku su radovi na temeljitoj adaptaciji župskoga stana. U crkvi uvedena električna rasvjeta. Gradina: Pokrivena nova župska crkva.

Gradnići: Uredjuje se crkveno dvorište. Grljevići: Popravljen župski stan. Pripremni radovi za novu župsku crkvu.

Humac: Ožbukavanje jednog dijela župske crkve. Klobuk: Pokrivena nova župska crkva. Ožbukavanje izvana i iznutra. Uredjenje dvorišta. Jare: Postavljeni temelji nove župske crkve. Kočerin: Uredjenje crkvenog dvorišta. Kongora: Uredjen novi pod u crkvi. Kruševo: Dovršen stan za časne sestre, dvorana za katehizaciju. Ljuti Dolac: Izvršena temeljita adaptacija župskog stana.

Medjugorje: Pokrivena nova župska crkva. Mostar: Obnovljene pokrajne ladje u crkvi i postavljen novi kor. Ploče: Popravak župskoga stana u tcku.

Klepči-Dračevo: U toku izgradnja nove župske crkve. Prisoje: Dogradnja župskog stana. Rakitno: Dogradnja župske crkve i župskoga stana. Ravno: Bojenje crkve iznutra i rad oko uredjenja dvorane za djecu. Roško Polje: Uredjenje crkvenog dvorišta. Sutina: Crkva ožbukana izvana i iznutra. Siroki Brijeg: Podignuta nova crkva u selu Uzarićima. Nadogradjen zvonik i uredjivani zvonici iznutra.

Šujica: Pripremni radovi za otpočinjanje nove župske crkve.

Tihaljina: Dogradjena nova župska crkva. Postavljeni prozori i vrata.

Blagoslovljena na 8. prosinca 1968.g. Šipovača-Vojnići: U izgradnji nova župska crkva. Trebimlja: Uredjenje crkvenog dvorišta. Vir: Dogradnja zvonika i podignuta kuća za časne sestre i dvorana za djecu.

Vitina: Uredjena kuća za časne sestre i dvorane za katehizaciju.

Čestitamo svim župnicima, koji su izvodili bilo zamašnije ili manje rade u svojim župama na crkvenim objektima i potičemo ih, da svojim radom nastave, ali da ne zaborave u svojem vanjskom radu na duhovnu izgradnju svoje župe.

17) Zamoljeni smo da preporučimo:

1) Dr. Čedomil Čekada: Gospodin govori. Pod naslovom "Gospodin govori" tiskano je 50 propovijedi Dra C. Čekade na 243 stranice sitnoga tiska. Obraduju riječi Isusove iz Evanjelja zaključno s 8 blaženstava. Mogu dobro doći za propovijedanje, razmatranje ili duhovno štivo svećenicima, redovnicama i vjernicima. Cijena je s poštarinom 12 ND. Tko naruči barem 10 komada, dobiva 10% popusta. Naručuje se: VRH. BOSANSKI KAPTCL, SARAJEVC, Radojke Lakića br. 7.

2) SVETA CECILIJA, časopis duhovne glazbe. Izdaje Institut za crkvenu glazbu prkt. bogoslovskom fakultetu u Zagrebu. Izlazi 4 puta godišnje. Sadrži članke, prikaze, viesti s područja liturgijske duhovne glazbe, a u svakom broju nalazit će se i glazbeni prilozi, prikladni za vodje zborova. Godišnja pretplata 20 ND. Naručuje se kod Hrv. Knjiž. Društva Sv. Ćirila i Metoda, Trg Kralja Tomislava, br. 21.

3) Dr. Tomislav Šagi-Bunić: ALI DRUGOG PUTA NEMA. To je naslov knjige našeg poznatog profesora teologije, koji na 438 stranica uvodi čitaoca u II Vat. Sabor, pruža orijentaciju u koncilskoj misli i problematici. Prva knjiga te vrste kod nas. Cijena 40 ND. Naručuje se: Kršćanska sadašnjost, Zagreb, Marulićev trg br. 14.

4) Župa Janjevo, glasilo katoličke župe Sv. Nikole, Janjevo (Koscvo). Župski list. Izlazi 5-6 puta godišnje. Preplata 10 ND. Interesantan župski list o još interesantnijoj katoličkoj župi na Kosovu. Preporučujemo župnicima taj list da ga sami naručuju i pokušaju u župi proširiti.

Također župski ured u Janjevu izdao je seriju božićnih i uskrsnih čestitaka. Prihod ide u korist izgradnje novog župskog stana i drugih crkvenih prostorijsa. Naručuju se: Samostan Antunovac, Zagreb, Nova Ves kbr. 55. Čestitke su ukusne, a i jeftinje: 50 st. din po komadu.

5) Dr. J. Kuničić, Ljubav u službi života, komentar k enciklici "Humanae vitae". Naručuje se kod: Hrv. Knjiz. Društvo Sv. Ćirila i Metoda, Zagreb, Trg Kralja Tomislava, br. 21.

6) F. Houtart: Sociologija i pastoral, prijevod s francuskog. Izdala: Kršćanska sadašnjost, Zagreb. Marulićev trg br. 14.

7) O. fra Andeo dr. Mutić, Ima li Bog? Razumski i biblijski dokazi za egzistenciju Božju. Cijena 5 ND. Naručuje se: Ćirilo-metodska knjižara, Kaptol 29.

8) O. fra Milan dr. Šetka, Vodjenje župskoga ureda, Makarska, 1968.g.

+ + +

DIJECEZANSKI VJESNIK, izdaje Biskupski Crdinarijat u Mostaru, za potrebe župskih ureda u Biskupiji i za informaciju drugim Crdinarijatima.

Biskupski Crdinarijat
Djecezanski Vjesnik

D I J E C E Z A N S S I V J E S N I K

/ OKRUŽNICE I SLUŽBENE OBAVIJEŠTI /

B I S K U P S K O G A O R D I N A R I J A T A U M O S T A R U
== = == = == = == = == = == = == = == = == = == = == = == = == =

DOKUMENTI SVETE STOLICE

I.) DEKRET SV. ZBOGA CBREDA, KOJIM SE PROGLAŠUJE NOVI OBRED MISE

SACRA CONGREGATIO RITUUM

Prot. n. R 22/969

D E C P E T U M

Crdine Missae ad normam Constitutionis de sacra Liturgia instaurato,
eodemque a Summo Pontifice Paulo VI per Constitutionem Apostolicam
MISSALE ROMANUM,die 3 aprilis 1969 datam,approbato,haec Sacra Rituum
Congregatio de speciali mandato eiusdem Summi Pontificis praedictum Crdinem
Missae promulgat,statuens ut a die 30 novembris huius anni 1969,dominica
prima Adventus,vigere incipiatur.

Una vero cum Ordine Missae, evulgatur etiam Institutio generalis Missalis Romani, quae deinceps locum tenebit tractatum: RUBRICAES GENERALES, RITUS SERVANDUS IN CELEBRATIONE et IN CONCELEBRATIONE MISSAE, et DE DEFECTIBUS IN CELEBRATIONE MISSAE OCCURRENTIBUS, qui initio Missalis Romani nunc exstant. Statuitur praeterea ut haec INSTITUTIC GENERALIS MISSALIS ROMANI, a Summo Pontifice pariter approbata, eodem die 30 Novembris, una cum Ordine Missae instaurato, vigere incipiat.

Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Ex aedibus S. Congregationis Rituum, in Dominica Paschae, die 6 aprilis
1969.

BENNC Card. GUT
S.C.R. Praefectus
et "Consilii" Praeses

+ FERDINANDUS ANTONELLI
Archiep.tit. Idicrensis
S.C.R. a Secretis

II.} A P O S T O L S K A K O N S T I T U C I J A

kojom se objavljuje RIMSKI MISAL obnovljen prema
Dekretu II Ekumenskog Vatikanskog Koncila

P A V A O B I S K U P
SLUGA SLJUGU BOŽJI
za trajni spomen

RIMSKI MISAL, objavljen Dekretom Tridentinskog Sabora od Našeg Predšasnika Sv. Pija V godine 1570 / Const. Apct. QUO PRIMUM, die 14 julii 1570 data/, treba ubrojiti - svatko to priznaje - medju one mnoge i vanredne korisne plodove koji su se iz tog Svetog Sabora razišli po cijeloj Kristovoj Crkvi. Kroz četiri stoljeća nije bio samo svećenicima latinskog obreda norma za vršenje Euharistijiske Žrtve nego su ga također vjesnici svetog Evandjelja raširili gotovo u sve krajeve zemlje. Osim toga, nebrojeni i veoma sveti muževi hranili su obilno pobožnost svojih duša prema Bogu crpeći iz njegovih bilo čitanja bilo molitava, koje je velikim dijelom poredao u stalan red Sveti Grgur Veliki.

Medjutim otkako se u kršćanskom puku počelo više širiti i jačati njegovanje liturgije - što je, po mišljenju Našeg Predšasnika blažene uspomene Pija XII, znak osobite brige i Božje naklonosti prema ljudima ovog vremena, i spasonosni prolaz Duha Svetoga kroz Crkvu Božju / Pius XIII, Allocutio iis, qui primo Conventui ex omni natione de Liturgia pastorali, Assisi habitu, interfuerunt, die 22. sept. 1956: A.A.S. 48(1956) p.712/ - očito je postalo jasno da se obrasci Rimskog Misala moraju kako djelomično preraditi tako i dodacima obogatiti. Tu potrebnu reformu započeo je isti Naš Predšasnik obnovom Uskrsnog bdijenja i Obreda Svete Sedmice, koji je time učinio prvi korak u prilagodjivanju Rimskog Misala duhu ovog vremena.

Nedavni pak Ekumenski II Vatikanski Sabor, objavivši Konstituciju koja počima rijećima "SVETI SABOR", postavio je temelje opće obnove Rimskog Misala određujući da se najprije "tekst i obredi imaju tako srediti da jasne izraze one svete vrednote koje su u njima označene /Conc. Vat. II, Const. de Sacra Liturgia, SACROSANCTUM CONCILIUM, n. 21/; zatim,"neka se izvrši revizija nepromjenjivih misnih dijelova tako da budu jasnije vlastitosti pojedinih dijelova i njihova medjusobna veza, a isto tako da se olakša pobožno i djelatno učešće vjernika"/ ibid., n. 50/; onda, "kako bi se vjernicima spremila bogatija hrana Božje riječi, neka se obilatije otvoriti biblijska riznica"/ Ibid., n. 51/; napokon "neka se sastavi novi obred koncelebracije i unese u Rimski pontifikal i misal" / Ibid., n. 57/.

Medjutim, ta obnova Rimskog Misala nije se nipošto nenadano provedla, jer joj je pripremao put napredak u liturgičkim disciplinama kroz zadnja četiri stoljeća. Ako su, naime, poslije Tridentinskoga sabora mnogo pripomogli reformi Rimskog Misala razjašnjeni i pročitani stari Kodeksi Vatikanske Biblioteke, kao i drugi sabrani sa svih strana, kako to potvrđuje Apostolska Konstitucija Našeg Predšasnika Sv. Pija V "Quo primum", kasnije su svakako pronađeni i objavljeni prastari liturgijski izvori, i više su istraženi liturgijski obrasci Istočne Crkve, pa su stoga mnogi željeli, da takva bogatstva nauke i pobožnosti ne leže samo u tami arhiwa nego naprotiv budu iznesena na svjetlo kako bi rasvjetljivala i hranila srce i dušu kršćanina.

Sada pak, da barem u najčlanijim crtama odredimo novi sastav Rimskog Misala, kanimo najprije OPĆU UREDBOM, koja nam je u knjizi poslužila kao uvod, izložiti nove norme za slavljenje Euharistijiske Žrtve, bilo što se tiče vršenja obreda bilo službi vlastitih svakom prisutnom sudioniku, bilo što se odnosi na odijela i mjesta, potrebna za odvijanje božanskog čina.

Treba znati da se osobita novost obnove nalazi u tzv. Euharistijskoj Molitvi. Iako je, naime, u Rimskom obredu prvi dio te Molitve, tj. Prefacija, tijekom vremena poprimio razne obrasce, drugi pak dio, kojeg su nazivali Kanon Čina, u vremenu od IV do V vijeka dobio je nepromjenljivi oblik. Ističe su liturgije naprotiv u samim Anaforama poprimile izvjesne razlike. U toj stvari, osim što je Euharistijska Molitva povećana brojem Prefacija, uzeti bilo iz starije tradicije Rimske Crkve, bilo nanovo sastavljenih, da se njima jasnije počašu pojedini dijelovi mistarija spasenja i da se pruže brojniji i jači razlozi za hvaljivanja, odredili smo da se toj Molitvi dodaju još nova tri Kanona. Međutim, da se udovolji, kako kažu, pastoralnim razlozima i da se koncelebracija lakše odvija, odredili smo da Gospodinove riječi u svakom obrascu Kanona budu iste. Stoga odredujemo da se one u svakoj Euharistijskoj Molitvi ovako izgovaraju: Nad kruhom: UZMITE I JEDITE OD CVOGA SVI: CVO JE MOJE TIJELO KOJE ĆE SE ZA VAS PREDATI.

Nad kaležom: UZMITE IZ NJEGA SVI: CVO JE KALEŽ MOJE KRVI NOVOGA I VJEĆNOGA SAVEZA KOJA ĆE SE PROJITI ZA VAS I ZA SVE LJUDE NA OTPUŠTENJE GRIJEHA. - CVO ČINITE MENI NA SPOMEN.

Riječi pak TAJNA VJERE, koje su izvedene iz konteksta riječi Krista Gospodina i koje svećenik izgovara, uvod su vjernicima u odredjene zazive.

Što se tiče nepromjenljivog dijela Mise (Ordo Missae), obredi su pojednostavljeni, iako u biti ostaju isti / Ibid., n. 50/. Ono je naime ispušteno što je tokom vremena opetovano ili dodavano bez osobite koristi /ibid., n. 50/, naročito u obredu prikazanja kruha i vina, lomljenja kruha i pričesti.

K tome pridolazi da se "ponovno unose neke stvari prema nekadašnjoj normi Svetih Ctaca, koje su tokom vremena nepravedno bile ispuštene" /ibid., 50/. Tu spadaju Homilia /ibid., n. 52/ i Opća molitva ili Molitva vjernika /ib., n. 53/, te obred kajanja ili pomirenja s Bogom i braćom, koji ima biti na početku mise i kojem je, kako je bilo potrebno, vraćena njegova važnost.

Nadalje, prema propisu II Vatikanskog Sabora kojim je naloženo "da se kroz utvrđeni broj godina puku čitaju važniji dijelovi Svetog Pisma" /ibid., n. 51/, cijelokupni sastav Lekcija koje se imaju nedjeljom čitati, razdijeljen je na vrijeme od tri godine. Osim toga, u sve blagdanske dane čitanju Poslanice i Evangjelja prethodi čitanje uzeto iz Starog Zavjeta, ili u Uskrsno vrijeme iz Djela Apostolskih. Na taj se način jezgrovotije osvjetljuje trajno odvijanje tajne spasenja, očitovano objavljenim Božjim riječima. A to veoma veliko obilje biblijskih čitanja kojima se na blagdanske dane iznosi pred vjernike odličniji dio Svetog Pisma, dopunjava se još dodatkom ostalih dijelova Svetih Knjiga što se čitaju na obične dane.

Dakako, sve je to tako uredjeno da sve više i više budi u kršćanskim vjernicima glad Božje riječi /Amos, 8, 11/ koja, čini se, pod vodstvom Duha Svetoga kao da prisiljava narod Novog Saveza na savršeno jedinstvo Crkve. Kad je sve to tako uskladjeno, silno se nadamo da će time svećenici i vjernici svetije pripremati svoju dušu za Gospodnju Večeru i ujedno, dublje razmatrajući Svetu Pismo, da će se iz dana u dan obilnije hraniti Božjim riječima. Odатle će napokon slijediti, te će svi, prema uputama II Vatikanskog sabora, držati Božanska Pisma bilo kao trajni izvor duhovnog života, bilo kao osobiti dokaz u predavanju kršćanske nauke, bilo kao srž svetog teološkog naučavanja.

Medutim, u ovoj obnovi Rimskog Misala nisu samo promijenjena tri dijela o kojima smo dosad govorili, t.j. Euharistijska Molitva, nepromjenljivi dio Mise i red Čitanja, nego su takodjer i ostali dijelovi od kojih se Misa saстоje, obnovljeni i veoma izmijenjeni. To su: Doba liturgijske godine, Svetački dani, Zajedničke svetačke mise, Obredne Mise i Zavjetne Mise, kako ih zovu. U tome je osobita pažnja posvećena molitvama. One nisu samo brojem povećane da u ovim vremenima odgovaraju novim potrebama, nego su ponovno, takodjer, uzete i veoma stare molitve vjerno prema starim tekstovima. Time je postignuto da se u pojedine dane posebnih liturgijskih dijelova godine, to jest Došašće, Božićno vrijeme, Korizmu i Uskrsno doba, uzima svaki dan druga molitva.

Što se ostalog tiče, iako tekst Rimskog Graduala, barem što se tiče pjevanja, neće biti promijenjen, ipak su radi lakšeg razumijevanja obnovljeni i Psalmi Respónzorija, kojega sv. Augustin i sv. León Veliki često spominju, i Antifone za ulaznu i pričesnu pjesmu, koje se imaju upotrijebiti u tihoj misi.

Na koncu, iz svega što smo o novom Misalu izložili, da zaokružimo: Kad je Naš Predšasnik sv. Pijo V objavio prvo izdanje Rimskog Misala, predstavio ga je kršćanskom puku kao sredstvo liturgijskog jedinstva i kao spomenik istinskog i religioznog kulta u Crkvi. Takodjer i Mi, premda smo po odredbi II Vatikanskog Sabora primili u Novi Misal "zakonite promjene i prilagodjavanja" /ibid., n. 38-40/, nipošto drukčije ne želimo nego da ga Kršćanski vjernici prime kao pomoć za svjedočenje i utvrđivanje uzajamnog jedinstva sviju i da se njegovom moći, unatoč tolike različnosti jezika, uzdiže k nebeskom Ocu po Vrhovnom našem svećeniku Isusu Kristu u Duhu Svetome jedna te ista molitva sviju, mirisnija od svakog tamjana.

To što smo ovom Našom Konstitucijom propisali počima vrijediti dana 30. mjeseca studenoga ove godine, to jest na prvu nedjelju Došašća. -

Hoćemo da ove Naše odredbe i propisi sada i ubuduće budu čvrsti i provedeni u djelo, i da ih ne priječe Konstitucije i Apostolske odredbe izdane od naših Predšasnika, kao i ostali propisi takodjer vrijedni spomena i opoziva.

Dano u Rimu kod sv. Petra, dne 3. travnja, na blagdan Večere Gospodina našega Isusa Krista, godine 1969., Našega Pontifikata šeste.

P A V A O   PP. V I.

/ Prijevod Konstitucije prema Sl. Vjesniku Zagrebačke Nadbiskupije, V/1969/.

PREGLED I KRATKI KOMENTAR NOVOG ČBREDA MISE I OPĆEG UREDJENJA

RIMSKOG MISALA/ Prema Sl. Vjesniku Vrhbosanske Nadbiskupije, IV/1969./

Dekretom Sv. Kongregacije Obreda od 6. travnja 1969. proglašeni su O.U.R.M. (Institutio generalis Missalis Romani) i R.M. (Ordo Missae), koji zajedno sa Konstitucijom Pp. Pavla VI o Rimskom Misalu stupaju na snagu 30.XI 1969.

I Konstitucija i navedeni Dekret izdani su u jednoj cjelini pod nazivom ORDO MISSAE.

I./

OPĆE UREDJENJE RIMSKOG MISALA preuzima dosadašnje dokumente odnosno propise o rubrikama i ostalom iz uvoda u Misal. Stil je drukčiji nego do sada: ističe značaj rubrika za aktivno sudjelovanje vjernika u Euharistijskoj službi, propisi su elastičniji, daju opće linije za uređenje službe sv. Mise, prepusta-jući pojedinim Bisk. Konferencijama da odrede potrebno s obzirom na pojedine krajeve svijeta.

Čitav materijal razdijeljen je na 8 poglavljja:

- 1) Značenje i dostojanstvo Euharistijske službe.
- 2) Struktura Mise /čitanja, pjevanja, molitve i geste/,
Dijelovi Mise/ uvodni obredi, liturgija riječi, euharistijska liturgija, obred pričesti/.
- 3) Službe i službenici kod sv. mise.
- 4) Razni oblici služenja sv. mise: s pukom (sa dužnostima djakona i subdjakona), koncelebracija, tiha (samo u velikoj potrebi dozvoljeno misiti bez ministranta), upute za dijeljenje sv. Pričesti pod obje prilike.
- 5) Kako treba da budu uređena crkva i oltar za sv. misu.
- 6) Ostale stvari potrebne za Misu: namještaj, odijela, ukrasi.
- 7) Izbor misnog formulara i njegovih dijelova.
- 8) Votivne mise i zadušnice.

II./

RED MISE po svojim izmjenama zaključak je reforme Mise, koja je postepeno pripremana Instrukcijama sv. Kongregacije Creda od 26.IX 1964. i 4.V 1967. Ima izmjena dosta značajnih.

Početni (uvodni) obred

Ukinute su molitve na podnožju oltara u sadašnjem obliku.

Misa počima pjevanjem Ulazne pjesme dok celebrant ide k oltaru i ad sedes. Nakon znaka križa celebrant pozdravlja zajednicu bilo formulom iz Poslanica sv. Pavla, bilo tradicionalnim "Gospodin s vama". Slijedi čin kajarja, izražen raznim načinima. Prije toga svećenik može reći kratki uvod, kojim uvodi vjernike u službu Mise. Gospodine smiluj se i Slava ostaju.

Obred prikazanja

Taj dio misne službe, u koji se dosada nije diralo tokom prethodnih reformi, sada je preudešen da bolje odgovara svom pravom značenju. Formule kojima se polaze kruh i vino na oltar, promijenjene su da se ne anticipira pravo prikazivanje žrtve, koje biva izvršeno u Kanonu. Upotrebljavaju se tradicionalni obrasci biblijskog blagoslova, koji više ističu stvoriteljski Božji čin i sudjelovanje čovjeka u prinošenju tvari, koje će služiti za žrtvu. Skraćena je formula kod ulijevanja vode u vino i preinačena ona kod pranja ruku.

Obred lomljenja kruha i davanje mira

Dijelovi koji sačinjavaju taj dio rasporedjeni su na jasniji način. Iza Oče "naš", koji uvodi u obred pričesti, slijedi embolizam ("Oslobodi...") skraćen i bez imena svetaca i završava spomenom Gospodinova povratka (dolaska).

Obred poljupca mira ovako je uredjen: Najprije svećenik moli od Boga dar mira za Crkvu i svijet... Zatim se obraća vjernicima sa željom: Mir Gospodnji bio uvijek s vama!, i poziva ih: darujte mir jedni drugima! Vjernici mogu izmijeniti pozdrav mira prikladnom gestom - kako to odrede Biskupske Konferencije.

Nakon toga slijedi lomljenje euharistijskog kruha za Pričest, praćeno pjevanjem "Jaganje Božji...". Obred pričešćivanja ostaje nepromjenjen.

Neke druge preinake

Riječi pretvorbe u Rimskom Kanonu izjednačene su riječima iz novih Euharistijskih Molitava (Kanona). Ispuštene su prema tome riječi "Mysterium Fidei". Te riječi nakon konsekracije govori celebrant kao uvod za aklamacije puka.

Osim toga, završeci "Po Kristu našem Gospodinu", koji se nalaze u Rimskom Kanonu, stavljeni su u zagradu i mogu se izostaviti. Isti je postupak proveden i za imena svetih. U Communicantes obvezantno je spominjanje samo imena Bl. Djevice, Sv. Josipa i apostola Petra, Pavla i Andrije. U "Nobis quemque" obvezatno je spominjanje imena biblijskih svetaca: Ivana, Stjepana, Matije i Barnabe. - Tako časni Rimski Kanon dobiva veće jedinstvo i lakoću recitiranja u skladu sa shemom novih euharistijskih molitava.

III./ LEKCIJNAR

Uskoro ima izaći LEKCIJNAR, te dijelovi Misala koji sadrže molitve i Antifone. Tada će Crkva, nakon privremenih izmjena, imati u duhu lit. reforme čvrst okvir za obrede Euharistijske Žrtve. Želja je Sv. Cca u Ap. Konstituciji izražena: Nadamo se da će Novi Misal biti primljen kao sredstvo koje očituje i jača jedinstvo svih i da će po njemu, iako u raznim jezicima, dizati se jedinstvena molitva Ocu nebeskom.

III./ APCSTOLSKC PISMO PAPE PAVLA VI

=====

kojim se odobravaju Opće Norme o Liturgijskoj godini kao i
CPĆI NOVI RIĆMSKI KALENDAR

I.

Sveti II Vatikanski Sabor jasno nas uči kako je svetkovanje USKRSNE TAJNE/Mysterii Paschalis/ od najveće važnosti u vjerskom kultu kršćana i kako se to svetkovanje odvija kroz dane i tjedne cijele godine. Iz toga slijedi potreba, da se uskrsna Kristova tajna istakne jasnijim svjetлом u obnovi Liturgijske godine, za koju je već sam Sveti Sabor donio norme/Uredba o sv.bogoslužju, gl. 5/, bilo u uredjenju promjenjivih dijelova mise, Doba liturgijske godine, bilo u preuređenju rimskog kalendara.

Tokom stoljeća stvarno se dogodilo te je izgledalo kao da se misli kršćanskih vjernika donekle odvraćaju od najvažnijih tajna božanskog Otkupitelja, vršeći katkada posebne vježbe pobožnosti, bilo uslijed umnažanja vigilija, vjerskih blagdana i njihovih osamnevnih proslava, bilo da su se pomalo umetali novi dijelovi liturgijske godine.

Medutim, svima je poznato, da su Naši Predšasnici sv. Pijo X i časne uspomene Ivan XXIII izdali neke propise koji su išli za tim, da nedjelja, vraćena na svoje dostojanstvo prvotno, zaista bude od svih priznata kao prvo-bitan blagdan/Uredba o sv. bogoslužju, br. 106/, i da se isto tako obnovi liturgijsko slavljenje svete Korizme. Poznato je takodjer, da je Naš Predšasnik časne uspomene Pijo XII jednim Dekretom /Dominicæ Resurrectionis od 9.II 1951/ naložio, da se u Zapadnoj Crkvi ponovno uvede svečana vigilija u uskrsnoj noći, da slaveći u njoj Sakramente kršćanskog preporodjenja - Božji narod obnovi svoj duhovni savez s uskrslim Kristom Gospodinom.

Očito je, da su ti Vrhovni Svećenici - čvrsto slijedeći učenje Svetih Otaca i predanu nauku Katoličke Crkve - veoma ispravno osjećali, da se godišnjim tijekom liturgije ne spominju samo činjenice, kojima nam je Isus Krist smrću zasluzio spasenje i ne ponavlja se samo uspomena prošlih dogadjaja za razmišljanje kršćanskim dušama, ili za pouku i hranu jednostavnijim vjernicima, nego su oni zaista učili, da je slavljenje liturgijske godine bogato osobitom sakramentalnom snagom i uspješnošću hrani kršćanski život /Dekret "Maxima Redemptio" Sv. K. Obreda, 16.XI 1965/. - To i mi takodjer osjećamo i priznajemo.

I zato s pravom molimo, kad slavimo Tajnu Kristova rodjenja i nje-govu objavu u svijetu /Sv. Leon Veliki, govor 27 za Božić/, da zavrijedimo u nutrini obnoviti se po onom kojeg priznajemo sebi sličnim po vanjskom oblicju /Molitva na Bogojavljenje/. Kada pak obnavljamo Kristovu Pashu, molimo Svevišnjega Boga, da oni koji su s Kristom preporodjeni, životom ostvare sakramenat, koji su vjerom primili/Molitva na uskrsni utorak/. Crkva naime, da se poslužimo riječima II Vatikanskog Sabora, "tako slavi otajstva Otkupljenja da budu na neki način prisutna u svako doba, kako bi vjernici mogli s njima doći u doticaj i napuniti se milošću spasenja" /Uredba o sv. bogoslužju, br. 102/.

Stoga obnova liturgijske godine i norme, koje slijede iz te obnove idu za tim, da vjernici po vjeri, nadi i ljubavi usvajaju što snažnije cijeli Kristov misterij, koji se odvija tijekom godine/Uredba, nav. mj./.

II..

Držimo da se iz tog sadržaja nipošto ne isključuju blagdani Blažene Djevice Marije, "koja je nerazrješivim vezom združena sa spasiteljskim djelom svoga Sina"/ nav.mj, br. 103/, kao ni spomeni Svetih, kojima se posebnim pravom pribrajaju "natalitia" naših mučenika i pobjednika"/Breviarium Siriacum - 5. stoljeće/, jer ti blagdani sjaju izvanrednom svjetlošću. "Blagdani svetaca govore, kako je Krist divan u svojim slugama, a vjernicima pružaju zgodne primjere za naslijedovanje"/Uredba o sv. bogoslužju, br. 111/. Crkva je katolička uvijek čvrsto držala da se pashalni Kristov misterij blagdanima svetaca proglašuje i obnavlja /nav.mj., br. 104/.

Medjutim, ne može se nijekati, da su tokom stoljeća svetački blagdani narasli do suviše velikog broja. Sveti je Sabor stoga prikladno odredio: "Da ne bi blagdani svetaca prevladali nad blagdanima, koji slave otajstvo samoga spasenja, neka se više njih ostavi da ih slavi pojedina Crkva, ili narod, ili redovničke obitelji; na cijelu Crkvu neka se protegnu samo oni blagdani svetaca, koji zaista imaju sveopće značenje"/Uredba o sv. bogoslužju, n. 111/.

Da se, napokon, sproveđe ta odluka Općeg Sabora, u Općem su Kalendaru ispuštena imena nekih svetaca, a ujedno je dano dopuštenje, da se u pojedinim krajevima, ako se želi, na prikladan način uspostave spomeni i kult drugih svetaca. Ispuštanjem imena izvjesnog broja svetaca, koji nisu bili općenito poznati, omogućeno je da se u Rimski Kalendar unesu imena nekih mučenika iz onih krajeva, u koje je naviještanje Evangjelja prispjelo kasnije. Tako u tom istom katalogu dobivaju dostojno mjesto predstavnici svih zemalja, bilo da se odlikuju proljevanjem krvi za Krista, bilo da su urešeni izvanrednim krepostima.

Držimo da novi Opći Kalendar pripravljen za latinski obred, više odgovara pobožnosti i potrebama našeg vremena i bolje odražava univerzalnost Crkve iznoseći imena najvažnijih svetaca, koji svojim divnim primjerima pokazuju cijelom Božjem narodu mnogostruko lice svetosti. Nije potrebno isticati, da će to biti na duhovnu korist cijelog kršćanskog svijeta.

Nakon što smo sve te razloge veoma brižno pred Gospodinom promislili, odobravamo Našim Apostolskim Auktoritetom NOVI OPĆI RIMSKI KALENDAR, pripravljen od Vijeća za provedbu Uredbe o svetom bogoslužju, kao i Opće Norme za uredjenje liturgijske godine. Odredujemo da to stupi na snagu 1. siječnja 1970. godine, prema Dekretima koje će o tome donijeti Sveta Kongregacija Obreda zajedno s Vijećem i koji će vrijediti sve dok ne budu izdani obnovljeni Misal i Brevijar.

Odredujemo da sve, što smo ovim Našim Pismom, Motu proprio danim, ustanovili, ostane čvrsto i u djelo provedeno, i da tome ne prave nikakve smetnje, ako je potrebno, Apostolske Konstitucije i Odredbe, vrijedne spomena i opoziva.

Dano u Rimu, kod sv. Petra, dne 14. veljače godine 1969., Našeg Pontifikata šeste.

P A V A C   PP   VI

/ Izvorni tekst ovog Apostolskog Pisma Pape Pavla VI, koje počinje riječima MYSTERII PASCHALIS, objavljen je u A.A.S. br. 4/1969., a hrvatski prijevod preuzet je iz Sl. Vjesnika Vrhbosanske Nadbiskupije, br. IV/1969./.

OSVRT NA NOVI LITURGIJSKI KALENDAR

/ Prema Sl. Vjesniku Djakovačke Biskupije, II/1969. str. 65-67/

Pavao VI odobrio je Ap. Pismom Motu Proprio "Mysterii Paschalis" od 14. veljače 1969. novo uredjenje Liturgijske godine i novi Opći Kalendar, koji će - promulgiran Dekretom sv. Kongregacije Obreda od 21. ožujka 1969. stupiti na snagu 1. siječnja 1970., ali ipak s nekim prilagodjivanjima da bude moguće služiti se sada upotrebljavanim liturgijskim knjigama.

Tipsko izdanje "Calendarium Romanum", izašao je u nakladi Vatikanskog izdavačkog zavoda i obuhvaća 180 stranica. Kakotče izgledati RIMSKI KALENDAR za 1970. godinu može se vidjeti u SLUŽBA BOŽJA, 4-5/1969. str. 125, slj.

I.

Opće uredjenje liturgijske godine ne donosi radikalnih promjena što se tiče same strukture, nego su više istaknuti svojom vrijednošću konstitutivni elementi svakog razdoblja.

DOŠAŠĆE dobiva veće značenje s naglaskom radosnog iščekivanja dvostrukog Kristovog dolaska: dolaska na koncu vremena i vrlo blizog božićnog dolaska. Prvi je dolazak naročito naglašen u prva dva tjedna, a drugi u dane od 17. do 24. prosinca.

U BOŽIĆNOM VREMENU, koje svršava nedjeljom iza Bogojavljenja, ima nekih promjena. Ukida se blagdan Imena Isusova. Prvi siječanj postaje "Solemnitas - svetkovina Svetе Majke Božje" sa spomen davanja imena Isus. Blagdan Sv. Obitelji se prenosi na nedjelju u Božićnoj osmini, dok je nedjelja iza Bogojavljenja označena kao nedjelja i blagdan Gospodinovog Krštenja.

Vrijeme SEDAMDESETNICE ukida se, i te su tri nedjelje uključene u vrijeme "per annum".

Jednako je ukinuto i vrijeme MUKE kao naziv, da se Korizmi dade cijelo njezino jedinstvo obzirom i na način naslova. Ipak vlastiti elementi ostaju i u Misi i u Oficiju.

USKRSNO VRIJEME ponovno dobiva svojih pedeset dana s Duhovima na vrhuncu. Duhovka je osmina, dakle, ukinuta, ali više se ne ističu dani između Uzašašća i Duhova kao vrijeme očekivanja Duha Svetoga.

Ostala 34 tjedna, koji nisu dio ovog posebnog vremena, sačinjavaju tzv. vrijeme "PER ANNUM". Jedan dio toga vremena pada prije korizme, a drugi poslije Duhova. Formulari će biti svrstani u jednu cjelinu; a služit će se njima tijekom obaju razdoblja. Za to vrijeme treba upozoriti, da je blagdan Krista Kralja prenesen sa zadnje neajelje listopada na posljednju nedjelju liturgijske godine.

Izabrana BIBLIJSKA CITANJA će osobito naglašavati značenje svakog vremena (na pr. Izajia u vrijeme Došašća, Djela Apostolska i Ivanovo Evangjelje u uskrsno vrijeme, evangjelja o krštenju i pokori u Korizmi...). Ton vremena će biti naglašen i u misnim molitvama koje su brojem toliko umnožene, da će za svaki dan Došašća, Korizme i Uskrsnog vremena biti odredjena vlastita molitva.

II.

1/ Novi Liturgijski Kalendar je uređen po slijedećim načelima:

a/ Za svakog sveca treba ustanoviti kao dan proslave njegov "dies natalis", tj. dan smrti. To je moguće ostvariti zahvaljujući općoj reviziji blagdana koji su zadržani.

b/ Na zahtjev Sabora izabrani su sveci od osobite važnosti za cijelu Crkvu, a ostali se mogu slaviti mjesnim, nacionalnim, pokrajinskim ili dijecezanskim kultom.

c/ Nastojalo se to učiniti tako da novi Kalendar bude izraz univerzalnosti svetosti, bilo u vremenu bilo u prostoru. Tako uz brojne svece, koji su živjeli tijekom najstarijeg razdoblja ili u mediteranskom svijetu, stavljeni su sveci novijeg vremena (na pr. Marija Goretti), ili podrijetlom iz ostalih krajeva svijeta (Mučenici iz Nagasaki-a za Daleki Istok, oni iz Ugande za Afriku, sv. Petar Chanel za Oceaniju, Kanadski mučenici za Sjevernu Ameriku, sv. Turibije i sv. Martin de Porres za Južnu Ameriku, sv. Kolumban i sv. Anaschaire za krajeve sjeverne Evrope).

d/ Brižno je izvršena povjesna revizija utemeljenosti svakog blagdana i podataka o svakom svecu.

e/ Posve je novo načelo fakultativno slavljenje velikog broja svetaca upisanih u Kalendaru. Mnogi su od njih zaista izraz neprestanog cvjetanja svetosti, i u nekim je krajevima njihov kult još tradicionalno naglašen, pa su upisani u Kalendar, ali njihova proslava nije naložena cijeloj Crkvi. Spomenimo među njima kao primjer: sv. Juraj, sv. Marija Goretti, sv. Ljudevit Francuski, sv. Elizabeta Portugalska, sv. Januarije, sv. Nikola, itd.

2/ Opći pogled na novi Kalendar otkriva nam slijedeće:

a/ Blagdani Gospodnji ostaju koji su i bili do sada, osim Imena Isusova i Predragocjene Krvi. Ti su ukinuti.

b) Blagdani Majke Božje: uz glavne svetkovine(Uznesenje, Bezgrešno Začeće,Mala Gospa,Naviještenje,Božansko Materinstvo,Prikazanje Gospodinovo u hramu,Pohodjenje) ostaju još obvezatne slijedeće: Marija Kraljica(22. kolovoza), Sedam žalosti (15. rujna),Kraljica Krunice(7. listopada) i Prikazanje(21.XI). Fakultativni su slijedeći blagdani: Gospa Lurdska(11. veljače),Gospa Karmelska (16. srpnja),Snježna Gospa(5. kolovoza) i Bezgrešno Srce Marijino (subota iza blagdana Srca Isusova).

c) Kao obvezatni blagdan sv. Josipa ostaje samo 19. ožujka, a blagdan sv. Josipa Radnika 1. svibnja je fakultativan.

d) Blagdani Andjela: na jedan blagdan(29. rujna) svedeni su blagdani sv. Mihaela,Gabrijela i Rafaela. Zadržan je blagdan Andjela Čuvara, 2. listopada.

e) Ostaju tradicionalni blagdani Apostola. Medjutim,uz blagdan sv. Petra(29. lipnja) ostaje još samo blagdan Katedre(22. veljače) i zadržan je kao jedini blagdan sv. Pavla,Obraćenje(25. siječnja).

f) Što se tiče ostalih svetaca,koji ne pripadaju gore navedenim kategorijama,Kalendar sadrži 58 obligatnih svetkovina i 92 fakultativne.

g) Opći pogled na raspored tih blagdana obzirom na povijest i kronologiju: 64 pripadaju razdoblju prvih deset stoljeća, a 79 slijedećim stoljećima. Najviše su zastupana slijedeća stoljeća: IV(25),XII(12),XVI(17), XVII(17). Geografski: 126 svetaca iz Evrope, 8 iz Afrike,14 iz Azije, 4 iz Sj. Amerike i 1 iz Oceanije.

Broj upisanih svetaca u Kalendar uglavnom je smanjen bilo radi ukidanja nekih svetkovina zbog povijesnih razloga,bilo da su neke svetkovine bile samo lokalnog značenja ili fakultativne. U isto vrijeme išlo se za tim da bude zastupan što širi prostor svijeta,kako to bolje odgovara sadašnjem proširenju Crkve.

+ + +

IV./ INSTRUKCIJA SV. KONGREGACIJE O BOŽANSKOM KULTU

o postepenom sprovodjenju Apostolske Konstitucije

"R I M S K I   M I S A L"

U V O D

Instrukcija ističe,kako je bilo odredjeno,da novi obred Mise s novim tekstovima treba primijeniti od 30. studenoga 1969.

Kako se za to traži mnogo truda i vremena,da bi na vrijeme bili pripravljeni i odobreni tekstovi u narodnom jeziku,na molbu mnogih Biskupskih Konferencija navedena Kongregacija je izdala slijedeće upute o postepenoj primjeni navedene Ap. Konstitucije "Rimski Misal". Cve upute popunjuju već izdane upute i norme gleda izdanja i upotrebe novog Lekcionara,objavljene 25.VII 1969(AAS, 61/69).

I./ R E D M I S E

1/ Od 30. studenoga 1969. može se upotrebljavati latinski tekst obnovljenog Reda Mise.

2/ Biskupske Konferencije će odrediti dan,od kojega se može upotrebljavati isti Red Mise u narodnom jeziku. Treba ipak da se što prije spreme izdanja novog Reda Mise u narodnim jezicima i nakon propisanog odobrenja sprovedu u život i prije,nego budu prevedeni ostali tekstovi Rimskog Misala.

3/ Biskupska Konferencija(odnosno Nacionalna Liturgijska Komisija u sporazumu sa Vijećem Predsjedništva Konferencija) izdaje "ad interim" odobrenje za prijevod novog Reda Mise. To odobrenje treba da ima potvrdu ove Kongregacije.

4/ Za sve krajeve koji se služe istim jezikom treba da bude jedinstven prijevod Reda Mise u narodni jezik. Isto to vrijedi i za druge dijelove u kojima puk direktno sudjeluje.

5/ Biskupske Konferencije odobravaju melodije prema kojima celebrant i službenici pjevaju odredjene dijelove u narodnom jeziku.

6/ Prije nego se obredi i tekstovi novog Reda Mise započnu sproviditi,treba da se uvede podesna pouka,kako bi svećenici i vjernici uzmogli shvatiti i produbiti duhovne vrednote novih propisa. Tu neka suradjuju Nacionalni Liturgijski Institut i dijecezanske Liturgijske Komisije,služeći se pri tom najpodesnijim sredstvima za tu svrhu: studijskim danima,sastancima,člancima u novinama i revijama,radiofonskim i televizijskim komentarima i sl.

7/ Pojedine Biskupske Konferencije neka odrede termin,s kojim postaje obvezatno uvodjenje novog Reda Mise,uzevši u obzir iznimke nabrojene u br. 19-20. Taj termin ne smije biti produženiza 28. studenoga 1971.

8/ Uz to spada na Biskupske Konferencije da uz pomoć nadležnih Biskupskih Komisija i Liturgijskih Institutova izdaju norme za one elemente u misama,koji prema "Institutio generalis" Rimskog Misala pripadaju njihovoj kompetenciji, t.j.

- a/ pokrete i držanje tijela vjernika za vrijeme sv. Mise;
- b/ način na koji se izražava počast oltaru i knjizi Evandjelja;
- c/ način na koji se izražava "pax";
- d/ ovlaštenje,da se u Misama nedjeljom i na zapovijedane blagdane mogu uzeti samo dva čitanja;
- e/ ovlaštenje,prema kojemu mogu žene održati biblijska Čitanja, koja dolaze prije Evandjelja.

II./ DRUGI TEKSTOVI RIMSKOG MISALA

9/ Latinski tekst Rimskog Misala moći će se upotrijebiti čim bude objavljen.

10/ Biskupske Konferencije neka odrede dan,od kojega se mogu upotrebljavati tekstovi novog Rimskog Misala u narodnom jeziku. U tome se može postupati postepeno. Čim prijevodi tih tekstova budu odobreni,mogu se uvoditi u upotrebu sukcesivno: nije potrebno čekati,da svi tekstovi budu prevedeni na naroani jezik. Prema tome se mogu uvesti u upotrebu na pr. tekstovi koji pripadaju "Propriju de tempore",iako još nisu pripravljeni drugi kao što su tekstovi "Proprium de sanctis", "Communium",ili oni "Missarum ad diversa",odnosno votivnih misa. - Priliči,da se ti novi tekstovi uvođe početkom kojeg liturgičnog vremena,na pr. Adventa,Korizme,Uskršnog vremena.

11/ I prijevodi novih tekstova Rimskog Misala treba da imaju odobrenje,barem "ad interim",Biskupske Konferencije(ili Nacionalne Liturgijske Komisije zajedno sa Vijećem Predsjedništva Biskupske Konferencije). Uz to je potrebno odobrenje i ove Sv. Kongregacije.

12/ Pripada Biskupskoj Konferenciji,da spremi Repertorij tekstova u narodnom jeziku,koji služe za pjevanje uz Pristup,uz Prikazanje i uz Fričest. A Biskupska Konferencija neka se ne zadovolji samo time,da te tekstove odobri: neka živo potakne stručnjake,da popune i usavrše taj Repertorij,držeći na umu predložene tekstove u novom Misalu i narav i karakteristike svoga narodnoga jezika.

13/ Kad se upotrebljava novi Red Mise prije objavljinanja novog Rimskog Misala,tekstovi antifona i oracija uzimaju se iz sadašnjeg Misala,držeći se slijedećeg kriterija:

- a/ Ako se antifona uz Pristup ne pjeva, recitirase samo jedamput, bez verzikula i bez "Gloria Patri".
b/ Ako se antifona uz Prikazanje ne pjeva, ispušta se.
c/ Molitve "super oblata" i "post communionem" imaju kraći završetak.

14/ Pojedine Biskupske Konferencije neka odrede dan, otkada će biti obvezatna upotreba tekstova novog Rimskog Misala, osim iznimaka iz br. 19-20. - Treba ipak da se datum ne odgadjaiza 28. studenoga 1971.

III./ RED ČITANJA U MISAMA

15/ Pojedine Biskupske Konferencije odredit će dan, od kojega se novi Red čitanja Mise (LEKCIJONAR) može odnosno mora upotrebljavati.

16/ Za vrijeme dok se pripravlja prijevod i očekuje od strane ove Kongregacije odobrenje tekstova novih čitanja, Biskupske Konferencije su ovlaštene, da mogu u medjuvremenu dozvoliti upotrebu jednog ili više odobrenih prijevoda Sv. Pisma. U tom slučaju neka nastroje, da svećenicima budu pri ruci potrebne biblijske indikacije (t.j. brojevi glava i stihova, "incipit", razdioba perikopa), koje se nalaze u Redu čitanja Mise. To pogotovo vrijedi za čitanje serija B Nedjeljnog ciklusa, koji se upotrebljava od 30. studenoga 1969.

17/ Za vrijeme dok nema tekstova novog Lekcionara, neka se zadrže lekcije sadašnjeg Rimskog Misala za pojedine dijelove. Isto tako mogu se "ad interim" upotrebljavati Redovi lekcija, koji su odobreni "ad experimentum" i upotrebljavaju se za ferije, kod Misa povezanih sa dijeljenjem nekih Sakramenata, kod Misa za pokojne, kod nekih votivnih Misa, itd.

18/ Kako bi se istakla liturgijska i pastoralna važnost responzijalnog psalma, neka nadležne Nacionalne Komisije iz repertoara, koji je sada u upotrebi, proberu i sastave popis psalama i stihova - sa privremenom važnošću - koji će tekstovima Reda Čitanja bolje odgovarati.

Neka iste Komisije ne propuste založiti se kod stručnjaka, da predano blago ovih tekstova i melodija povećaja i usavrši, imajući u vidu tekstove koji su predloženi u novom Redu čitanja Mise, te narav i značajke svakog pojedinog jezika.

Neka se takodjer sastavi popis stihova (za aklamacije) prije Evandjelja.

IV./ NEKI POSEBNI SLUČAJEVI

19/ Svećenici poodmakle dobi koji služe Misu bez sudjelovanja puka, a osjećaju veće poteškoće da prihvate novi Red Mise, nove tekstove Rimskog Misala i Reda Čitanja Mise, mogu uz pristanak svoga Ordinarija zadržati u upotrebi obred i tekstove, koji su sada u upotrebi.

20/ Posebni slučajevi bolesnih svećenika ili onih koji trpe od boležljivosti ili drugih sličnih poteškoća, neka se na rješenje predlože ovoj Svetoj Kongregaciji.

Cvu Instrukciju odobrio je Papa Pavao VI 18. listopada 1969. i naredio je da se objavi, kako bi je svi kojih se to tiče točno obdržavali.

Iz Vatikana, 20. listopada 1969.

Kard. Benno Gut, prefekt,
A. Bugnini, sekretar.

/ Instrukcija je objavljena u L'Osservatore Romano 31.X 1969.g., a prijevod je preuzet iz Sl.Vjesnika Nadbiskupije Vrhbosanske, VI-1969/.

BISKUPSKI ORDINARIJAT MOSTAR

Broj: 1262/69.

UVODJENJE NOVOG OBREDA MISE U NAŠIM BISKUPIJAMA

Biskupi hrvatskog jezičnog područja na svojem sastanku u Djakovu dne 28. listopada 1969. odobrili su hrvatski prijevod novog OBREDA MISE.

Već ranije odobren je LEKCIJAR u hrvatskom prijevodu, i to ciklus B(t.j. nedjeljna čitanja od prve nedjelje Došašća 1969. do I nedjelje Adventa slijedeće - 1970. - godine).

Episkopat je na svojem sastanku u Djakovu odlučio da NOVI OBRED MISE ima stupiti na snagu prvom nedjeljom Došašća o.g. t.j. 30. studenoga 1969. u hrvatskim biskupijama.

Taj zaključak Episkopata ovim proglašujemo i određujemo da i u našim biskupijama prvom nedjeljom Došašća, 30. studenoga o.g. ima se početi služiti sv. misu po NOVOM OBREDU.

NOVI OBRED(Red)MISE - prijevod, odobren od BK i potvrđen od nadležne Kongregacije, nalazi se u tisku.

Episkopat je povjerio izdavanje liturgijskih knjiga na hrvatskom jeziku "Centru za koncilска istraživanja, dokumentaciju i informacije, KRŠĆANSKA SADAŠNJCOST", Zagreb, Marulićev trg br. 14.

Nakladnik je najavio, da će oko 20. studenoga t.g. početi dostavljati NOVI OBRED MISE. Knjiga će imati oko 300 stranica, format dosadašnjeg misala, dvobojni tisak, krupnija slova.

Da bi se ekspedicija mogla na vrijeme obaviti, Ordinarijat je odobrio da se knjige šalju PCUZFCEM na pojedine župske urede. U tu svrhu kancelarija Ordinarijata dostavila je adrese svih naših župskih ureda. Za svaki župski ured naručen je po jedan primjerak, a za neke župske urede po dva i više primjeraka.

Oni župski uredi, koji dobiju samo jedan primjerak, a žele možda još koji, neka to naruče izravno od nakladnika.

Knjiga se isplaćuje na teret župske blagajne. Cijenu nakladnik nije mogao unaprijed javiti. Ovisit će o troškovima tiska.

Nakladnik je molio da knjigu otpremi POUZEĆEM, kako bi mogao što prije dobiti potrebna novčana sredstva za troškove tiska druge velike liturgijske knjige - LEKCIJAR - koja se također nalazi u tisku.

Lekcionar će izaći iz tiska tek oko 20. prosinca t.g. Dok Lekcionar ne izadje iz tiska, nakladnik KS zajedno s knjigom OBRED MISE dostaviti će svim župskim uredima na ciklostil umnožene ^{ili tekstove} za čitanja, s kojima se župnici mogu poslužiti dok ne dobiju tiskani Lekcionar.

Ordinarijat će naručiti i LEKCIJAR za sve župske urede i dozvoliti da se dostavi pouzećem.

Drugi dijelovi Lekcionara (A,C, t.j. nedjeljni za daljne dvije godine), blagdanski, svetačni i ferijalni nalaze se u izradi.

Dok ti dijelovi Lekcionara ne budu izradjeni, prevedeni i odobreni za upotrebu, svećenici se mogu služiti Lekcijama iz sadašnjeg Rimskog Misala, prema naprijed navedenoj Instrukciji sv. Zbora Obreda od 20.X 1969. toč.br. 17.

Isto vrijedi i za ANTIFONE(Ulazna, prikazna, pričesna) i za molitve (Kolekta, nad darovima, popričesna). Može se služiti sadašnjim Rimskim Misalom, odnosno Misnim Priručnikom uz one modifikacije, koje navodi citirana Instrukcija sv. Zbora Obreda od 20.X 1969. u toč.br. 13.

Ukoliko ne bi župnici dobili na vrijeme knjigu OBRED MISE, neka se drže dosadašnjih obreda. Čim knjigu dobiju, odmah trebaju početi služiti sv. misu po Novom Obredu.

Svećenici, koji žele da im Ordinarij dopusti da se kod celebriranja sv. mise bez sudjelovanja puka služe sadašnjim obredom, neka se pismenom molbom obrate Ordinarijatu.

Instrukcija sv. Zbora Obreda predviđa da se prije nego što se počne sprovoditi primjena NOVOG OBREDA MISE svećenici na to priprave prikladnom poukom.

Budući da svi naši župski uredi redovito primaju časopis SLUŽBA BOŽJA, te da su se mogli na uvodjenje novih Obreda Mise dovoljno pripraviti studirajući prijevod - iako neslužbeni - OBREDA MISE, kako ga je objavio citirani časopis u br. 4-5/1969., Ordinarijat se nuda da župnicima neće biti teško započeti celebrirati sv. misu po novom Obredu.

Dobro bi bilo, ukoliko to već nisu činili kojom zgodom, da se prije 30. studenoga sastanu župnici iz Dekanata i praktično uvježbaju novi Obred Mise. Ukoliko nisu držali koronski jesenski sastanak, mogu u tu svrhu iskoristiti "Eventualia", a raspravljanje o drugim temama nešto skratiti.

Ako je sam svećenik studiranjem Novog Obreda Mise shvatio duh i smisao novih propisa, onda mu neće biti teško i svoje vjernike prikladno pripraviti na uvodjenje Novog Obreda Mise.

U svrhu potrebne priprave vjernika župnik će se poslužiti smjernicama i odredbama II Vat. Koncila u Konstituciji o sv. Liturgiji, napose I pogl. br. III (21-40) i II poglavlje (br. 47-59), te napose samom Apostolskom Konstitucijom "Rimski Misal". Možda će biti dobro da župnici s oltara vjernicima u nedjelju pred 30. studenog pročitaju odabrane dijelove Konstitucije Pape Pavla VI kojom proglašava i odobrava novi Rimski Misal. Svećenici se mogu korisno poslužiti i člankom C.M. Kirigina SB, koji se nalazi u citiranom broju 4-5/69 časopisa SLUŽBA BOŽJA, str. 111 - 120.

Upozoravamo svećenike da kod tumačenje vjernicima Novog Obreda Mise ne bi glavnju pažnju posvećivali promjenama u Obredu Mise, nego da vjernicima izlažu duh i smisao novog Obreda Mise, kako bi se ostvarilo ono, što sv. Crkac ističe u Ap. Konstituciji, t.j. da vjernici prime ovaj novi Misal ""kao pomoć za svjedočenje i utvrđivanje uzajamnog jedinstva sviju i da se njegovom moći, unatoč tolike različnosti jezika, uzdiže k nebeskom Ccu po Vrhovnom našem svećeniku Isusu Kristu u Duhu Svetome jedna te ista molitva sviju, mirisnija od svakog tamjana".

Mostar, dne 17. studenoga 1969.

+ Peter, biskup, v.r.

Broj: 1263/69.

P O M O Ć B A N J A L U C I

Teški potres pogodio je BANJA LUKU i okolicu na 27. i 28. listopada. Mnoge obitelji ostale su bez krova nad glavom i izgubile svu svoju pokretnu imovinu. Stradale su i neke župske crkve.

Kršćanska ljubav sili nas, da pomognemo unesrećenima. Neka se po svim župama povede akcija za pomoć postradaloj Banja Luci. Sakupljena pomoć u hrani, posteljini i odjevnim predmetima neka se šalje na Podružnicu Medjunarodnoga Caritasa, ZAGREB, Kaptol 31 (ODBCFU ZA PCMOĆ BANJA LUCI).

Po crkvama i župskim uredima sabrani novčani milodari za pomoć B. Luci neka se odmah dostave Ordinarijatu u Mostar, koji će ih uputiti banjalukačkom biskupskom Ordinarijatu.

Mostar, dne 17. studenoga 1969.

+ Peter, biskup, v.r.

P r i l o g u z Okružnicu Ordinarijata br. 1262/69.

1/ U privitku dostavljamo:

- a/ Shematski pregled dokinutih, modificiranih i nanovo uvedenih obreda u sv. misi.
- b/ Nacrt Mise sa sudjelovanjem puka.
- c/ Prispisi(nacrt) za Misu bez sudjelovanja puka.

2/ Nakladnik liturgijskih knjiga na hrvatskom jeziku "Kršćanska sadašnjost" - u cilju da bi omogućio svećenicima, da se sami što lakše priviknu na NCVI CBRED MISE, te da bi svećenici što uspješnije tumačili vjernicima taj Novi Obred Mise i uvodili ih u što aktivnije sudjelovanje, i da bi omogućio svećenicima držanje propisane HOMILIJE u sv. misi, nudio je:

- a/ da će tiskati kartone sa izmjenjenim tekstovima, odredjenim za svećenika, ministranta i vjernika;
- b/ za svećenike izdavat će u svešćicima pod naslovom RIJEČ BOŽJA prikladni materijal za nove Homilije. Dosadašnja propovjednička literatura u tom smislu teško će se moći upotrebljavati.
Svećenicima preporučuje da nabave RJEČNIK BIBLIJSKE TECLOGIJE, koji će im dobro doći za sastavljanje Homilia;
- c/ Izdat će i novi priručnik za obrede sv. mise pod naslovom MISNI VODIČ.

Sva gore navedena pomagala svećenicima i vjernicima neka pojedini župnici naručuju na svoj teret(a ne na teret župske blagajne) i na teret naručitelja, tj. vjernika, izvarno od nakladnika(Adresa: Kršćanska Sadašnjost, Zagreb, Marulićev trg br. 14).

3/ Svećenicima će dobro doći kao pomagalo u propovijedanju revija, koju su počeli izdavati Cci Dominikanci iz Korčule pod naslovom IZVORI ISTINE.

Predviđeno je da će se godišnje izdavati po tri sveska.

Prvi svezak pod naslovom TAJNE U GRADU MRTVIH na 163 stranice obradjuje nauku o smrti i čistilištu.

Naručuje se: Dominikanski samostan - Korčula.

D o d a t a k:

SHEMATSKI PREGLED I/ DOKINUTIH, II/ MODIFICIRANIH i III/ NANOVO
UVEDENIH OBREDA U SV. MISI

/ Prema INSTITUTIO GENERALIS MISSALIS ROMANI i ORDO MISSAE /

I./ D O K I N U T I   C B R E D I

A.) SLUŽBA RIJEČI/Liturgia verbi/

a/ Uvodni obredi

- 1) Kod spremanja za sv. misu svećenik ne ukrštava štolu na prsima kao dosada, nego je pušta ravno, kao što je to dosada činio biskup, i pričvrsti je pojasom/CPĆE UPREDJENJE RIMSKOG MISALA, dalje OU, 302/.
- 2) Dokinute se pristupne molitve na podnožju oltara/CU,28; RED MISE, dalje RM,2/.
- 3) Uzlazeći na oltar celebrant ne moli "Aufer a nobis..." ni: "Oramus te, Domine..."/Ibid./.
- 4) Kod stavljanja tamjana u kadionicu ne govori se "Ab illo benedicaris...", nego celebrant blagoslovi tamjan znakom križa, ništa ne govoreći/OU,236/.
- 5) Dokinuta je incenzacija celebranta iza incenzacije oltara na početku mise/OU,235/.
- 6) Ispušta se "Dominus vobiscum" prije Skupne molitve - Kolekte (prebačen je naprijed, u pozdrav okupljenog puka)/RM,6/..

b/ Čitanja

- 1) Djakón ne moli "Munda cor..." prije nego će navijestiti Evandjelje, ali moli od celebranta blagoslov/OU,131/.
- 2) Knjiga Evandjelja(Evandjelistar) ne nosi se na poljubac celebrantu, ako je djakon ili koji drugi svećenik, kao na pr. u koncelebraciji, naviještalo Evandjelje/Ibid./.
- 3) Ispušta se "Dominus vobiscum" prije Sveopće molitve (Molitve vjernika), odnosno prije početka priprave darova za žrtvu/RM,16/.

B.) EUHARISTIJSKA SLUŽBA/ Liturgia eucharistica/

- 1) Ispušta se PRIKAZN⁺ PJESMA(Antiphona ad offertorium) ako se ova ne pjeva/OU,50/.
- 2) Dokinute su molitve kod dosadašnjeg ofertorija:
  - a) "Suscipe, sancte Pater..."/RM,19/;
  - b) "Deus, qui humanae..."/RM,20/;
  - c) "Offerimus Tibi..."/RM,21/;
  - d) "Veni, sanctificator..."/RM,22/;
  - e) "Suscipe, sancta Trinitas..."/RM,25/.
- 3) Dokinut je takodjer znak križa nad vodom prije ulijevanja u kalež/RM,20/.

- 4) Kod incenzacije žrtvenih darova dokinute su:
  - a) Molitva "Per intercessionem...", dok celebrant stavlja tamjan u kadioniku/OU,236/;
  - b) Molitve koje su dosad pratile incenzaciju žrtvenih darova,križa i oltara "Dirigatur..."/RM,23/;
  - c) Molitva "Accendat in nobis..." koju je celebrant molio dok je predavao kadioniku poslužniku/RM,23/;
- 5) Dokinuta je incenzacija asistencije(poslužnika) i onih koji su u koru/CU,235/.
- 6) Nije obvezatna upotreba pale/CU,100/,ali može se i dalje upotrebjavati,ako je to oportuno/OU,103/.
- 7) Na početku Euharistijske molitve(prefacije):
  - a) celebrant ne stavlja ruke na oltar,dok govori(pjeva) "Dominus vobiscum";
  - b) niti ih sklapa na riječi "Gratias agamus..."/RM,27/.
- 8) U I Euharistijskoj Molitvi(Rimskom Kanonu):
  - a) Celebrant ne drži ispružene ruke nad žrtvenim darovima na riječi "Hanc igitur - Molimo Gospodine"(nego na riječi "Quam oblationem ... - Bože,blagoslovi..."/RM,59/).
- 9) U sve četiri Euh. Molitve:
Ispušta se naklon glave na riječi "gratias agens..."- u obredu konsekracije/RM,62,63;75,76;82,83;92/.
- 10) Dokida se običaj zvonjenja na podizanje. Zvonce se naime više se spominje medju stvarima,koje treba pripraviti za sv. misu/CU,80 c/.
- 11) Dokinuta je incenzacija za vrijeme podizanja/OU,235/.
- 12) U II,III i IV Euh. Molitvi:
ispušta se duboki naklon(inclinatio corporis) za vrijeme epikleze iza konsekracije,tj. na riječi:
  - a) "Et supplices deprecamur..."/II Euh.Molitva,RM,78/;
  - b) "Respice,quaesumus,in oblationem..."/III, RM,85/;
  - c) "Respice,Domine,in Hostiam..."/IV, RM,94/.
- 13) Ispušta se genufleksija poslije doksologije "Per ipsum..."/OU,110,233/.
- 14) Ispušta se onaj poziv "Cremus" prije "Praeceptis..."/CU,110/.
- 15) U obredu pričesti:
  - a) Ispuštaju se riječi "Panem caelestem..."/RM, 10⁴;OU,115/;
  - b) Ispuštaju se takodjer riječi "Quid retribuam..."/RM,105; CU,116/;
  - c) Ispušta se molitva poslije sv. pričesti "Quod ore..." /RM,109;OU,120/;
  - d) Ispušta se takodjer molitva kod purifikacije kaleža "Corpus tuum..."/RM,109;OU,120/;
  - e) Dokinut je propis,da svećenik poslije sv. pričesti s Presv. Tijelom neko vrijeme meditira o Presv. Sakramantu /RM,105/.
- 16) Ispušta se pozdrav "Dominus vobiscum" prije Popričesne molitve/RM,111/.

C. / Z A V R Š N I C B R E D

Kod blagoslova na koncu mise celebrant: a) ne ljubi prethodno oltar, b) ne podiže oči, c) ne širi i ne podiže ruke sklapajući ih prije nego što će blagosloviti puk/RM,113/.

II.) M O D I F I C I R A N I   O B R E D I

A.) SLUŽBA RIJEČI/Liturgia verbi/

a./ Uvodni obredi

- 1) Kad dijecezanski biskup celebriira misu sa sudjelovanjem puka, upotrebljava se sedam svijeća/OU,79/.
- 2) Ulaz celebranta:
  - a) Celebrant pristupa k oltaru za vrijeme dok se pjeva ULAZNA PJESMA;
  - b) ako se Ulagna pjesma ne pjeva niti recitira sa strane puka,pjevača,cantora,onda je moli sam celebrant nakon što je pozdravio okupljeni puk/CU,26/.
- 3) Sam celebrant govori "In nomine Patris...", a puk odgovara AMEN/RM,2/.
- 4) Svećenik pozdravlja sabrani puk jednom od označenih formulom pozdrava u RM, a puk môže uvijek odgovoriti "Et cum spiritu..."/RM,3/.
- 5) "Confiteor Deo,etc":
  - a) Formula CONFITEOR-a znatno je pojednostavljena.
  - b) Izgovaraju je svi zajedno i istovremeno: misnik i puk.
  - c) Nije propisan nikakav naklon.
  - d) Na "mea culpa..." udara se u prsa,ali nije propisano "tri puta"/RM,3/.
- 6) "Kyrie eleison...":
  - a) Svaki se zaziv samo 2 puta ponavlja.
  - b) Ako se pak Kyrie pjeva,može se opetovati i više puta, pa i s odredjenim dodatkom ili tropom/RM,4;OU,30/.
- 7) "Gloria in excelsis Deo...":
  - a) Može je intonirati celebrant;
  - b) ili pjevači,ili
  - c) sav puk zajedno sa misnikom/CU,87/.
- 8) Poziv na molitvu -Kolektu - govori se (pjeva) sklopljenih ruku/RM,6/.

b./ Čitanja

- 1) Modificiran je broj čitanja: od dva na tri/OU,89-95/.
- 2) Sekvencije ostaju obvezatne samo na Uskrs i Duhove/OU,40/.
- 3) Naviještanje Evangjelja:
  - a) Ako Evangjelje naviješta Djakon ili drugi svećenik (na pr. u koncelebraciji...),ispušta "Munda cor...", traži blagoslov od celebranta,stoeći pred njim duboko naklonjen(inclinatio corporis),uzima Evangjelistar s oltara,odlazi na ambon ili mjesto,odakle će čitati(pjevati) Evangjelje/CU,131;RM,11/.
  - b) Ako Evangjelje naviješta sam celebrant,onda on sam moli skraćeni "Munda cor..."(ispuštaju se naime one riječi:"...qui labia...mundare", i riječi blagoslova: "Dominus..."),duboko naklonjen ili pred oltarom,ili na mjestu,gdje se nalazi(na ambonu...)/RM,11/.
  - c) Na koncu Evangjelja, onaj koji ga je čitao(pjevao) završi rijećima "Verbum Domini - Riječ je Gospodnja", poljubi knjigu - Evangjelistar i tiho doda: "Per evangelica dicta..."/RM,13/.

Napomena: U hrvatskom prijevodu modificiran je način početka Čitanja. Tako na pr. kod Evandjelja ne počinje se više: "Slijedi sv. Evandjelje..." nego: Čitanje Evandjelja.... To će biti označeno u Lekcionaru.

Biskupske Konferencije u Djakovu 28.10.t.g. dopustile su da svećenik iz pastoralnih razloga(mnogo ispovijedanja, velika studen,ili žega...) ili ličnih razloga(triniranje, veliki umor...) može ispuštiti jednu od dvije prve lekcije: St.zavjet ili Apostola/ Iz Okružnice Bisk. Crd. Banja Luka Br.0-2C/69 od 8.lll. 1969./.

b.) EUHARISTIJSKA SLUŽBA/Liturgia eucharistica/

- 1) Poslužnici nakon svršetka CREDO ili SVEOPĆE MOLITVE(Oratio fidelium) postavljaju na oltar:
  - a) korporal;
  - b) purifikatorij;
  - c) kalež ;
  - d) Misal/RM,17/.
- 2) Prikazanje žrtvenih darova kruha i vina obavlja celebrant uz nove formule,koje:
  - a) tiho izgovara,ako se pjeva PRIKAZNA PJESMA;
  - b) glasno izgovara,ako se ne pjeva Prikazna pjesma. U ovom slučaju puk na koncu jedne i druge formule usklikne: "Benedictus.... -Blagoslovljen..."/RM,19/.
- 3) Kod ulijevanja vode:
  - a) Riječi "Per huius..." izgovara onaj,tko ulijeva vodu u kalež,
  - b) bez znaka križa nad vodom/RM,20/.
- 4) Incenzaciju celebranta i puka obavlja:
  - a) djakon,ili
  - b) drugi poslužnik/RM,23;OU,235/.
- 5) Pranje ruku:
  - a) Može se obaviti na jednoj ili drugoj strani,gdje je zgodnije;
  - b) pri tom se moli nova molitva - skraćeni LAVABO/RM,24/.
- 6) Molitvu nad darovima(Prikaznu molitvu) završava celebrant kraćom zaključnom formulom/OU,32/.
- 7) U Euharistijskim molitvama:
  - a) Na početku prefacije celebrant drži ruke raširene i uzdignute dok izgovara(pjeva) riječi "Dominus vobiscum..." i "gratias agamus..."/RM,27/.
  - b) U I Euharistojskoj Molitvi(Rimskom Kanonu) mogu se ispuštiti riječi stavljene u zagrade/RM,28;53,slj./.
  - c) U I Euharistijskoj Molitvi(R.Kanonu) celebrant ispruži ruke nad žrtvene darove na riječi "Quam oblationem..." (a ne na "Hanc igitur...")/RM,61;CU,174/.
  - d) U I Euh. Molitvi(R. Kanonu) riječi konsekracije izjednačene su s riječima konsekracije u drugim trima Euh. Molitvama/Ap. Konstitucija; RM,62 i 63/.
  - e) U I Euh. Molitvi(R. Kanonu) riječi "Mysterium fidei" premještene su iz formule konsekracije iza podizanja kaleža,kao i u drugim Euh. Molitvama/RM,64/.
  - f) Za vrijeme doksologije "Per ipsum..." celebrant drži u jednoj ruci patenu s Hostijom,a u drugoj kalež,malo uzdigнуте iznad oltara; ako je prisutan djakon,onda on prihvati kalež,a celebrant objema rukama podiže patenu s Hostijom i izgovara(pjeva) "Per ipsum..."/RM,71,78;86;95;OU,135/.

- g) Embolizam "Libera nos..." nešto je preinačen. Ispuštaju se imena svetaca, a dodano je iz poslanice sv. Pavla "Expectantes...", a puk kao završetak dodaje:"Quia tuum... -Jer tvoje je..."/RM,97/.
- h) Molitvu "Domine Jesu Christe, qui dixisti..." celebrant moli glasno,raširenih ruku, a puk odgovara "Amen". Molitva je i tekstualno modificirana:mjesto: "... ne respicias peccata mea...", stoji: "... nostra..." /RM,98/.
- i) Celebrant šireći i sklapajući ruke nadodaje: "Pax Domini..." puk odgovara "Et sum..."/RM,99/.
- j) Iza toga celebrant ili djakon pozove vjernike,da i oni medju-sobno očituju i izmjenu znak mira/RM,100/.

Napomena: Što se tiče Pax-a vjernika Biskupska Konferencija Jugoslavije odredila je da se medju vjernicima zabranjuje svaka vrsta Paxa grljenjem i ljubljenjem. BK nije,zasad,odredila nikakav odredjeni način davanja toga Paxa. Pojedini Biskupi mogu dozvoliti,da se,najprije u zatvorenim zajednicama,potom u otvorenima uvede neki čedan način davanja Paxa.... Jasno je da se zabrana ne odnosi na kler. Službenici oltara i nadalje će grljenjem davati Pax kao i dosada. Jedina je promjena što Red Mise ne predviđa nikakve riječi uz taj obred /Iz okružnice Bisk. Crd. Banja Luka Br.O-20/69 od 8 ill. 1969./.

- k.) Nakon što celebrant dadne Pax djakonu ili poslužniku,započne čin lomljenja Hostije nad patenom,a ne nad kaležom/RM,101/.
- l.) Celebrant dok stavlja komadić Hostije u kalež govori riječi: "Haec commixtio.....",ispuštene su riječi: ET CONSECRATIC , i na koncu AMEN/RM,101/.
- m.) Za vrijeme čina lomljenja Hostije pjeva se ili recitira "Agnus Dei...". Može se opetovati i više puta,dok se ne završi lomljenje Hostije. Uvijek se završava s "Daruj nam mir -Dona nobis pacem". Ništa se ne spominje,da bi se u misama za pokojne nešto posebno dodavalо mjesto onog "Miserere... Dona nobis pacem". Prema tome,izgleda, ono "Dona eis requiem... semperiternam" otpada/RM,102/.
- n.) Celebrant moli kao svoju osobnu pripravu za sv. pričest jednu od onih dvaju preostalih molitava prije sv. pričesti,ali bez završetka. Dakle ili: "Domine,Jesu Christe,Fili Dei vivi,.....permittas, ili:"Percepio.....medelam'percipiendam/RM, 103/. U ovoj zadnjoj ispuštene su riječi: "Quod ego indignus sumere praesumo"/Ibid./.
- o.) Celebrant govori samo jedamput s pukom "Domine non sum..." /RM,104/.

Napomena: Hrvatski prijevod "Ecce Agnus Dei..." jezično je dotjeran i glasi: Evo Jaganjca Božjeg,evo onoga,koji oduzima grijehе svijeta.

- p.) Celebrant pričešćujući se tiho izgovara pojednostavljene formule:"Corpus(Sanquis) Christi custodiat me..." /RM,105/.
- r.) PRIČESNU PJEŠMU - ako je ne pjeva puk,ili pjevači,djeca - moli je sam celebrant nakon pričesti s presv. krvlju,a prije nego što počne pričešćivati vjernike/OU,56,i/.

- s) Purifikaciju sv. posudja:
celebrant obavlja na oltaru/OU,120/;
djakon na stoliću/OU,138/, a u izvanrednim zgodama može se
to obaviti i nakon toga što se puk otpusti/Ibid./.
- š) Purifikacija se sv. posudja obavlja sa strane oltara:
patene(ciborija) nad kaležom; kalež sa vinom i vodom,ili
sa samom vodom; abluciju uzima onaj,koji je purifikaciju
obavio/OU,120;138; 238/..
- t) POPRIČESNU MCLITVU celebrant završava kraćom zaključnom
formulom/OU,32/.

C.) Z A V R Š N I . O B R E D I

- 1) Iza čišćenja sv. posudja celebrant se može vratiti na mjesto,gdje se nalaze sjedala/RM,110; OU,122,151/..
- 2) Nakon Popričesne molitve celebrant ili djakon daje puku kratka obaviještenja(oglase...)/RM,112; OU,123,139/.

III./ O B R E D I N A N O V O U V E D E N I

A.) SLUŽBA RIJEČI/Liturgia verbi/

a./ Uvodni obredi

- 1) Celebrant ili drugi prikladni poslužnik može kratko uvesti okupljeni puk u liturgiju dana,nakon pozdrava /RM,3; OU,29,86/(Uvod mora biti kratak - neki kažu do jedne minute -stoga dobro unaprijed pripravljen).
- 2) Celebrant poziva okupljeni puk na zajednički čin pokajanja rijećima "Braćo....",ili kojom drugom formulom, koje su označene u Dodatku RM /RM,3/.
- 3) Nakon poziva-celebranta kratka šutnja(obvezatna)/RM,3; OU,13/. Iza toga zajednički se moli "Confiteor",ili koji drugi obrazac čina pokajanja,koji se nalazi u Dodatku RM/RM,Ibid./.
- 4) Nakon što celebrant poslije "Kyrie...",odnosno "Gloria in excelsis Deo..." pozove vjernike: "Oremus" -kratka pauza - molitva u šutnji/RM,6/.

b./ Čitanja.

- 1) Povećani broj čitanja:
  - a) redovito 3
  - b) propisano je za nedjelje i zapovjedane blagdane,
  - c) preporuča se i u drugim danima/RM,9;OU,318,319/.
- 2) Kao znak da je Čitanje završeno, onaj koji čita kaže: "Verbum Domini" - "Riječ je Gospodnja"RM,7,9,13/.
- 3) Iza navještanja Evangjelja,ili - ako se drži - iza Homilije preporučuje se kratka pauza,da se u šutnji omogući što dublje i bolje razumijevanje ; shvaćanje i poniranje u naviještenu i protumačenu riječ Božju /OU,23/.

B.) EUHARISTIJSKA SLUŽBA/Liturgia eucharistica/

- 1) Za vrijeme dok se pjeva PRIKAZNA PJESMA vjernici mogu donijeti:
  - a) kruh, b) vino, c) i druge darove za crkvu i siromašne /RM,18,CU,101/.

- 2) Vjernici ne donose na oltar kalež, koji je već pripravljen na stoliču pokraj oltara, ili na samom oltaru/OU,80/.
  - 3) Vjernici predaju svoj prinos kruha, vina i drugih darova celebrantu ili djakonu, koji ih primaju kod sjedala ili na kojem drugom mjestu, i oni ih, t.j. celebrant ili djakon, donose na oltar/OU,49/.
  - 4) Za vrijeme priprave žrtvenih darova,- ako se ne pjeva PRI-KAZNA PJESMA,- celebrant glasno izgovara one riječi "Benedictus es...", a puk poprati ih usklikom "Blagoslovljen Bog u vijeke"/RM,19,21/.
  - 5) Na koncu embolizma, - iza OČE NAŠ, - puk usklikne: "Quia... Jer Tvoje je..."/RM,97/.
  - 6) Vjernici na poziv celebranta ili djakona izmjenjuju znak mira na način kako to odredi Biskupska Konferencija/RM,100; OU,56 b/.
  - 7) Iza pričesti i čišćenja sv. posudja, prema prilikama vremena, održava se sveta šutnja kroz neko vrijeme/RM,110;OU,23/
-

Napomena: Iz okružnice Bisk. Crd. Banja Luka Br.C - 20/69 od

8. 11. 1969. o "svetoj šutnji":

Sveta se šutnja preporučuje ili naredjuje u određeno vrijeme /CU,23/. Osobito upozoravam na svetu šutnju poslije pričešćivanja naroda, koja u rubrikama nije naredjena, ali će u našim krajevima dobro doći, biti čak i potrebna, kao jedina zahvala iza sv. pričesti. Poznato je kako mnogi naši vjernici poslije sv. pričesti ne zahvaljuju nego jednostavno odlaze. Taj je problem posebno akutan u Adventu i Korizmi. Zato neka župnici nastoje da tu zahvalu u misi provedu. Pobliže o tom u RM,110.

- 8) Prije PCPRICESNE MOLITVE, iza kako je celebrant pozvao "Cremus" - ako se prije nije držala sveta šutnja iza Pričesti-provede se kratka pauza s molitvom u šutnji/ t.j. ako se pod sv. misom nije dijelila sv. pričest vjernicima.../RM,111; CU,122/.

C.) Z A V R Š N I   C B R E D I

Oltar se ljubi: celebrant i asistencija: prigodom pristupa k oltaru na početku mise, i na odlasku /RM,2,115; OU,129;141; 144,152/.

/ Radjeno prema knjizi:

Antonio Mistrorigo, vescovo

GUIDA AL NUOVO RITO DELLA MESSA, Vicenza, 1969., p.145-158/.

PREGLED VAŽNIJIH PROMJENA U SV. MISI PREMA NOVOM "ORDO MISSAE"

/ Nacrt Obreda Mise prema Novom "Ordo Missae"/

NOVI OBRED MISE(Dalje: NOM) jasno razlikuje dva glavna sastavna dijela Mise:

I/ BOGOSLUŽJE RIJEČI - LITURGIA VERBI

II/ BOGOSLUŽJE EUHARISTIJE - LITURGIA EUCHARISTICAE

NOM sadrži propise za dva osnovna oblika slavljenja mise:

A/ MISA S NARODOM - MISSA CUM POPULO

B/ MISA BEZ NARODA - MISSA SINE POPULO

I/ BOGOSLUŽJE RIJEČI - LITURGIA VERBI

Kod prvog dijela Mise treba svratiti pozornost na:

1/ UVODNI OBRED - RITUS INITIALIS

2/ BOGOSLUŽJE RIJEČI - LITURGIA VERBI(Lectioes)

Ad 1/ UVODNI OBRED(Ritus initialis)

Dosadašnje pristupne molitve - molitve na podnožju oltara(in planu) - ukinute su.

NOM u uvodnom obredu sadrži: ULAZ(Introitus), POZDRAV(Salutatio altaris et populi congregati), ČIN POKAJANJA(Actus paenitentialis), GOSPODINE, SMILUJ SE(Kyrie eleison), SLAVA(Gloria in excelsis Deo), SKUPNU MOLITVU(Collecta)

Treba imati pred očima:

a/ Misu sa sudjelovanjem puka

b/ Misu bez sudjelovanja puka

Ad a/: Uvodni obred u Misi sa sudjelovanjem puka:

NOM suponira, da je kalež, knjiga i ostalo potrebno za celebraciju prije početka mise priredjeno u crkvi(na stoliću uz oltar...).

Celebrant u određeno vrijeme s poslužnicima, odjeven u propisano misno ruho izlazi iz sakristije.

NOM preferira dulji ulaz -processionaliter.

Ckupljeni puk(ili schola cantorum; djeca...) recitiraju(pjevaju) ULAZNU Pjesmu, dok celebrant ulazi u crkvu.

Ako niti vjernici,niti pjevači(djeca) ne recitiraju Ulažnu pjesmu, onda će je sam celebrant recitirati poslije pozdrava(Cfr. Opće uredjenje Rimskog Misala,br. 26).

Došavši pred oltar: Ako se na njemu nalazi Svetonranište, genuflektira; ako nemá svetohraništa na oltaru, onda se duboko nakloni(inclinatio corporis,inclinatio profunda - Opće uredjenje RM,br. 234).

Pristupi na oltar,poljubi ga. Okadi ga,ako se upotrebljava tamjan. Sidje i odlazi na mjesto,gdje su pripravljena sjedala za celebranta i asistenciju(ministrante), i stoji.

Nakon svršene Ulažne pjesme,celebrant čini znak križa s narodom i govori: U IME.... Narod odgovara: AMEN.

Zatim okreće se prema puku,raširi ruke i pozdravi ga na jedan od načina,kako to stoji u NOM. Na pozdrav vjernici odgovore.

Slijedi kratki uvod u misu dana. Ako nije recitirana Ulažna pjesma,misnik je sad sam recitira.

Iza toga celebrant pozove "vjernike na čin pokajanja riječima, koje se nalaze u NOM.

Kratka stanka - šutnja.

Sam čin pokajanja. Skraćeni CONFITEOR. Posebni dodatak: ET OMISSIONE.

Značajno je da čin pokajanja mole svi zajedno: misnik i narod, dok sam misnik daje opće odrješenje: SMILOVAO NAM SE...

NOM sadrži više obrazaca pozdrava i čina pokajanja.

Iza odrješenja slijede zazivi: GOSPODINE, SMILUJ SE....

Treba svratiti pažnju na to, da je samo 6 zaziva, a ne 9 kao do sada.

Misnik govori prvi, vjernici ponavljaju isto za njim, ili ako se pjeva, onda svi zajedno pjevaju svaki zaziv po dva puta.

Ako je zaziv GOSPODINE, SMILUJ SE bio već upotrebljen u činu pokajanja, onda se to sad ispušta i odmah recitira - pjeva - SLAVA...

NOM ističe, da se nakon svršene SLAVA i nakon što misnik pozove vjernike POMOLIM SE (sklopljenih ruku, a ne šireci ruke kao do sada), jedno vrijeme moli u šutnji. Nakon toga misnik raširenih ruku moli KOLEKTU, koju završava duljom zaključnom formulom (usp. Opće uredjenje RM, br. 32). Dobro je ovdje odmah napomenuti, da druge dvije molitve: PRIKAZNU i PCPRIČES-NU završava misnik kraćom zaključnom formulom (usp. na istom mjestu).

Vjernici odgovaraju na kôncu molitve kao i do sada: AMEN.

ad b/ Uvodni obred u misi bez sudjelovanja puka:

I kod ovog oblika slavljenja Mise NOM predvidja, da se može kalež, misal i ostalo potrebno za celebraziju prethodno pripraviti ili na stolicu pokraj oltara, ili na samom oltaru.

Ali ništa ne smeta da celebrant sam kao i do sada nosi kalež opremljen za sv. misu iz sakristije, a ministrant knjigu.

U ovom zadnjem slučaju, kad pristupe pred oltar, učine propisanu reverenciju (bilo pokleknuvši bilo duboko naklonuvši se), misnik stavi na sredinu oltara kalež, a ministrant na lijevu stranu oltara i s lijeve strane misniku (t.j. na onu stranu, na kojoj se do sada čitalo Evandjelje!) misnu knjigu na stalak i otvorи je (ako je vješt, inače učinit će to misnik kao i do sada).

Ako su kalež i misna knjiga već prije početka mise priredjeni na oltaru, onda došavši pred oltar misnik i ministrant učine propisanu odgovarajuću reverenciju oltaru, svećenik se prekriži govoreći IN NOMINE... Ministrant odgovara: AMEN.

Misnik se okreće prema ministrantu i pozdravi ga jednim načinom pozdrava, kako стојi u NOM. Ministrant odvrati na pozdrav svećenika na način kako propisuje NOM.

Slijedi odmah čin pokajanja - skraćeni CONFITEOR - koji zajednički obave misnik i ministrant, a celebrant dodaje opće odrješenje: MISEREATUR...

Iza odrješenja misnik uzlazi na oltar (bez ikakvih molitava), poljubi ga i odlazi na lijevu stranu, k misalu.

Tu ostaje sve do početka PRIPRAVE ŽRTVENIH DAROVA (dosadašnjeg ofertorija). Tu na lijevoj strani oltara moli INTROITUS.

Iza toga stojeći na istom mjestu KYRIE ELEISON... isto za njim ponavlja Ministrant. Tu moli i GLORIA -ako je treba moliti prema propisima lit. kalendara.

Ne okreće se i ne govori DOMINUS VOBISCUM, nego nakon što je svršio GLORIA, koju je molio zajedno s ministrantom, sklopljenih ruku govori: CREMUS. Kratka stanka - molitva u šutnji. Nato raširenih ruku misnik moli KOLEKTU, koju završuje duljom zaključnom formulom.

Ministrant odgovara kao i do sada: AMEN.

Ad 2/ BOGOSLUŽJE RIJFČI(Liturgia verbi)

Ad a/ U misi sa sudjelovanjem vjernika:

NOM predviđa tri čitanja: jedno iz SZ, drugo NZ - poslanice Ap., i treće: EVANDJELJE.

Cbavljuju se s ambona(od kancella, ili drugog priklađnog mjesta). Prva dva čitanja može obaviti ČITAC - LECTOR(ili Ministrant...). Misnik i puk slušaju čitanja sjedeći(ako imadu na što sjesti!) Nakon svakog čitanja onaj koji čita završi riječima RIJEČ GOSPCDNJA. Svi odgovaraju: BCGU EVALA.

Pjevanja izmedju čitanja izvode pjevači(Schola cantorum,cantor), ili sam svećenik.

Evandjelje naviješta misnik, ili Djakon.

Pred oltarom onaj koji će navijestiti Evandjelje duboko naklonjen, (inclinatio corporis) moli MUNDA CCR - u skraćenom obliku.

Evandjelje naviješta kao i do sada, čini križiće na knjizi, na svom čelu, ustima i prsimama. Ako se upotrebljava tamjan, obred je kao i u dosadašnjem obredu svećane mise.

Naviještanje Evandjelja završi riječima: RIJEČ JE GOSPCDNJA. Fuk odgovori: SLAVA TEBI,KRISTE. A misnik poljubi knjigu i tih reče: Per Evangelica ....

Misnik drži HCMILIJU s onog mesta, gdje je naviještalo Evandjelje.

Kad se moli VJERCVANJE može ga moliti ili kod sjedala, ili na onom mjestu, gdje je držao homiliju. Na riječi I UTJEICVIC SE, svi se duboko nakloni(Na blagdan Navještenja,i Božić poklekne se,usp. Opće uredjenje RM, br.98). Misnik započinje MOLITVU VJERNIKA(bез Gospodin s vama), on je zaključi molitvom, a dolikuje se da pojedine nakane predvodi djakon, lector, ili tko drugi(usp. opće uredjenje RM, br. 45-47).

Ad b/ U misi bez sudjelovanja vjernika:

Lekcije čita misnik na lijevoj strani oltara. Može ih čitati i Ministrant.

Evandjelje čita kac i do sada. Munda cor moli na mjestu gdje je čitao lekcije. Tu moli i CREDO, kad to propisuje liturgijski kalendar. Može moliti i ORATICNEM UNIVERSALEM - na istom mjestu. Misnik predvodi, ministrant odgovara, a CREDO mole zajedno.

II/ BOGOSLUŽJE EUHARISTIJE - LITURGIA EUCHARISTICĀ

Treba svratiti pozornost na:

- 1/ PRIPRAVLJANJE ŽRTVENIH DAROVA (Praparatio donorum)
- 2/ EUHARISTIJSKA MOLITVA (Prex eucharistica)
- 3/ OBRED PRİĆESTI (Ritus communionis)

Ad 1/ PRIPRAVIJANJE ŽRTVENIH DAROVA(Praeparatio donorum):

U dosadašnjim reformama RM iza II Vatikanskog Sabora u ovaj dio Mise(Cfertorij) nije se diralo. On je u NOM temeljito reformiran, pa je stoga potrebno malo više pažnje posvetiti ovom dijelu Mise, dok se ne privikнемo. A de facto obred je pojednostavljen i skraćen.

Ad a/ Misa sa sudjelovanjem vjernika:

Nakon završene Sveopće molitve(Molitve vjernika) pjevači započnu PRIKAZNU PJEŠMU.

Dok se ona pjeva, poslužnici(ministranti) postavljaju na oltar kalež s patenom, hostijom, (palom), korporalom, purifikatorijem, te misnu knjigu.

Misnik pristupi k oltaru, uzme patenu s kruhom, podigne malo iznad oltara i tiho moli: BLAGOSLOVLJEN DA SI, GOSPCDE...
Ocloži patenu s kruhom na korporal, te podje na stranu oltara i tu nalije vino u kalež i doda malo vode. Pri tom govori tiho riječi: OTAJSTVO CVE VCDE I VINA... (Ukoliko Djakon to ne ulijeva, tad misnik ostaje na sredini oltara). Vrati se na sredinu, prihvati objema rukama kalež, podigne ga malo iznad oltara i tiho govori: BLAGOSLOVLJEN DA SI, GOSPCDE... Treba pripaziti, iako ove molitve počinju istim riječima, svaka je od njih tako sastavljena, da odgovara onom, što misnik čini.

Potom stavi kalež na korporal (pokrije ga palom) i naklonjen (inclinatio corporis) moli: PRIMI NAS...

Ispušta se ona molitva "Veni sanctificator..." i križ nad darovima. Nego ako se upotrebljava tamjan, okadi darove kao i do sada.

Za sve ovo vrijeme, dok misnik pripravlja darove za žrtvu, može se pjevati PRIKAZNA PJEVMA. Ali ako se ne pjeva, onda se ona uopće ne moli (to znači, da se ispušta dosadašnja Antifona ad offertorium, ako je ne pjeva puk, schola cantorum, cantor). U tom slučaju one molitve BLAGOSLOVLJEN, ... misnik moli na glas, a puk dodaje: BLAGOSLOVLJEN BOG U VIJEKE.

Nakon incenzacije darova, odnosno nakon one molitve PRIMI NAS... misnik odlazi na stranu oltara, i stojeći sa strane, pere ruke tiho govoreći: CPERI ME....

Vrati se na sredinu oltara, te odmah okreće se prema puku (ako je oltar versus parietem) i govori kao i do sada: MOLITE.... Narod odgovara: PRIMIC....

Misnik raširenih ruku moli PRIKAZNU MOLITVU NAD DAROVIMA, koju završuje kraćom zaključnom formulom. Vjernici odgovaraju: AMEN.

Ad b/ Misa bez sudjelovanja naroda:

Prikazna se pjesma (antifona ad offertorium) ispušta. Nakon čitanja, odnosno sveopće molitve (molitve vjernika) misnik pristupa k sredini oltara.

Ministrant donosi sa stolića kalež, ukoliko on već na početku nije stavljeno na oltar.

Misnik uzima patenu s kruhom, podigne malo iznad oltara i moli tiho: BENEDICTUS....

Zatim stojeći na istom mjestu (ili možda sa strane oltara?!) ulije vino i doda malo vode u kalež i pri tom moli one riječi: PER HUIUS...

Potom prihvati kalež (vrativši se u sredinu oltara) objema rukama, podigne ga malo iznad oltara i moli tiho: BENEDICTUS....

Ocloži kalež na korporal (pokrije palom) i naklonjen (inclinatio corporis) moli tiho: IN SPIRITU...

Cdlazi na jednu stranu oltara, gdje je zgodnije i tu sa strane opere ruke (prste) govoreći riječi LAVARE (skraćena molitva).

Vrati se na sredinu oltara, okreće se prema ministrantu i govori: CRATE... Ministiant odgovori: SUSCIPIAT...

Slijedi PRIKAZNA MOLITVA, koju misnik moli raširenih ruku i završi kraćom zaključnom formulom. Ministrant odgovori: AMEN.

Ad 2/ EUHARISTIJSKA MOLITVA (Prex eucharistica)

Za bolje razumijevanje, pobožnije moljenje i za što uspješnije tumačenje vjernicima treba posebnu pažnju svratiti na sastavne dijelove EUHARISTIJSKE MOLITVE. Lijepo ih navodi OPĆE UREDJENJE RM, br. 54 i 55:
a) Gratiarum actio, b) Acclamatio, c) Epiclesis, d) Narratio institutionis,
e) Anamnesis, f) Oblatio, g) Intercessiones.

Ad a/ Misa sa sudjelovanjem naroda:

Uvod u Euharistiju molitvu, prefacija, Sanctus, kao i do sada. Veći izbor prefacija. Takodjer i KANCNA(4).

U Rimskom Kanonu može se izostaviti ono, što je stavljen u zagrade. Formula "Consecrationis" ujednačena je u svim Kanonima.

Poslije podizanja kaleža s prev. Krvlju, nakon što je svećenik pokleknuo, reče: MYSTERIUM FIDEI(TAJNA VJERE). To je kao uvod u one aklamacije vjernika poslije podizanja, koje se nalaze u NOM.

Za vrijeme završne doksologije(PO KRISTU...) misnik drži u jednoj ruci patenu sa sv. hostijom, a u drugoj kalež s presv. krvlju i govori(ili pjeva): Po Kristu.../ Do sada je držao rukom sv. hostiju nad kaležom/.

Vjernici završavaju doksologiju s AMEN.

Ad b/ Misa bez sudjelovanja naroda:

Sve kao gore, samo što misnik iza podizanja kaleža i genufleksije ne mora (a može) reći one riječi: MYSTERIUM FIDEI. Ako ih govori, ministrant odgovara aklamacijama. Ako ih ne govori, ministrant ispušta aklamacije.

Ad 3/ OBRED PRIČESTI (Ritus communionis)

Kao i kod 2/ i ovdje je dobro imati pred očima sastavne dijelove obreda sv. pričesti u misi za bolje razumijevanje, pobožnije obavljanje i uspješnije tumačenje vjernicima. Sastavne dijelove navodi CPĆE URĐENJE RM, br. 56: a) Oratio dominica, b) ritus pacis, c) fractio panis, d) Immixtio, e) Agnus Dei, f) Praeparatio privata sacerdotis, g) communio...

ad a/ Misa sa sudjelovanjem vjernika:

Uvod u Molitvu Gospodnju(CČENAŠ) govori(pjeva) misnik sklopljenih ruku bez onog "Pomolimo se".

CČENAŠ moli(pjeva) zajedno s vjernicima(kao i do sada).

Embolizam CSLBCDI NAS... moli misnik raširenih ruku kao i do sada. Embolizam je nešto modificiran: ispuštena su imena svetaca, a nešto je na koncu dodato(ČEKAJUĆI...). Misnik sklopi ruke.

Vjernici zaključe embolizam rijećima: JER TVOJE...

Iza toga misnik raširenih ruku, glasno moli: GOSPODINE ISUSE... (prvu molitvu od onih triju, koje je misnik do sada molio prije sv. pričesti). Ta je molitva uvod u "ritus pacis". Vjernici na koncu molitve dodaju: AMEN, a misnik na one riječi: KCJI ŽIVIŠ... sklopi ruke.

Potom ponovno raširi i sklopi ruke i govori glasno: MIR GOSPODNIJI... Narod odgovara: I S DUHOM TVOJIM...

Misnik(ili Dakon) pozove vjernike, da pruže znak mira jedan drugome. A Misnik daje asistenciji PAX. Oblik PAX-a, kako će vjernici međusobno to očitovati, odredit će BK.

Nakon toga slijedi "Fractio panis". Misnik uzima sv. hostiju, razlomi je nad patenom i komadić spusti u kalež s presv. Krvlju govoreći iste riječi kao i do sada.

Dok misnik lomi sv. hostiju, vjernici pjevaju JAGANUĆE BOŽJI... Ako se ne pjeva, može svećenik s narodom glasno govoriti. Otpada udaranje u prsa, jer svećenik dok te riječi izgovara, lomi sv. hostiju.

Misnik iza toga stojeći uspravno moli jednu od preostale dvije molitve, koje je do sada molio prije sv. pričesti: DOMINE JESU... ili PERCEP-TIO...

Svršivši molitvu, genuflektira, uzme sv. hostiju, drži je nešto uzdiđenu iznad patene, okreće se licem prema narodu i govori: EVO... i dodaje: BLAGO....(ovo je novo!). Potom zajedno s narodom govori samo jedanput: GOSPODINE...

Okreće se prema oltaru(odnosno ostane na istom mjestu, ako je oltar versus populum), tiho izgovori riječi TIJELO KRISTA VO... VJEĆNI i pričesti se.

Jednako postupa s uzimanjem presv. Krvi. Formula pričešćivanja je skraćena. Treba na to pripaziti: KRV KRISTCVA SAČUVALA ME ZA ŽIVOT VJEĆNI.

Potom dijeli sv. pričest pričesnicima kao i do sada.

Dok se svećenik pričešćeje presv. Tijelom započnu pjevači(schola cantorum cantor,djeca...) PRIČESNU PJEŠMU. Ona se može produžiti dok je potrebno,dok se ne završi pričešćivanje. NOM predviđa,da se za vrijeme dijeljenja sv. pričesti mogu pjevati i druge pjesme,himni... odobreni od BK(usp. Opće uredjenje RM,br. 56,i).

Čišćenje patene nad kaležom vrši se nakon pričesti vjernika. Na strani oltara. NOM predviđa,ako je mnogo sv. posudja za čišćenje,da se sve dolično pokrije na oltaru ili stoliću i očisti kasnije,nakon što se otpusti narod(usp. opće uredjenje RM, br.120).

Ministrant može nakon čišćenja kaleža odnijeti ga na stolić. Misnik se može vratiti na mjesto,gdje se nalaze sjedala.

NOM predviđa da se iza pričesti jedno vrijeme provede u šutnji i molitvi. Može se nešto zajednički moliti i pjevati(usp. Opće uređenje RM, br. 56,j).

Misnik stojeći kod sjedala pozove vjernike: PCMCIMO SE(sklopljenih ruku).

PCPRIČESNU MOLITVU moli misnik raširenih ruku i završi kraćom zaključnom formulom(usp. Opće uredjenje RM,br. 32).

Ako se nije prije držala šutnja i jedno vrijeme provede u tihoj molitvi,onda će se sada,nakon što je misnik pozvao narod: PCMOLIMO SE,jedno vrijeme u tišini moliti.

Vjernici završavaju popričesnu molitvu usklikom: AMEN.

Ad b/ Misa bez sudjelovanja naroda:

Uvod u molitvu Gospodnju,Očenaš,embolizam,molitva za mir,davanje pax-a ministrantu(pro opportunitate),fractio panis,privatna priprava za sv. pričest,sve kao gore pod a/.

Ukoliko će se ministrant pričestiti,postupa kao gore pod a/. Jedino PRICESNU PJEŠMU(Antifonu) moli iza svoje pričesti,a prije pričesti ministranta.

Ukoliko se ministrant ne će pričestiti,onda celebrant nakon što je izmolio onu pripravnu molitvu za sv. pričest(Domine Jesu... ili Perceptio...),genuflektira,uzme sv. hostiju,drži je iznad patene kao i do sada,okrenut prema oltaru govori samo jednom: Gospodine... i pričesti se.

Čišćenje posudja kao i gore pod a/.

Preporuča se šutnja i tihā molitva,pogotovo ako se je i ministrant pričestio.

Svećenik govori: CREMUS..(sklopljenih ruku). Kratka stanka,ako se prije toga nije šutjelo.

Raširenih ruku moli POPRIČESNU kao i gore.

III/ ZAVRŠNI OBRED - RITUS CONCLUSIONIS

Ad a/ Misa s narodom: Iza završene POPRIČESNE MOLITVE,misnik može dati kratke obavijesti(oglasi...) vjernicima. Nakon toga celebrant se okreće puku,raširi ruke i pozdravi ga: GOSPODIN S VAMA.... I potom ga blagoslovio: BLAGOSLOVI VAS.... i doda: IDITE U MIRU.

Misnik poljubi oltar,učini propisanu reverenciju, te se sa poslužnicima vrati u sakristiju.

Ad b/ Misa bez naroda: Ispuštaju se oglasi. Ispušta se takodjer ITE MISSA EST. Iza blagoslova ministranta,svećenik poljubi oltar,učini propisanu reverenciju in planu s ministrantom i vrati se kako je i došao.

NACRT CBREDA SV: MISE SA SUDJELCVANJEM PUKA

Novi Misal ne pravi više razlike izmedju svećane,pjevane i tihe mise. Pjevanje,tamjan,djakon i subdjakon te niži službenici mogu doći u obzir kod svake mise. Veća ili manja svečanost mise ne zavisi o tome da li se više ili manje pjeva,da li su obilnije i skromnije ceremonije,nego o tome da li je dotična više ili manje intenzivan znak sveopće Crkve. Zato će najsvečanija misa biti ona koju slavi biskup,okružen svojim svećenstvom i Božjim narodom,pa makar pjevanje i ceremonije bile skromne/Usp. Lit. Konstitucija, br. 41,42; Opće Uredjene Rimskog Misala,dalje CU,br.59;74/,zatim župska misa,koju predvodi župnik kao zamjenik biskupa/Usp.Lit. Konst. br. 42; CU,60,75/. Ovakve mise nazvane su u novom Misalu MISE SA SUDJELCVANJEM PUKA.

MISA S NARDCDM jest ona,koja se slavi uz sudjelovanje puka. Dobro je da se ona slavi nedjeljom i blagdanima pjevanjem i uz sudjelovanje više poslužnika. Ali ona može biti i bez pjevanja i samo s jednim poslužnikom/OU,77/.

Preporuča se da kod mise s pukom bude ČITAC,PJEVAC i jedan MINISTRANT. Kod nje,bilo da je služi biskup ili obični svećenik,bilo da je pjevana ili recitirana,djakon može vršiti svoju funkciju/OU,78/.

I/ S L U Ž B A R I J E Č I

1) U v o d n i o b r e d i

Obredi koji se odvijaju od prilaza svećenika oltaru do zborne molitve(Kolekte) imaju svrhu da okupljeni vjernici stvore zajedništvo,te da se raspolože za slušanje Božje riječi i za dostoјno slavljenje Euharistije/OU,24/.

a) Ulaz i ulazna pjesma

Misa počinje pristupom svećenika i njegove pratnje k oltaru. Ako se upotrebljava tamjan,svećenik ga stavlja u sakristiji,blagoslovi običnim znakom križa,pri tom ništa ne govori.

Preporuča se,da se ulazi processionaliter. To zavisi o crkvenom prostoru i smještaju sakristije. Lijepo je,ako se barem na veće svetkovine ulazi k oltaru dužim putem.

U ophodu(procesiji):

- 1/ Naprijed ide kadiioničar(ako se upotrebljava tamjan),
- 2/ Ministranti sa zapaljenim svijećama,a medju njima križonoša,
- 3/ drugi prisutni poslužnici,
- 4/ čitač,koji može nositi knjigu Evandjelja,
- 5/ Celebrant/OU,82/.

Napomena: Ako je u asistenciji djakon,i nosi knjigu Evandjelja,on ide ispred celebranta; ako ne nosi knjigu Evandjelja,ide sa strane celebranta/OU, 128/.

Ako je u asistenciji i subdjakon,i ako nosi knjigu Evandjelja,ide ispred djakona; ako ne nosi knjigu,može ići sa strane celebranta,ili nositi križ između ministranata/CU,143/.

Ophod(procesiju) prati ULAZNA PJESMA i ide za tim da potakne sakupljene na jedinstvo,da uvede njihov duh u otajstvo liturgijskog vremena ili blagdnu/OU,25/.

Ulazna se pjesma izvodi naizmjenično:

- 1/ pjevači i narod,
- 2/ pjevač(kantor) i narod,
- 3/ sav narod,
- 4/ samo pjevači/OU,26/.

Ako se Ulazna pjesma ne pjeva, onda recitiraju je:

- 1/ sav puk,
- 2/ jedna grupa vjernika,
- 3/ čitač,
- 4/ sam celebrant, nakon pozdrava okupljenog puka/OU,26/.

Kao Ulazna pjesma može se upotrebljavati:

- 1/ Antifona sa svojim psalmom, koja se nalazi u Rimskom Gradualu ili u Jednostavnom Gradualu, ili
- 2/ druga pjesma, koja odgovara tom svetom činu, danu ili vremenu, a odobrena je od Biskupske Konferencije/OU,26/.

b) Počast oltaru

1/ Došavši u prezbiterij celebrant i drugi poslužnici iskažu počast oltaru tradicionalnim znakovima:

- Dubokim poklonom(inclinatio corporis),ako se na oltaru ne čuva Svetootajstvo; genufleksijom,ako je na oltaru tabernakul s Presvetim/OU,84/;
- poljupcem oltara/OU,27/; oltar ljube takodjer djakon i subdjakon: na početku i na svršetku mise/OU,129,144/;
- incenzacijom(ako se upotrebljava tamjan)/CU,27/.

Ako se obavlja incenzacija, treba postupiti na slijedeći način:

- a) Celebrant(u pravnji djakona i subdjakona) stavlja tamjan u kadioniku, blagoslovi ga znakom križa, ništa ne govori.
  - b) Ako je oltar odmaknut od zida, kadi ga obilazeći oko njega,
  - c) Ako nije odmaknut, onda incenzira najprije desnu, a onda lijevu stranu.
  - d) Ako se križ nalazi na oltaru, ili pored njega, treba ga pokaditi(nije rečeno kako) prije oltara, a ako je križ iza oltara, onda ga se kadi kad se proclazi pored njega.
  - e) Za vrijeme incenzacije ne govori se nikakva molitva.
  - f) Kod ovog prvog kadjenja svećenika se na kraju ne kaci/OU,85, 235 b,236/. Nije odredjen ni broj, ni smjer, ni visina pojedinog zamaha. Treba se, dakle, kod incenzacije poslužiti dočnom slobodom.
- 2/ Križ, koji se nosi u procesiji, može se staviti na oltar, ili pokrati oltara, ili na prikladno mjesto/OU,84,27C/; ministrali odlože svijeće na oltar, ili pokraj njega, ili na stolić/OU,84,269/; knjigu Evanghelja postavi se na oltar/CU,84/.

Pošto je odao dužnu počast oltaru, celebrant(sa asistencijom) ide na mjesto, gdje su pripravljena sjedala.

Škropljenje naroda blagoslovljenom vodom se ne spominje, ono otpada.

c) Pozdrav puka

1/ Kad svrši ulazna pjesma, svi stoje, celebrant(asistencija) i puk čine znak križa.

Celebrant govori glasno: U IME OCA..... Puk odgovara: AMEN.

2/ Zatim celebrant okrene se puku, raširi ruke i pozdravi ih jednim obrascem pozdrava, koji se nalaze u RM(Dodatak).

3/ Ako nije bila pjevana(recitirana) Ulazna pjesma, recitira je sam celebrant iza pozdrava/OU,26/.

4/ Celebrant, djakon, ili koji priklađni poslužnik može iza pozdrava uvesti vjernike u misu dana/CU,26,86/. Tim se riječima ima stvoriti obiteljsko, intimno ozračje i istaknuti smisao dotičnoga euharistijskog slavlja i sastanka. Uvod mora biti kratak, stoga dobro prethodno promišljen.

d) Čin pokajanja

Poslje pozdrava, odnosno kratkih uvodnih riječi, celebrant poziva zajednicu vjernika na priznavanje grijeha i na pokajanje:

- 1/ Poziv celebranta: Braćo, priznajmo svoje....
- 2/ Kratka pauza - šutnja. Svatko se sjeti svojih grijeha i propusta.
- 3/ Sam čin pokajanja - na jedan od načina, koji su predloženi u RM.
- 4/ Na svršetku svećenik moli: Smilovao nam se.... /RM, 80/.

e) Gospodine, smiluj se

- 1/ Iza čina pokajanja odmah se moli: Gospodine, smiluj..., ukoliko se već nije molilo u samom činu pokajanja /OU, 30/.
- 2/ Pjevaju naizmjenično: pjevači - narod; ili pjevač - narod;
- 3/ Svaki se zaziv obično ponavlja dva puta, ali se ne isključuje, da se opetuje i više puta, ako to traži stil jezika, ili samo pjevanje. Može se pjevati i s određenim dodatkom ili tropom, koji bi bio sastavljen u duhu liturgije doličnog dana /CU, 30/.
- 4/ Ako se ne pjeva, treba ga recitirati /CU, 30/.

f) Slava

- 1/ Andjeoski pjesan Slava... pjeva se ili recitira:
  - nedjeljama (osim u Adventu i Korizmi),
  - blagdani (I, II reda),
  - u posebnim svečanim zgodama /OU, 31/.
- 2/ Ne moli se (prema tome):
  - ferijalne dane u božićno i uskrsno doba, niti
  - u dane spomena svetih (III reda).
- 3/ Slava... može započeti:
  - celebrant,
  - pjevači,
  - svi zajedno /CU, 87/.
- 4/ Slava... mogu pjevati:
  - svi zajedno,
  - naizmjenično: pjevači - puk,
  - samo pjevači /CU, 31/.
- 5/ Ako se Slava... ne pjeva, treba je recitirati: svi zajedno ili naizmjenično /OU, 31/.

g) Zborna molitva (collecta)

Tom se molitvom zaključuju uvodni obredi.

- 1/ Celebrant ne govori "Gospodin s vama...", nego poziva vjernike na molitvu govoreći sklopljenih ruku "Pomolimo se" /CU, 88/.
- 2/ Tada ostanu svi neko vrijeme u šutnji da postanu svijesni da stoje pred Bogom, i da mogu u svom srcu probuditi svoje želje /CU, 32/. (obvezatna šutnja).
- 3/ Nakon toga celebrant raširenih ruku glasno moli (pjeva) molitvu.
- 4/ Završi je duljom zaključnom formulom /OU, 88, 32/.
- 5/ Puk odgovara: Amen /OU, 88/.

U svakoj misi moli se samo jedna Kolekta. Ukinute se one molitve "sub unica conclusione" /CU, 32/. Dok svećenik moli zbornu molitvu puk stoji /OU, 21/.

U svakoj misi, redovito, moli se zborna molitva toga dana. Ali u određenim slučajevima dopušta se izbor po načelima, koja su dana u OU, 323.

2) Služba riječi

Službu riječi sačinjavaju: čitanja Svetog Pisma, pripjevni psalam, Homilija, isповijest vjere, te sveopća ili vjernička molitva/OU,33/.

a) Biblijska čitanja

Prema novom Lekcionaru na nedjelje i blagdane predviđena su tri čitanja: jedno iz SZ, drugo iz Poslanica Apostola i treće Evandjelje.

Čitanja se čitaju s ambona, koji ima biti stabilan, a ne jedan pomični stalak. Ambon mora biti na takvom mjestu, odakle će čitača moći lako čuti i vidjeti svi prisutni/OU,272/.

Čitanja ne spadaju na celebranta, nego na druge poslužnike. Misnik ih čita samo ako nema drugih prikladnih poslužnika/OU,34,96/.

Evandjelje spada na djakona ili na drugog svećenika, ako je prisutan/OU,34,61/. Ostala čitanja spadaju na subdjakona i na čitača.

Uz pristanak Bisk. Konferencije sva čitanja, osim Evandjelja, može čitati i ženska osoba, koja u tom slučaju ima stajati izvan svetišta/CU,66/.

1/ Prvo čitanje:

- Nakon Kolekte svi sjednu/CU,21/.
- Čitač, ili subdjakon odlazi na ambon i čita I lekciju/CU,89, 142 c/.
- U pomanjkanju prikladnog čitača, djakona... sam misnik čita lekciju i pripjevni psalam s ambona/CU,96/.
- Čitač završava čitanje riječima: Riječ je Gospodnja, a svi odgovaraju: Bogu hvala!/RM,7,9/.
- Poslije čitanja preporučuje se kratka pauza, kako bi se omogućilo u šutnji razmišljati o Božjoj riječi/OU,23/.

2/ Pripjevni psalam:

- Psalmista(pjevač) s ambona(ili drugog prikladnog mesta), ili sam čitač(pjevač) pjeva retke psalma, dok puk sjedeći odgovara pripjevom/CU,36/.

3/ Drugo čitanje:

- obavlja se kao i prvo.
- Puk sjedi i na riječi: Riječ je Gospodnja, odgovori: Bogu...
- Preporuča se kratka pauza u šutnji/CU,23/.

4/ Aleluja - ili druga pjesma:

- Iza drugog čitanja slijedi "Aleluja", ili druga pjesma, prema propisu doličnog dana.

Aleluja:

- pjeva se u svim vremenima, osim u Korizmi.
- Intoniraju je svi, ili pjevači, ili kantor.
- Ako je potrebno, može se i opetovati.
- Versikuli iza Aleluja uzimaju se iz Lekcionara ili Graduala/CU,37/.

Druga pjesma sastoji se od petka prije Evandjelja, ili od drugog psalma, ili zavlake(tractus), kako je označeno u Lekcionaru ili Gradualu/CU,37/.

- Ako se Aleluja ne pjeva i onaj redak prije Evandjelja, onda se mogu ispuštiti/OU,39/. On naime kao popratna pjesma dok se ide k ambonu, traži pjevanje. A ako se ne pjeva, gubi na neki način svoj smisao.
- Za vrijeme dok se pjeva Aleluja... svi ustanu/CU,21/.

/ Ako je samo jedno čitanje prije Evandjelja, onda:

- a) U Korizmi se može uzeti: ili rezponzorijalni psalam, ili verzikul prije Evandjelja;
- b) U drugim vremenima: ili samo psalam, ili samo Aleluja, ili psalam i Aleluja, ili psalam i Aleluja s verzikulom,OU,38/.

5/ Sekvencije:

- Obvezatne: na Uskrs i Duhove;
- Ostale fakultativne (Lauda Sion, Stabat Mater, Dies irae) /CU, 40/.

6/ Dok se pjeva Aleluja ili druga pjesma, ako se upotrebljava tamjan, celebrant stavlja ga u kadionik, blagoslovi znakom križa, ništa ne govori /CU, 93/.

7/ E v a n d j e l j e :

To je vrhunac Službe riječi. Njemu su rezervirani znakovi najveće počasti. Čita ga djakon ili svećenik, narod aklamira na početku i na kraju, nose se svijeće i tamjan, čini se trostruki mali križ na početku čitanja, a na kraju ljubi knjigu onaj koji je navijestio Evandjelje. Ne nosi se svećeniku na ljubljenje /OU, 35/.

a) Ako će djakon ili drugi svećenik navješćivati Evandjelje:

- celebrant ostaje kod sjedala.
- djakon ili drugi svećenik duboko naklonjen pred celebrantom, moli blagoslov govoreći ispod glasa: Jube... Celebrant ga blagoslovi. Djakon odgovara Amen /OU, 131/.
- Nakon toga djakon uzme Evandjelistar s oltara, ide u procesiji k ambonu (pred njim subdjakon, akoliti sa svijećama i turifer s kadionicom) /CU, 131, 146/.
- Na ambonu pozdravlja puk s "Gospodin s vama...". Djakon nastavlja: "Lectio - Čitanje...", i ponišimali križ na knjizi, potom sebi na čelu, ustima, prsima, puk odgovara: Slava... /CU, 131/. Okadi knjigu i naviješta Evandjelje /Ibid./.
- Završava riječima: Riječ je Gospodnja, poljubi knjigu, doda tiho: Per evangelica..., te vrati se sa subdjakonom k celebrantu /Ibidem/. Puk odgovara: Slava... /Ibid./.
- Ako se ne drži homilija, i ako se ne moli ispovijest vjere, može djakon ostati na ambonu, da predvodi sveopću molitvu, a ostala asistencija vraća se na svoje mjesto /CU, 131/ (Knjiga se dakle ne nosi celebrantu na poljubac).

b) Ako će sam celebrant naviještati Evandjelje:

- Za vrijeme dok se pjeva Aleluja, ili druga pjesma, celebrant ustaje i stavi tamjan (ako se upotrebljava) /CU, 93/.
- Zatim, sklopljenih ruku, duboko naklonjen, pred oltarom govori tiho "Munda cor meum..." (skraćeni oblik) i ne dodaje: "Jube, Domine..." /CU, 93/.
- Odlazi na ambon, praćen akolitima s upaljenim svijećama, turiferom s kadionicom i naviješta Evandjelje kao i djakon /CU, 94, 95/.
- U slučaju da je sam celebrant zbog pomanjkanja prikladnog poslužnika čitao sva čitanja prije Evandjelja, onda ostajući na istom mjestu, odakle je čitao druga čitanja, tu stavlja tamjan, moli duboko naklonjen "Munda cor..." i naviješta Evandjelje kao gore /OU, 96/.

b) Homilija

Cna je sastavni dio bogoslužja. Veoma se preporučuje. Nužna je kao hrana kršćanskog života /CU, 41/.

Obvezatna je u nedjelje i zapovijedane blagdane; preporuča se i u druge dane, napose u Korizmi i Adventu, i kad u posebnim zgodama više vjernika sudjeluje u sv. misi /OU, 42/.

Na celebranta spada da drži homiliju, kao predsjednika zajednice /OU, 11, 42, 60/.

U koncelebraciji homiliju može držati i jedan od koncelebranata/OU,165/
Homiliju se može držati od sjedala ili s ambona/OU,97/.

Puk sluša sjedeći/OU,21/.

Poslije homilije može se držati kratka šutnja u razmišljanju o
onome, što je misnik protumačio/OU,23/.

c) Ispovijest vjere

Recitira se ili pjeva:

- u nedjelje,
- na blagdane(I reda),
- posebnim svečanim zgodama/OU,44/.

Recitira ili pjeva misnik s pukom zajedno, ili naizmjenično/Ibid./.

Prikladno je da "ispovijest vjere" znaju vjernici pjevati latinski
/OU,19/.

Dok se pjeva(ili recitira), stoji se/OU,21/.

Na riječi "Et incarnatus est..." svi se duboko naklone, a na Božić
i Blagovijest pokleknu/OU,98,234/.

d) Sveopća molitva(Molitva vjernika)

Njome se zaključuje Služba riječi.

- Prije ove molitve celebrant ne govori "Gospodin s vama...", nego kratkim uvodom započne molitvu.
- Redovito uzima se u svakoj misi sa sudjelovanjem puka, a može se uzeti i u misi bez sudjelovanja puka/OU,45/.
- Ravna njome celebrant na taj način, što on započinje i završava stojeći kod sjedala ili na ambonu/OU,47,99/.
- Nakane(zazive) molitve predvodi djakon s ambona, ili kojeg drugog prikladnog mesta, ili pjevač, ili koja druga prikladna osoba/OU,132,47/.
- Puk odgovara, stojeći/OU,47,21/.

II/ EUHARISTIJSKA SLUŽBA

1) Priprava darova za žrtvu

a) Nakon Službe riječi, celebrant ostaje kod sjedala, djakon(ili subdjakon) uz pomoć drugih poslužnika pripravlja oltar/OU,147/.

U pomanjkanju djakona(subdjakona) oltar mogu pripraviti i drugi poslužnici, koji donose na oltar: korporal, purifikatorij, kalež i misal/OU,100/

b) Dok se to sprema, ili odmah nakon toga, prikladno je da i puk očituje svoje sudjelovanje u žrtvi na taj način, što će prinositi kruh i vino za Misu, te druge darove za potrebe Crkve i siromaha/OU,49,101/. Može se stoga prirediti procesija s prinosima. Prima ih svećenik na prikladnom mjestu, uz pratnju djakona i subdjakona i drugih poslužnika i odlaže ih na odredjeno mjesto; kruh i vino za Euharistijsku službu nosi se na oltar/OU,101,133,147/.

c) Za vrijeme procesija s darovima izvodi se PRIKAZNA PJESMA, koja se može produljiti, dok se ne svrši predavanje darova/OU,50/.
Pjeva se na isti način kao i Ulagana pjesma/ OU,50/, a ako se ne pjeva, ispušta se/OU,50/.

/ Napomena: Cvdje dolazi u pitanje skupljanje milostinje. Kako to najprikladnije urediti, da dobije svoje pravo značenje, a da skupljanje milostinje ne stvara buku u crkvi.

Ako se milostinja skuplja za vrijeme priprave žrtvenih darova, ona se ne nosi u procesiji, nego samo kruh i vino/.

Dobro je uočiti ono što se veli za misni kruh/OU,283/.

d) Celebrant uzlazi na oltar,u sredini prima od djakona(poslužnika) patenu s kruhom za posvetiti,drži s obje ruke malo uzdignutu iznad oltara i govori tiho: Benedictus es, Domine...,ako se još uvijek pjeva prikazna pjesma; glasno,ako je već pjesma završena,ili se uopće nije pjevala/OU,102,133;RM,19/. U ovom zadnjem slučaju puk aklamira iza jedne i druge molitve "Blagoslovjen Bog u vijeke"/Ibidem/.

e) Ako asistira djakon, on ulijeva vino i malo vode u kalež govoreći one riječi "Per huius..."/RM,20/, i potom ga pruža celebrantu. Priprava kaleža: ulijevanje vina i vode može se obaviti i na stoliću/OU,133/. Ako i subdjakon asistira, on ulijeva vodu u kalež/OU,147/.

f) Ako ne asistira djakon,sam celebrant stojeći sa strane oltara prima ampulice s vinom i vodom od ministranta i ulijeva u kalež vino i malo vode,govoreći tiho one riječi "Pe huius..."/OU,133/(Znak križa nad vodom je dokinut).

g) U sredini oltara svećenik prihvati s objema rukama kalež, drži ga malo uzdignuta iznad oltara i govori tih ili glasno,kao i kod kruha. Potom odloži kalež na korporal i pokrije ga,po potrebi,palom/OU,133%RM,21/. (Ništa se ne govori o položaju plitice i kaleža na korporalu).

h) Odloživši kalež na korporal,duboko naklonjen celebrant govori "In spiritu..."(poluglasno)/OU,104/(Ne moli "Veni, sanctificator..." i ne čini znak križa nad darovima).

i) Ako se upotrebljava tamjan,incenzira oblata i oltar(slično kao i na početku mise)/OU,105/; ako asistiraju djakon i subdjakon,prate celebranta prigodom incenzacije, a na koncu djakon ili koji drugi poslužnik(ako djakon ne asistira) okadi celebranta i puk/OU,105,133/.

j) Iza molitve "In spiritu...";odnosno incenzacije celebrant odlazi na stranu oltara(gdje je zgodnije) i govoreći potiho "Lava me...;" pere ruke/OU,106/("Suscipe, Sancta Trinitas...;" se ispušta).

k) Vrativši se na sredinu oltara,okrene se prema puku,te šireći i sklapajući ruke poziva vjernike uobičajenom formulom "Molite, braćo...". Puk odgovara "Primio...".

l) Molitvom nad darovima svršava se obred priprave žrtvenih darova. Celebrant je moli raširenih ruku,završi kraćom zaključnom formulom/OU,107,32/.

m) Puk stojeći prati molitvu nad darovima/OU,21/.

2) Euharistijska molitva

Ona je središte i vrhunac cijele sv. mise. Od dijelova koji spadaju na misnika,ona zauzimlje najvažnije mjesto/OU,10/. Njezin sadržaj lijepo je opisan u CU,56.

- Treba je izgovorati glasno i jasno/OU,12/.
- Puk je sluša u sabranosti i šutnji,sudjeluje s aklamacijama iza podizanja i na koncu doksologije/OU,55 h/.
- Za vrijeme Euharistijske molitve ili Kanona glazbala moraju šutjeti/OU,12/.
- Za vrijeme dok celebrant moli Kanon,djakon i subdjakon(ako asistiraju) stoje u blizini celebranta,ali malo iza njega,da mu asistiraju za kalež i misal,kad bude potrebno/OU,134,148/.

a) Početak Euharistijske molitve - prefacija:

- Misnik šireći ruke govori "Dominus....". Puk odgovara:"Et cum.."
- Misnik podiže ruke i govori: "Sursum....". Puk: "Habemus..."
- Celebrant,raširenih ruku dodaje:"Gratias...". Puk: "Dignum..."
- Misnik nastavi prefaciju raširenih ruku. Na koncu sklopi ruke i zajedno s pukom govori(pjeva): "Svet..."/OU,108/.

b) Misnik nastavlja Euharistijsku Molitvu prema rubrikama, koje se nalaze uz svaku pojedinu Euh. Molitvu. Nove rubrike su jednostavne i jasne/OU,109/.

Jedino treba pripaziti na promjene u RIMSKOM KANONU. Tako na pr. da se ispuštati može ono, što je stavljen u zagrade, da se ne ispružaju ruke na riječi "Hanc igitur..." nego na riječi "Quam oblationem..."; nema inklinacije na riječi "gratias agens..."; riječi konsekracije ujednačene su s riječima konsekracije u drugim Kanonima; misnik iza podizanja kaleža i genufleksije govori "Mysterium fidei" kao uvod u akamacije puka iza podizanja; prsti (palac i kažiprst) ne drže se sastavljeni iza konsekracije;.../RM,51 - 71/.

3) Pričesni obredi

a) Nakon doksoLOGIJE, bez prethodnog poklona(genufleksije) i bez poziva; Pomolimo se celebrant jednostavno počinje uvod u Oče Naš i skupa s pukom moli(pjeva) Oče Naš.../RM,96/(Raširenih ruku).

b) Misnik sam moli(pjeva) embolizam. Na koncu sklopi ruke, a puk usklikne "Jer tvoje..."/RM,97/.

c) Slijedi odmah molitva za mir: "Gospodine Isuse Kriste,..." raširenih ruku,glasno, a narod na kraju odgovori "Amen".

d) Zatim svećenik šireći i sklapajući ruke upućuje svima iskrenu želju: "Mir Gospodnji....", a puk dàgòvara "I s duhom tvojim".

e) Potom,ako je zgodno,celebrant,ili djakon pozove puk:"Pružite mir jedni drugima". Celebrant daje Pax djakonu,ili drugom poslužniku,a ovaj ga predaje dalje. Među pukom ne uvodi se izmjena znaka mira do odredbe Biskupske Konferencije.

/Budući da se ne postavlja nikakva razlika za mise za pokojne, Pax se daje i u njima/.

f) Nakon izmjene mira slijedi lomljenje Hostije,što nema samo praktično nego i duboko teološko značenje. Svi naime koji se hranimo od jednoga kruha,koji je Krist,činimo međusobno jedno tijelo/QU,283/. Zato je zgodno da Hostija bude toliko velika da se može razlomiti na više dijelova,kojima će se moći pričestiti barem nekoj vjernici. Jedan dijelak Hostije već po prastarom običaju stavlja se,uz popratne riječi,u kalež.

Dok se vrši čin lomljenja Hostije pjeva se ili recitira "Jaganjče Božji...",što se može i više puta ponoviti,dok se ne završi sveti čin,a uvek se završava s "Daruj nam mir"/OU,56,e/. Isto je u misama za pokojne.

g) Celebrant sklopljenih ruku,potihglasmá jednu od dvije preostale molitve kao svoju osobnu pripravu za sv. pričest/OU,114/,a vjernici se pripravljaju u šutnji na sv. pričest/OU,56,f/.

h) Potom svećenik poklekne,uzme Hostiju,bez popratnih riječi ("Panem...."),podigne je iznad patene,okrenut prema puku govori: "Evo Jaganjca Božjeg,evo onoga,koji oduzima grijehu svijeta" i doda:"Blago onima..." i zajedno s pukom govori samo jedanput: "Gospodine..."(ne udara se u prsa/OU,115/).

i) Celebrant se okreće k oltaru,tiho govori "Corpus(Sanquis) Christi.....aeternam", i pobožno se pričesti: najprije s presv. Tijelom, a odmah iza toga s presv. Krvlju/OU,116/.

j) Celebrant započinje pričešćivati vjernike /CU,117/. /Za pričest pod obje prilike vrijede posebni propisi,CU,240-252/.

k) Dok se celebrant pričešćuje,započinje se PRIČESNA PJESMA.

- l) Pričesna se pjesma prekida, čim završi pričešćivanje vjernika.
- m) Kao pričesna pjesma uzima se:
- antifona sa psalmom iz Rimskog Graduala;
  - antifona sama iz Graduala;
  - antifona sa psalmom iz Jednostavnog Graduala;
  - druga koja prikladna pjesma, odobrena od Bisk. Konf.
- n) Izvode pričesnu pjesmu:
- pjevači sami;
  - pjevači naizmjenice s narodom;
  - pjevač naizmjenice s narodom.
- o) Ako se ne pjeva pričesna pjesma, onda je recitiraju:
- sav puk;
  - jedna grupa vjernika;
  - čitač;
  - sam celebrant odmah poslije svoje pričesti, a prije nego što počne pričešćivati vjernike/CU,56,i/.
- p) Djakon i subdjakon primaju sv. pričest pod obje prilike, a djakon poslije pričesti pomaže celebrantu u dijeljenju sv. pričesti vjernicima/CU,150/, a kod Hlijeljenjac pričesti pod obje prilike djakon drži kalež pred pričesnicima i na koncu uzme ostatke presv. Krvi u kaležu/CU,137/.

Purifikacija sv. posudja:

a) Nakon sv. pričesti celebrant se povrati na oltar, skupi ulomke, ako ih ima; te na strani oltara očisti patenu(i ciborij) nad kaležom, purificira kalež i obriše ga purifika-torijem. Svetu posudje može se odnijeti na stolić /CU,120/. b) dopušteno je, ako je mnogo sv. posudja za purificiranje, ostaviti ga na oltaru(na korporalu), ili na stoliću(na korporalu) i purificirati ih nakon sv. mise/CU,120/.

c) Ako je i djakon dijelio sv. pričest, vrativši se na oltar, skupi ulomke, ako ih ima, te kalež i drugo sv. posudje odnese na stolić, tu ih purificira, a celebrant se vrati na mjesto gdje se nalaze sjedala. Dopušteno je, ako je i djakon asistirao, ostaviti na stoliću sv. posudje, dolično pokriveno, i purificirati ga poslije sv. mise/CU,138/.

d) Ako je i subdjakon asistirao, onda poslije sv. pričesti, dok se celebrant vraća k sjedalima, on pomaže djakonu kod purificiranja sv. posudja. Potom zajedno s djakonom vrate se k celebrantu/CU,151/.

e) Kalež se purificira s vinom i vodom, ili sa samom vodom, i abluciju uzima onaj, koji obavlja purifikaciju.

Patenu se, obično, otare purifikatorijem/CU,238/.

f) Nakon čišćenja sv. posudja misnik se može vratiti na mjesto, gdje se nalaze sjedala/CU,121/.

r) Sveta šutnja poslije sv. pričesti:

- Preporuča se nakon čišćenja sv. posudja, da se provede jedno vrijeme u sv. šutnji. Svi sjede.
- Ili za vrijeme pauze može se pjevati ili recitirati koji himan, psalam, itd./CU,56,j;121/.

s) Popričesna molitva:

- Stojeci kod sjedala ili oltara misnik bez "Dominus..." pozove vjernike "Pomolimo se...".
- Ako se prije nije držala sveta šutnja, sad se učini kratka pauza - molitva u šutnji /CU,122/.
- Misnik moli raširenih ruku Popričesnu molitvu, koju završava kraćom zaključnom formulom/CU,32/.

/ Za izbor Popričesne molitve vrijede ista načela kao i za Kolektu, usp. OU, 323/.

III/. Z A V R Š N I O B R E D I

1) Poslije Popričesne molitve daju se vjernicima potrebne obavijesti(celebrant ili djakon)/CU,123,139/.(Obavijesti, oglasi moraju biti što kraći).

2) Nakon obavijesti(oglasa) celebrant pozdravlja puk s riječima: "Gospodin...", a puk odgovara: "I s duhom...".

3) Potom celebrant blagoslovi puk riječima "Blagoslovio...." čineći znak križa nad okupljenom zajednicom/CU,124/!

/Dodatak: U nekim posebnim zgodama obrazac blagoslova može biti i svečaniji,a može mu prethoditi i molitva "super populum" što će sve biti označeno u novom euhologiju/CU,57 a,124/.

4) Na pon blagoslova djakon,ili u njegovu odsustvu,sam celebrant otpušta puk riječima Idite u miru, a puk odgovori: Bogu hvala/CU,124, 140/.

5) Celebrant,djakon i subdjakon(ako su asistirali) poljube oltar, i potom zajedno s drugom asistencijom,učine dužni poklon oltaru i vrate se u sakristiju onako,kako su i došli/CU,125,141,152/.

6) Ako poslije sv. mise slijedi kakva druga liturgijska akcija, ispuštaju se završni obredi(pozdrav,blagoslov i otpuštanje)/OU,126/.

/Radjeno prema knjizi: Antonio Mistrorigo,
GUIDA AL NUCVO RITO DELLA MESSA,Vicenza
1969,p.91 - 119. i prema Sl, Vjesniku
Krčke Biskupije, VII/1969,str. 102-109/.

PROPISI ZA MISU BEZ SUDJELOVANJA PUKA

Pod "Misom bez sudjelovanja puka" razumijeva se misa, koju služi sam misnik, a dvoři ga i odgovara mu samo jedan ministrant. U tom je slučaju liturgijski jezik - latinski.

Misnik ili ministrant pripravi kalež prije mise na stoliću pokraj oltara ili na oltaru, najzgodnije u sredini oltara; na kaležu je purifikatorij, patena s kruhom, korporal i - po volji - pala. Pokriven je plaštem koji može biti uvijek bijele boje. Burza otpada.

Na lijevu stranu oltara, to jest misniku s lijeve, stavi se jastučić ili stalak, a na njemu otvoreni misal s formularom mise.

(Ako to prilike traže, moći će misnik nositi iz sakristije kalež opremljen kao gore, a ministrant knjigu kao do sada).

Došavši k oltaru učini misnik s ministrantom dužni poklon oltaru: ako je na oltaru tabernakul s Presvetim, pokleknu, ako ga nema, duboko se nakloni.

(Ako misnik nosi iz sakristije kalež, a ministrant knjigu, iza poklona oltaru pristupe k oltaru, misnik stavi kalež na oltar u sredinu, ministrant knjigu na stalak i otvori je, ili to i sam misnik učini, i iza toga obojica sidju pred oltar - in plano).

Zatim se misnik prekriži i govori:

IN NOMINE PATRIS, ET FILII ET SPIRITUS SANCTI.

Ministrant: AMEN.

Misnik se okreće prema ministrantu i pozdravi ga:

DOMINUS VOBISCUM.

Ministrant: ET CUM SPIRITU TUC.

/ A misnik se može poslužiti i kojim od slijedećih pozdrava:

GRATIA DOMINI NCSTRI JESU CHRISTI, ET CARITAS DEI, ET

COMMUNICATIO SANCTI SPIRITUS SIT CUM OMNIBUS VOBIS.

Ministrant: ET CUM SPIRITU TUO.

Ili: GRATIA VOBIS ET PAX A DEO PATRE NOSTRO ET DOMINO
JESU CHRISTO.

Ministrant: BENEDICTUS DEUS ET PATER DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI.

Ili: ET CUM SPIRITU TUO/.

Iza pozdrava misnik i ministrant zajednički govore isповijed:

CONFITEOR DEO OMNIPOTENTI ET TIBI, FRATER, QUIA PECCAVI
NIMIS COGITATIONE, VERBO, OPERE ET OMISSIONE:

i udarajući se u prsa govore:

MEA CULPA, MEA CULPA, MEA MAXIMA CULPA.

A zatim nastave:

IDEO PRECOR BEATAM MARIAM SEMPER VIRGINEM, OMNES ANGELOS
ET SANCTOS, ET TE, FRATER, ORARE PRO ME AD DOMINUM DEUM
NOSTRUM.

Tada misnik daje odrešenje, verbis:

MISEREATUR NOSTRI OMNIPOTENS DEUS ET, DIMISSIS PECCATIS
NOSTRIS, PERDUCAT NOS AD VITAM AETERNAZ.

Ministrant odgovori: AMEN.

Poslije toga misnik podje k oltaru, poljubi ga i ide k misalu na lijevu stranu oltara, gdje ostaje do kraja Molitve vjernika.

Tu čita Ulagni pripjev (Introitus), i kad ga završi govori stojeći na istom mjestu:

Misnik: KYRIE, ELEISON.

Ministrant: KYRIE, ELEISON.

Misnik: CHRISTE, ELEISON.

Ministrant: CHRISTE, ELEISON.

Misnik: KYRIE, ELEISON.

Ministrant: KYRIE, ELEISON.

Zatim, ako je odredjeno, misnik zajedno s ministrantom govori:

GLORIA IN EXCELSIS DEC...

Kad završe GLORIA, misnik sklopljenih ruku kaže:

OREMUS.

I nakon kratke šutnje raširi ruke i govori molitvu.
Na kraju molitve, koju misnik završava duljom zaključnom formulom, ministrant usklikne:

AMEN.

Bogoslužje riječi

Stojeći na istom mjestu misnik čita PRVO ČITANJE, PSALAM, i - ako se uzima - DRUGO ČITANJE s drugom pjesmom te ALELUJA s njegovim stihom, ili koju drugu pjesmu. No Aleluja može i ispustiti.
Ta čitanja može čitati i ministrant, ako je dobro poučen i vješt.

Iza toga misnik naklonjen tihomoli, stojeći još uvijek na istom mjestu:

MUNDA COR MEUM AC LABIA MEA, OMNIPOTENS.

UT SANCTUM EVANGELIUM TUUM DIGNE VALEAM NUNTIARE.

Nakon toga sklopljenih ruku kaže:

DOMINUS VOBISCUM.

Ministrant: ET CUM SPIRITU TUO.

Misnik: INITIUM ili SEQUENTIA SANCTI EVANGELII SECUNDUM N., te učini znak križa na knjizi i na svome čelu, ustima i srcu.

Ministrant kaže:

GLORIA, TIBI DOMINE.

Zatim misnik čita Evandjelje. Na riječi Isus uvijek nakloni glavu. Na kraju poljubi knjigu i tiho reče:

PER EVANGELICA DICTA DELENTUR NOSTRA DELICTA.

A ministrant usklikne:

LAUS TIBI, CHRISTE.

Kad je odredjeno, misnik i ministrant zajedno govore simbol:

CREDO IN UNUM DEUM... .

Nato se može moliti MOLITVA VJERNIKA, u kojoj misnik govori nakane, a ministrant odgovara.

B o g o s l u ž j e   e u h a r i s t i j e

Kad završi čitanje Evandjelja, odnosno izmoli CREDO ili MCLITVU VJERNIKA, misnik pristupi u sredinu oltara.

Prikaznu pjesmu (antiphona ad offertorium) ispušta. Ministrant donosi na oltar korporal, purifikatorij i kalež, ako je sve to bilo pripremljeno na stoliću kod oltara. Ministrant pruži patenu s kruhom misniku, a ovaj je primi i držeći je podignutu malo iznad oltara govori tiho:

BENEDICTUS ES, DOMINE, DEUS UNIVERSI,
QUIA DE TUA LARGITATE ACCEPIMUS PANEM,
QUEM TIBI OFFERIMUS,
FRUCTUM TERRAE ET OPERIS MANUUM HOMINUM,
EX QUO NOBIS FIET PANIS VITAE.

Zatim položi patenu s kruhom na korporal.

Nakon toga misnik ulije vina i malo vode u kalež, stojeći uvijek na sredini oltara. Ulijevajući vodu u kalež govori tiho:

PER HUIUS AQUAE ET VINI MYSTERIUM,
EIUS EFFICIAMUR DIVINITATIS CONSORTES,
QUI HUMANITATIS NOSTRAE FIERI DIGNATUS EST PARTICEPS.

Pošto je naložio vodu u vino, misnik prihvati kalež, drži ga malo uzdignutim nad oltarom i govori:

BENEDICTUS ES, DOMINE, DEUS UNIVERSI,
QUIA DE TUA LARGITATE ACCEPIMUS VINUM,
QUOD TIBI OFFERIMUS.
FRUCTUM VITIS ET OPERIS MANUUM HOMINUM,
EX QUO NOBIS FIET POTUS SPIRITALIS.

I kalež stavi na korporal. Zatim naklonjen tiho govori:

IN SPIRITU HUMILITATIS ET IN ANIMO CONTRITO SUSCIPIAMUR
A TE, DOMINE, ET SIC FIAT SACRIFICIUM NOSTRUM IN
CONSPECITU TUO HODIE, UT PLACEAT TIBI, DOMINE DEUS.

Potom podje na jednu stranu oltara, bilo desnu bilo lijevu, kako je zgodnije, i stojeći sa strane oltara opere ruke tiho kod toga govoreći:

LAVA ME, DOMINE, AB INIQUITATE MEA,
ET A PECCATO MEO MUNDA ME.

Vrati se u sredinu oltara i okrenut prema ministrantu glasno kaže:

CRATE, FRATRES, UT MEUM AC VESTRUM SACRIFICIUM
ACCEPTABILE FIAT APUD DEUM PATREM OMNIPOTENTEM.

A ministrant odgovori:

SUSCIPIAT DOMINUS SACRIFICIUM DE MANIBUS TUIS
AD LAUDEM ET GLORIAM NOMINIS SUI,
AD UTILITATEM QUCQUE NCSTRAM
TCTIUSQUE ECCLESIAE SUAE SANCTAE.

Zatim misnik raširenih ruku govori PRIKAZNU MOLITVU, koju završava kraćom zaključnom formulom:

PER CHRISTUM DOMINUM NOSTRUM.

I sklopi ruke.

Ministrant usklikne: AMEN.

EUHARISTIJSKA MOLITVA

Tada misnik šireći ruke govori:

DOMINUS VOBIS CUM.

Ministr.: ET CUM SPIRITU TUO.

Misnik azdižući ruke govori:

SURSUM CORDA.

Ministr.: HABEMUS AD DOMINUM.

Misnik raširenih ruku nastavi:

GRATIAS AGAMUS DOMINO DEO NOSTRO.

Ministr.: DIGNUM ET JUSTUM EST.

Misnik raširenih ruku nastavlja EUHARISTIJSKU MOLITVU prema propisima, koji se nalaze u svakoj pojedinoj Euharistijskoj molitvi. Nakon podizanja kaleža i pošto je pokleknuvši poklonio se Otajstvu, misnik glasno kaže:

MYSTERIUM FIDEI.

A ministrant usklikne po volji:

Ili: MORTEM TUAM ANNUNTIAMUS, DOMINE, ET TUAM RESURRECTIONEM CONFITEMUR, DONEC VENIAS.

Ili: QUOTIESCUMQUE MANDUCAMUS PANEM HUNC ET CALICEM SIBIMUS,
MORTEM TUAM ANNUNTIAMUS, DOMINE, DONEC VENIAS.

Ili: SALVATOR MUNDI, SALVA NOS, QUI PER CRUCEM ET RESURRECTIONEM TUAM LIBERASTI NOS.

Poslije završne doksologije Euh. molitve: PER IPSUM..... i odgovora ministranta: AMEN, misnik bez poklecanja, bez Cremus, kaže sklopjene ruku:

FRAECEPTIS SALUTARIBUS MCNITI,

ET DIVINA INSTITUTIONE FORMATI,

AUDEMUS DICERE:

Raširi ruke i zajedno s ministrantom moli:

PATER NCSTER..... SED LIBERA NOS A MALO.

Misnik sam nastavi raširenih ruku:

LIBERA NOC, DCMINE, AB OMNIBUS MALIS,

DA PROPITIUS PACEM IN DIEBUS NOSTRIS,

UT, OPE MISERICORDIAE TUAE ADIUTI,

ET A PECCATO SIMUS SEMPER LIBERI

ET AB OMNI PERTURBATIONE SECURI:

EXPECTANTES BEATAM SPEM

ET ADVENTUM SALVATORIS NOSTRI IESU CHRISTI.

Sklopi ruke.

Ministrant završi molitvu s usklikom:

QUIA TUUM EST REGNUM, ET POTESTAS, ET GLORIA IN SAECULA..

Zatim misnik raširenih ruku glasno molitvu molitvu:

DOMINE IESU CHRISTE, QUI DIXISTI APOSTOLIS TUIS:

PACEM RELINQUO VOBIS..... PACIFICARE ET COADUNARE
DIGNERIS.

Sklopi ruke.

QUI VIVIS ET REGNAS IN SAECULA SAECULORUM.

Ministrant: AMEN.

A misnik šireći i sklapajući ruke odmah nadoda:

PAX DOMINI SIT SEMPER VOBISCUM.

Ministrant: ET CUM SPIRITU TUC.

Misnik sada može dati ministrantu znak mira.

Nakon toga uzme hostiju, razlomi je nad patenom i dok je lomi govori zajedno s ministrantom:

AGNUS DEI..... MISEPERE NCBIS.

AGNUS DEI..... MISERERE NCBIS.

AGNUS DEI..... DCNA NCBIS PACEM.

Kao to izgovori, dijelak hostije spusti u kalež i tiho govori:

HAEC COMMIXTIC CORPORIS ET SANQUINIS DOMINI NOSTRI

IESU CHRISTI FIAT ACCIPIENTIBUS NOBIS IN VITAM ALTERNAM.

Zatim misnik, stojeći uspravno, sklopljenih ruku, tiho moli:

DOMINE IESU CHRISTE, FIJI DEI VIVI.... ET A TE NUMQUAM
SEPARARI PERMITTAS.

Ili: PERCEPTIO CORPORIS.....ET AD MEDELAM PERCIPIENDAM.

Tada misnik poklekne, uzme hostiju i držeći je malo uzdignutu iznad patene, licem prema ministrantu, razgovijetno kaže:

ECCE AGNUS BEI, ECCE QUI TOLLIT PECCATA MUNDI.

BEATI QUI AD CENAM AGNI VOCATI SUNT.

I s ministrantom jedanput govori:

DOMINE, NON SUM DIGNUS, UT INTRES SUB TECTUM MEUM,

SED TANTUM DIC VERBO ET SANABITUR ANIMA MEA.

/ Ako se ministrant neće pričestiti, misnik uzme hostiju i stojeći prema oltaru odmah govori a da se ne udara u prsa:

DOMINE, NON SUM DIGNUS, etc. /

Zatim okrenut prema oltaru tiho kaže:

CORPUS CHRISTI CUSTODIAT ME IN VITAM AETERNAVM.

I s poštovanjem blaguje Tijelo Kristovo.

Zatim uzme kalež i tiho kaže:

SANQUIS CHRISTI CUSTODIAT ME IN VITAM AETERNAVM.

I s poštovanjem pričesti se Kristovom Krvlju.

Kad to završi, misnik govori PRIČESNU PJESMU. Nakon toga uzme patenu i pričesti ministranta, ako se taj želi pričestiti. Pokaže mu malo uzdignutu hostiju nad patenom i kaže:

CORPUS CHRISTI, a ministrant odgovori: AMEN, i pričesti se

Tada misnik ode na stranu oltara, tu očisti patenu nad kaležem i sam kalež s vinom i vodom ili sa samom vodom, a ministrant odnese kalež, patenu, korporal i purifikatorij na stolić. A sve to može ostati i na oltaru kao na početku mise, ako nema prikladnog ministranta.

Nakon ablucije misnik se vrati u sredinu oltara i neko vrijeme može ostati u meditativnoj šutnji.

Onda sklopljenih ruku kaže: OREMUS. Ako se prije toga Oremus nije šutjelo, onda će sada neko vrijeme moliti u šutnji, a zatim raširi ruke i govori POPRIČESNU MOLITVU. Tu molitvu završava s kratkom zaključnom formulom:

PER CHRISTUM DOMINUM NOSTRUM.

Ministrant: AMEN.

ZAKLJUČNI OBRED

Zatim misnik licem prema ministrantu raširenih ruku kaže:

DCMINUS VCBISCUM, a ministrant odgovori: ET CUM SPIRITU TUC.

I misnik blagoslovi ministranta:

BENEDICAT VOS OMNIPOTENS DEUS,
PATER, ET FILIUS + ET SPIRITUS SANCTUS.

Ministrant odgovori: AMEN. /Ite, missa est ispušta se./

Na kraju misnik poljubi oltar, s ministrantom mu iskaže dužnu počast kao na početku, i otide.

Ako je sam misnik donio kalež na oltar, a ministrant knjigu, onda će to i sada zajedno odnijeti.

+ + + + +

čestopaljski ordinarijat u Mostaru
Broj 1262-1263/69/969.
Datum 18/xi.../969.

ak

Ordinarijat
Bijecesanski
časnik -
Nov. Obred Mise
Prvi Božić Luv.

D I J E C E Z A N S K I   V J E S N I K

/ OKRUŽNICE I SLUŽBENE CBAVIJESTI /

B I S K U P S K O G A   O R D I N A R I J A T A   U   M O S T A R U

L I T U R G I J S K A O B N O V A

I. / NCVI CBRED VJENČANJA

Sv. Kongregacija Obreda objavila je dne 19. III 1969. svojim Dekretom R 23/69 NOVI CBRED VJENČANJA(Ordo celebrandi Matrimonium). Sv. Otac odobrio je Novi Obred Vjenčanja i Kongregacija je bila odredila da se počne novi obred upotrebljavati od 1. srpnja 1969.

Medjutim Biskupska Konferencija za pojedine narode nakon što se pripravi prijevod i dobije odobrenje prijevoda od nadležne Kongregacije odredit će datum početka upotrebe novog obreda. Do toga datuma treba upotrebljavati dosadašnji obred vjenčanja.

Da bi svećenike pripravili na Novi Obred Vjenčanja donosimo ovdje u skraćenom obliku KOMENTAR k "Novom Obredu vjenčanja", koji je objavljen u časopisu "Liturgia" br. 57 od 31.V 1969.

II Vatikanski Sabor u Liturgijskoj Konstituciji zahtjevao je da se reformiraju obredi sakramenta ženidbe(br. 77,78). Saborski Oci tražili su da se sakramenat ženidbe obavlja intra Missam naon Evandjelja i propovijedi; da se u slučajevima,kad se vjenčanje obavlja izvan mise,pred samo vjenčanje obavi liturgija riječi,a nakon vjenčanja da se mладencima podijeli svećani blagoslov; da se dosadašnji obred vjenčanja duhovno obogati,kako bi jače došla do izražaja milost sakramenta i kako bi se u obredu bolje označile dužnosti bračnih drugova.

Molbama i zahtjevima Saborskih Otaca djelomično je bilo udovoljeno u Instrukciji za ispravno provodjenje Lit. Konstitucije od 26.IX 1964. br. 70- 75. Tu je već bilo odredjeno da se vjenčanje redovito obavlja intra Missam, a ako se obavlja izvan mise, da mu prethodi liturgija riječi.

Dosadašnji rimski obred sakramenta ženidbe sastoji se od dva dijela: sklapanje ženidbe i blagoslov zaručnice. Sklapanje ženidbe obavlja se kroz vjekove prije sv. Mise. A obred blagoslova zaručnice obavlja se od najranijih vremena intra Missam, iza Pater Noster. To je zapravo u prvom tisućljeću bio jedini ženidbeni oblik u rimsкој liturgiji. Izražavanje pristanka bilo je implicitno: sama prisutnost zaručnika i svjedočila je o pristanku na ženidbu, a svećenik je blagoslovom to potvrdio i ratificirao.

Kada se je u XI stj. počeo uvoditi izričiti pristanak na ženidbu, odredjeno je da se taj pristanak obavi pred Misom, da se ne bi morale praviti izmjene u strukturi Mise. A nije se htjelo blagoslov zaručnice prenijeti pred Misu, da ga se ne odstrani s tog mjesta u Misi, koje mu je pripadalo od starine. Tako je nastao sadašnji rimski obred vjenčanja, koji je nešto nelogičan, ali ima svoje povjesno obrazloženje.

Novi je obred ostavio blagoslov zaručnice na njegovom prvotnom mjestu, ali je zato definitivno prenio glavne obrede sakramenta ženidbe u sv. Misu. Ženidbeni privolu daju zaručnici intra Missam, iza Evandjelja i homilije. Da bi se obred sakramenta ženidbe mogao harmonično odvijati, novi obred predviđa primanje zaručnika kada stižu u crkvu.

Ordo celebrandi matrimonium sadrži A) Opće norme, i B) Obred vjenčanja.

A) Opće norme

1) Kateheze za zaručnike

U Općim normama najprije se govori o važnosti kateheze za zaručnike. Tu se ukratko doziva u pamet sve ono, što je Sabor u različitim svojim Dekretima rekao o ženidbi i obitelji. Nauka II Vat. Koncila mora biti temelj pouka za zaručnike.

Kateheza se ne smije ograničiti na samu homiliju. U homiliji, koja mora uvijek biti povezana sa svetih tekstom dvaju čitanja, može se svećenik svrnuti na koju posebnu istinu ili dužnost, koja je u vezi sa ženidbom, ali samom ženidbenom obredu uvijek mora prethoditi pouka za zaručnike. U toj pouci treba izložiti kršćansku nauku o braku i obitelji, oživjeti vjeru zaručnika, jer je ženidba sakramenat, poučiti ih o važnosti obreda, o pristupanju svetim sakramentima i sl.

2) Kako se služiti obredom?

a) Sakramenat ženidbe redovito se obavlja pod sv. Misom, samo iznimno izvan Mise.

b) Ako se sklapa ženidba izmedju katoličke i krštene nekatoličke stranke predviđen je obred bez sv. Mise. U izvanrednim i posebnim slučajevima Ordinarij može dopustiti da se u ovom slučaju služi i sv. Misa, ali se nekatolička stranka ne može priputstiti sv. pričesti.

c) Za vjenčanje izmedju katoličke i nekrštene stranke predviđen je posebni obred.

d) Kad više parova sklapa ženidbu u isto vrijeme, za svaki par posebno se postavljaju pitanja, posebno izriču pristanak, formulu svećenik pojedinačno za svaki par izgovara, kojom prihvata privolu, kao i predavanje prstena. Sve ostalo vrši se i moli za sve parove zajedno.

e) Obrazac mise za zaručnike ne može se uzeti u nedjelje i blagdane, ali se u misi dana recitira molitva nad zaručnicima; u nedjeljama "per annum" i u nedjelje božićnog vremena, kad se obavlja vjenčanje, a kod mise ne sudjeluje puk, može se uzeti obrazac mise za zaručnike; u dane kad je zabranjen obrazac mise za zaručnike, može se uzeti jedno čitanje iz mise za zaručnike (mjesto jednog čitanja dana), a na koncu mise mjesto redovitog blagoslova može se upotrijebiti formula blagoslova iz mise za zaručnike.

3) Neke pastoralne upute

a) Pri obavljanju sakramenta ženidbe ne smije se voditi računa o osobama koje sklapaju ženidbu, niti o njihovom socijalnom položaju. Ne smije dakle biti razlike u obredu niti u vanjskoj svečanosti.

b) Ako se ženidba sklapa u Adventu i Korizmi, neka župnik opomene zaručnike o pokorničkom karakteru vremena.

c) Ako sklapanju sakramenta ženidbe prisustvuju nekatolici ili ljudi bez vjere, svećenici trebaju voditi računa o njihovoj prisutnosti i neka se sjete da su oni uvijek i u svakom slučaju sluge Evandjelja Kristova za sve.

B) Ženidbeni obred

1) Obred vjenčanja intra Missam

Novi ženidbeni obred sastoji se od 4 dijela:

a) Ulaz u crkvu

U odredjeni sat svećenik, odjeven u misno odijelo, s ministrantima dočekuje zaručnike i njihovu rodbinu i pratinju. Tu ih pozdravlja, izriče im dobrodošlicu, kršćansku radost, u kojoj učestvuje i sv. Crkva. U procesiji polazi se k oltaru. Naprijed ministranti, zatim svećenik,iza njega zaručnici sa svjedocima i rodbinom. U procesiji pjeva se ulazna pjesma.

Ako okolnosti traže, ovaj susret svećenika i zaručnika može se obaviti i pred oltarom, a može se i potpuno ispustiti. S vremenom treba nastojati da se to uvede unatoč poteškoća, jer se već time stvara neka religiozna klima, posvećuje sam ulazak zaručnika, gest humanosti i ljubavnosti prema njima.

b) Liturgija riječi

Misa počinje i nastavlja se po običaju sve do propovijedi uključivo.

U zadnjem poglavlju Ordo celebrandi matrimonium nalazi se bogati izbor tekstova, čitanja (8 iz SZ, 10 iz NZ, 10 odlomaka Evangela), nekoliko pjesama izmedju čitanja, te veći izbor molitava (kolekta). Dozvoljena su prije Evangela dva čitanja. Propovijed je obvezatna. U njoj svećenik polazeći od svetoga teksta treba razjasniti misterij kršćanske ženidbe, dostojanstvo bračne ljubavi, milost sakramenta ženidbe, službu i dužnosti bračnih drugova. Pri tom treba se obazirati na posebne okolnosti:

c) Obred sklapanja ženidbe

Sastoji se od tri dijela:

1/ Prethodni upiti.

Iza svršene homilije svećenik zaručnicima, koji stoje, doziva u pamet sakramentalnu važnost pristanka, te ih poziva da pred Crkvom i pred prisutnom zajednicom izraze svoju volju. Na taj poziv nadovezuju se tri kratka pitanja, koja se odnose na slobodu prihvatanja ženidbenog veza, na medjusobnu vjernost i na obavezu da prime i odgoje potomstvo (Ovaj će se zadnji upit moći izostaviti u posebnim okolnostima, kad na pr. radi se o strankama u poodmakloj dobi).

Upiti su brižno sastavljeni prema koncilskim tekstovima. Ne treba ih smatrati kao ponavljanje onoga, što je rečeno prigodom zaručničkoga ispita niti kao anticipaciju privole. Ta pitanja odgovaraju javnom skrutiniju, koji je tradicionalno Crkva obavljala kod dijeljenja sakramenata. Slična pitanja nalazimo kod obreda Krštenja i Redjenja. Crkva hoće preko tih pitanja označiti, koji su uvjeti nužni, da ženidba bude prava ženidba, daju svečani ton obredu, podsjećaju zaručnike na juridičke i moralne dužnosti, koje oni uspostavljaju bilo medjusobno, bilo prema Bogu, bilo prema budućem potomstvu. Oni se pred kršćanskom zajednicom obvezuju da će ih vršiti.

2/ Pristanak/consensus/

Nakon prethodnih upita svećenik poziva zaručnike, da izraze svoj pristanak. Mjesto dosadašnjeg "da", "uzimam", koji su u dosadašnjem obredu davali zaručnici na upite svećenika, Novi Obred sadrži potpuniju formulu pristanka, koja je već od srednjeg vijeka u uporabi u krajevima engleskog jezika.

Svećenik govori: "Budući da namjeravate sklopiti vezu svete ženidbe, pružite svoje desnice i izrazite svoj pristanak pred Bogom i pred njegovom Crkvom".

Zaručnici, združenih ruku izgovaraju formulu: "Ja, N. uzimam Tebe N., za svoju zakonitu ženu(muža) i obećajem Ti vjernost u blagostanju i u nesrećama života, u bolesti i u zdravlju, da će Te ljubiti i poštivati u sve dane svoga života".

Svećenik nadodaje: "Neka Gospodin potvrди ovaj pristanak, koji ste Vi izrazili pred čitavom Crkvom i neka se udostoji izliti na Vas svoj blagoslov. Ono što Bog sjedinjuje, čovjek neka ne rastavi".

Može se upotrebiti i formula u obliku pitanja, koja postavlja svećenik, a zaručnici odgovaraju s "da", "hoću".

Nova formula izričanja privole na prikladniji način izražava da su sami zaručnici djelitelji sakramenta ženidbe, a asistencija svećenika više je duhovne naravi, a ne juridične.

3/ Blagoslov i izmjena prstena

Svećenik blagosivlje oba prstena(a ne samo jedan,kao do sada). Za blagoslov prstenova predvidjene su tri formule.

Sami zaručnici stavljaju prsten jedno drugome i pri tome govore: "Primi ovaj prsten,znak moje ljubavi i moje vjernosti: u ime Oca i Sina i Duha Svetoga". Dosad je svećenik izgovarao one riječi: U ime Oca... Taj obred potječe tek od 1614.g. Prije toga zaručnici su izgovarali formulu i riječi blagoslova. Crkva je to opet unijela u obred vjenčanja.

4/ Molitva vjernih

Ona se nadovezuje na sam obred sklapanja sakramenta ženidbe. "Molitva vjernih" je odgovor i dar kršćanske zajednice,pred kojom su zaručnici prihvatali svoje obaveze. Ona označuje da ženidba nije privatni čin,koji se tiče samih zaručnika. Ona je čin koji se tiče čitave župske zajednice i preko nje čitave Crkve. Ako liturgijski kalendar traži da se moli Credo, on se moli iza "Molitve vjernih",ako je bilo vjenčanje.

c) Euharistijska liturgija

U Euharistijskoj liturgiji predvidjene su neke posebnosti:

1/ Predvidja se da mladenci sami donesu na oltar darove za žrtvu. Dakako na to ih treba upozoriti i dobro pripraviti.

2/ U zadnjem poglavljju Ordo celebrandi matrimonium nalaze se tri prefacije i jedan obrazac "Hanc igitur",koji su vlastiti u Misi za zaručnike. Cak u "Hanc igitur",koji se jedino može uklopiti u Rimski kanon(euh. molitva br I) mogu se spomenuti imena mlađenaca.

3/ Svečani blagoslov zaručnika. Iza Čenaš izostavlja se embolizam "Oslobodi nas..." i mjesto njega svećenik izgovara obrazac blagoslova nad mlađencima. Uz dosadašnji - novo redigirani - formular nalaze se još 2 obrasca blagoslova mlađenaca.

4/ Znak mira i pričest. BK trebaju odrediti na koji će način mlađenci i prisutni izmijeniti znak mira.

Mlađenci mogu primiti sv. pričest pod obje prilike.

5/ Blagoslov na kraju mise. Svećenik nad mlađencima i prisutni- ma izriče riječi blagoslova novom formulom mozarapsko-galikanskog tipa. Sastavljen je od trostrukoga čestitanja,koje je ujedno i molitva,na koju se nadovezuje uobičajeni blagoslov prisutnih.

2) Obred vjenčanja bez Mise

U prvom dijelu: primanje zaručnika,liturgija riječi i obred sklapanja ženidbe. Slijedi molitva vjernih i svečani blagoslov mlađenaca.

Obred se zaključuje molitvom Očenaša,dijeljenjem sv. pričesti i blagoslovom na koncu.

3) Ženidba katolika s nekrštenim

Obred se može izvršiti ili u crkvi ili na drugom prikladnom mjestu. Ceremonijal primanja nije obvezatan,ali ga ne treba isključiti. Slijedi liturgija riječi na uobičajeni način, kao gore. Obred sklapanja ženidbe vodi računa o posebnim okolnostima zaručnika,izbjegavajući izraze,koji se ne odnose na oba zaručnika.

Poseban je i svečani blagoslov mlađenaca,a obred se može zaključiti molitvom Očenaš i blagoslovom svećenika.

Novi obred vjenčanja ne će sam od sebe djelovati na zaručnike,da postanu svjesniji svojih dužnosti,koje preuzimaju na sebe sklapanjem ženidbe.Treba zaručnike pripraviti na sklapanje ženidbe i poučiti ih o obredima,kako je to naglašeno u Općim normama. Novi obred svećenicima daje obilje materijala,koji treba znati upotrijebiti,ako se želi postići one plodove,koje je Crkva imala pred očima,kad je sastavila Novi Obred Vjenčanja.

II./ NOVI OBRED KRŠTENJA DJECE

Liturgijska Konstitucija "Sacrosanctum Concilium"(čl.67-69) traži da se preuredi postojeći obred krštenja djece,i to na taj način da se bolje istaknu dužnosti roditelja i kumova, da se priprave obredi krštenja djece u većem broju,ili obred krštenja za slučaj kad krštenje obavlja katehisti ili "ministri extraordinarii".

Sv. Kongregacija "pro cultu divino" izdala je dne 15. svibnja o.g. Dekret kojim se NOVI OBRED KRŠTENJA DJECE - odobren od Sv. Oca - proglašuje i određuje,da se počne upotrebljavati od 8. rujna 1969.

U uvodnom dijelu novi obred krštenja djece sadrži doktrinalna načela o važnosti i dostojanstvu krštenja,pastoralne smjernice,te pojedinačne odredbe o djelitelju krštenja,o mjestu i vremenu krštenja.

Gotovo petina izdanog tipskog izdanja obrednika odnosi se na dogmatski i pastoralni uvod,kako bi krštenje dobilo ono mjesto,koje mu pripada kao uvod u kršćanski život.

Upute posebno ističu,kako je krštenje sakramenat vjere,koju mjesto djeteta trebaju imati roditelji,kumovi i čitava župa. Svi su ovi pozvani,napose roditelji,da sudjeluju kod krštenja djeteta i kasnije,kod rasta vjere u djetetu.

Budući da po sakramentu sv. krštenja dijete postaje i na vanjski način članom kršćanske zajednice,novi obrednik daleko više ističe zajednicu nego li dosadašnji(roditelje,kumove,ostale),pa je gotovo više namijenjen njima nego li djetetu: njima je upućena služba riječi,oni se odriču sotone,za njih zajednica moli. Po toj intonaciji i duhu novi obredi krštenja daleko se razlikuju od dosadašnjih obreda.

U vezi naglaska u novom obredu krštenja na ulogu kršćanske zajednice kod krštenja treba shvatiti i nastojanje Crkve,koje je izraženo u novom Obredniku,da se krštenje obavlja nedjeljom i skupno više krštenika. Ako je dijete zdravo,Crkva ne urgira da se ono odmah krsti. Ne smeta ništa,naprotiv preporučuje se da se s krštenjem pričeka barem toliko,da dijete na krštenje može donijeti sama majka.

U novom obredu novost je i ta,da se za krštenje upotrebljava svježa voda. Naglašena je čistoća krstionice,higijena..., a krsna voda,blagoslovljena na uskrsnu vigiliju upotrebljavat će se samo u uskrsno vrijeme.

U sedam poglavlja obrednik sadrži: obred krštenja za više djece(1),za jedno dijete(2),za velik broj krštenika(3),kraći obred krštenja,koji mogu upotrebljavati katehisti(4),obred krštenja u smrtnoj opasnosti,u otsustnosti svećenika ili djakona(5),obred donošenja djeteta u crkvu,koje je već kršteno(6),a zadnje(7) poglavlje sadrži više lekcija,sveopću molitvu,blagoslov vode,aklamacije...

Prema dopisu Sekretarijata Bisk. Konferencije od 14. kolovoza 1969. br. 362/BK-1969.,Sv. Kongregacija "pro cultu divino" izdala je 10.VII t.g. Dekret br. 674/69,kojim se odgadja primjena novog obreda krštenja djece do 29.III 1970.g.,t.j. do Uskrsa slijedeće godine.

Taj Dekret uslijedio je kao odgovor na molbu mnogih Biskupske Konferencije,da se datum primjene Obreda odgodi,jer nije bilo moguće u kratko vrijeme pripraviti prijevode.

Sv. Stolica uvažila je molbe Biskupske Konferencije,ali je dopustila da se može novim obredom služiti već od 8. rujna 1969.,ili da se može upotrebljavati dosadašnji obred. Ali od Uskrsa slijedeće godine moći će se upotrebljavati samo Novi Obred krštenja, i do toga datuma trebaju Nacionalne liturgijske Komisije pripraviti prijevode i zatražiti potrebno odobrenje od nadležne Kongregacije.

III./ NOVI OBRED SPROVODA

Nakon trogodišnjeg eksperimentiranja objavljen je i NOVI OBRED SPROVODA, koji bi trebao stupiti na snagu 1st lipnja 1970. Do tada može se upotrebljavati i dosadašnji obred, ali i novi - na latinskom jeziku.

Nadležna Biskupska Konferencija može dozvoliti da se novi obred sprovoda na narodnom jeziku upotrebljava i prije 1st lipnja 1970., ali je potrebno dobiti odobrenje prijevoda od nadležne rimske Kongregacije.

Novim se je obredom sprovoda htjelo provesti u djelo odredbu II Vat. Koncila, izraženu u Lit. Konstituciji: "Neka obred sprovoda jasnije izrazi pashalni značaj kršćanske smrti i neka bolje odgovara prilikama i običajima pojedinih krajeva, pa i s obzirom na liturgijsku boju" (br. 81).

Obrednik donosi najprije teološko-pastoralna načela o smrti i prekogrobnom životu.

U konkretnom, glavnom dijelu obrednik predviđa tri tipa sprovoda.

1) Prvi tip predviđa tri stanke: u kući pokojnika, u crkvi i na groblju. Ovaj tip sprovoda bit će moguć na selima i u manjim mjestima.

2) Drugi tip predviđa dvije stanke: u kapeli na groblju i kod samog groba. Taj će se tip najredovitije primjenjivati u gradovima. Ovdje, t.j. u ovom tipu nije predviđena sv. misa.

3) Treći tip predviđa samo jednu stanku: u kući pokojnika.

U svakom tipu obreda daje se velika važnost službi riječi.

Čitanjima sv. Pisma naviješta se pashalni misterij, potiče se nada u budući život, i odgaja pravi pijetet prema pokojnicima. Istu ulogu trebaju izvršiti i psalmi, koji se nalaze u većem izboru u novom obredniku. Veoma je velik izbor molitava, u kojima su bolje osvijetljeni svi aspekti nade i spasenja. U njima se vodi računa da li se radi o smrti mladog čovjeka, o smrti nakon duge bolesti, o nagloj smrti, o smrti roditelja ili bračnog druga...

Novi obred sprovoda donosi i propise za one slučajevе i krajeve, gdje se primjenjuje spaljivanje mrtvaca u duhu odredaba sv. Zbora Oficija od 8.V 1963.

Posebno je propisan obred sprovoda djece, pa čak i djece, koju su roditelji htjeli krstiti, a ipak umrla su bez krštenja. U ovom zadnjem slučaju mjesni Ordinarij ima odrediti formu i tip sprovoda. Kod takvog sprovoda treba ipak u nagovoru istaknuti istinu o nužnosti krštenja, da ne bi vjernici na neki način došli u sumnju o toj istini.

"Smrt je", veli Bugnini u svom popratnom članku u L'Osservatore Romano" obligatan korak za svakoga. I sprovod je jedna zgodna prilika zbog duševnog raspoloženja i intimnosti obreda, da prime dobru riječ i jednu nadnaravnu misao i one osobe, koje dotada nisu prakticirale svoju vjeru, koje su daleko od Crkve ili su joj čak protivne i koje su bez vjere... Ali za to je potrebna priprava, treba obnoviti "stil" obreda, treba ponovno uroniti našu sprovodnu liturgiju, kao u prvim vjekovima Crkve, u pravi smisac nade, besmrtnosti, u Krista, koji je uskrsnuće i život".

I. / INSTRUCTIO DE PASTORALI MIGRATORUM CURA

S. Congregatio pro Episcopis objavila je dne 22.VIII 1969. Instrukciju o pastirskoj brizi za migrante, iseljenike. Instrukciju je odobrio Sv. Otac Ap. Pismom "Pastoralis migratorum cura" od 15. kolovoza 1969.

Odredbe Instrukcije počinju važiti od 1. listopada 1969.

Instrukcijom se prilagodjuju današnjim prilikama odredbe, koje su bile dane za pastorizaciju iseljenika A. Pismom Pape Pija XII "Exul familia" od 1.VIII 1952.

Instrukcija je razdijeljena na 7 poglavlja.

U prvom poglavlju iznose se opća načela; drugo poglavlje odnosi se na Sv. Kongregaciju za Biskupe, njezina prava i dužnosti, da promiče, uskladjuje i razvija sve ono što spada na duhovnu brigu za migrante latinskoga obreda. Ovoj Kongregaciji pomaže Vrhovno Vijeće za migrante.

Treće poglavlje govori o zadaći nacionalnih biskupskih konferencija u pogledu duhovne brige za migrante. Instrukcija predviđa osnivanje Biskupijske Komisije (Vijeća) za migrante (iseljenike). Četvrto poglavlje posvećeno je dužnostima i pravima mjesnih Ordinarija, bilo onih odakle migranti odlaze, bilo onih, kamo oni tij. migranti dolaze. Peto poglavlje govori o kapelanimi migranata ili misionarima i njihovim delegatima, a šesto govori o sudjelovanju redovnika i redovnica u dušobrižništvu migranata; zadnje je poglavlje posvećeno udioništvu lajika u brizi Crkve za migrante.

Sabor Biskupske Konferencije našeg Episkopata raspravlja je o Instrukciji na jesenskom plenarnom zasjedanju u Zagrebu i donio neke zaključke o provodjenju u djelo odredaba Instrukcije.

Centar za koncilска istraživanja i dokumentaciju..."Kršćanska Sadašnjost" u Zagrebu izdat će u hrv. prijevodu i Ap. Pismo Sv. Oca i samu Instrukciju sv. Kongregacije za Biskupe.

Svi su svećenici i župnici dužni nabaviti ovaj dokumenat i cimbiljno ga proučavati.

II. / OPĆI DIREKTORIJ ZA PASTORIZACIJU TURISTA

Sv. Kongregacija za kler objavila je 30. travnja 1969. "Directo-rium generale pro ministerio pastorali quoad Turismum", koji je odobrio Sv. Otac Pavao VI pismom Državnog Tajništva od 27.III 1969. n. 12898/SI.

Dokumenat ima dva glavna dijela: doktrinalni i praktični. U doktrinalnom dijelu govori se o odnosu Crkve i turizma, koji je posebni "znak našeg vremena". S tom pojavom suvremenog društva vezani su mnogobrojni pastoralni problemi, koji danomice postaju sve urgentniji.

U drugom, praktičnom dijelu iznose se glavne smjernice za pastorizaciju turista. Za uspješan rad s turistima nužna je potrebna koordinacija rada Sv. Kongregacije za kler (pri kojoj postoji "Sectio pro Ministerio Pastorali quoad turismum"), nacionalnih biskupskih konferencija, pojedinih dijeceza, biskupijskog i redovničkoga klera, te svjetovnjaka. Briga za turiste jest komunitarna odgovornost cijele Crkve.

Kao konkretne smjernice spominju se: katehizacija vjernika o značenju turizma, predavanje o turizmu u sklopu pastoralne teologije na fakultetima i bogoslovnim učilištima,

poznavanje stranih jezika sa strane svećenika, organiziranje sv. misa u prikladno vrijeme, ...

Centar za koncilska istraživanja i dokumentaciju "Kršćanska Sadašnjost" izdat će hrvatski prijevod OPĆEG DIREKTORIJA, koji svećenici treba da nabave za svoju knjižnicu, i da ga studiraju, kako i što se može primjeniti na naše prilike.

III./ INSTRUKCIJA O KONTEMPLATIVNOM ŽIVOTU I KLAUZURI STROGIH

REDOVNICA

Izdala ju je Kongregacija za redovnike i svjetovne Institute dne 15. kolovoza 1969., a počinje riječima "Venite seorsum".

U prvom dijelu govori se o značenju i važnosti kontemplativnog života u Crkvi danas. Crkva je bez sumnje, - ističe se u tom dijelu Instrukcije, - "revna u akciji", ali je u isto vrijeme i "odana kontemplaciji", tako da "što je u njoj ljudsko bude podredjeno božanskome, vidljivo nevidljivome, akcija kontemplaciji".

U drugom dijelu donosi Instrukcija praktične norme o poštivanju klauzure strogih redovnica. Te su norme uglavnom jednake onima, koje su nalaze u Kodeksu. Redovničke pak obitelji mogu te norme ublažiti ili postrožiti uz odobrenje nadležne Kongregacije.

Crkvene kazne, koje su dosada bile predviđene za one koji su kršili klauzuru, ukinute su do objavlјivanja novog Kodeksa.

IV./ INSTRUKCIJA O MISAMA U POSEBNIM SKUPOVIMA

U prvim gčdinamaiza II Vat. Koncila u nekim evropskim zemljama pojavljivale su se razne novotarije i zloporabe u pogledu služenja sv. mise u raznim prigodama.

Da bi se to uklonilo s jedne strane, a da bi se udovoljilo opravdanim molbama s druge strane, Sv. Kongregacija za Božanski Kult izdala je 15.V 1969. dekretom Prot.N. 77/69 "Instrukciju o misama u posebnim skupovima".

Najprirodnije je, veli se u Instrukciji, da se Euharistija slavi u zajednici vjernika, kojoj presjeda biskup ili župnik.

No ima slučajeva, da se pojedine grupe osoba ne mogu redovito naći na slavljenju Euharistije sa župskom zajednicom. Ima opet slučajeva, kad pojedine grupe osoba, koje su si posebno blize po dobi, naobrazbi, staležu mogu intenzivnije doživjeti Euharistiju, ako je barem nekada slave u svojoj grupi.

Uzimajući to u obzir Instrukcija daje mjesnim Ordinarijima ovlast, da mogu od slučaja do slučaja dozvoliti u nekim skupovima slavljenje Euharistije, kao na pr. skupovi, koji su se sastali na duhovne vježbe, ili za teološko i pastoralno istraživanje, kongresi lajičkog apostolata, skupovi osoba s istim životnim prilikama, koji se sastaju radi posebne vjerske formacije....

Instrukcija u daljem dijelu donosi pojedinačne odredbe o načinu slavljenja Euharistije u takvim skupovima, a i zabrane koje se odnose na razne zloporabe, koje se negdje javljaju.

Instrukcija završava riječima: "U naše vrijeme ima ljudi koji ne vjeruju da su suvremeni, 'a jour'ako se ne mogu iskazati 'novostima', katkada bizarnim, i izmišljanjem samovoljnih oblika liturgijskog svetkovanja; ali neka svjetovno i redovničko svećenstvo, zabrinuto za istinsko dobro vjernika, dobro znaće da se tajna trajnog i posvećujućeg pastoralnog uspjeha nalazi samo u velikodušnoj i nepokolebivoj vjernosti volji Crkve, izraženoj u njezinim uputama, normama i strukturama. Sve ono, što odvodi od tog smjera, iako izgleda privlačno, na koncu smućuje vjernike, jer ruši i čini neplodnom svećeničku službu...".

OKRUŽNICE ORDINARIJATA

Broj: 1316/69.

"DAN ZA MIGRANTE"(ISELJENIČKI DAN)

U duhu propisa Instrukcije "O pastoralnoj brizi za iseljenike", pogl.III,br. 24 § 2 Sabor Biskupske Konferencije Jugoslavije na svojem plenarnom zasjedanju u Zagrebu od 11 do 13 studenoga 1969. zaključio je da nedjelja, iza Božića bude "DAN ZA MIGRANTE"(Iseljenički dan); t.j. blagdan sv. Obitelji, koji se slavi po novom rimskom kalendaru u nedjelju iza Božića, slavit će se kao i "dan za migrante".

Svrhu "dana za migrante" opisuje spomenuta Instrukcija u br. 24, § 3 slijedećim riječima:

"Cuius diei celebratio ad haec praecipue intendit: ut scilicet Populi Dei filii, pro sua quisque condicione, divinum considerantes aeternae salutis consilium, propria officia penitus, suasque partes impleant, ipsis agendas in migrationis rebus fovendis; tum ut omnes christifideles, precibus ad Deum fusis, superna implorent auxilia ad aptas vocationes impetrandas; deinde ut alacer sacerdotum apostolatus roboretur, ac denique christiana migratorum fides secura maneat et viva incrementa suscipiat...". "Dies migratoris" eo quoque spectat, ut christifideles partes sedulo considerent, quibus tenentur subsidia comparare ad migratorum fratrum necessitates sublevandas. Quam ob rem Episcoporum Conferentiae datam huius celebrandi diei facultatem nancisci possunt ad fidelium studium had de re magis magisque excitandum, atque ad eos exstimulandos, ut liberali stipem pro necessariis operibus dent(ibid. § 5)".

U pogl. IV, br. 26 citirane Instrukcije stoji slijedeće:

"Ordinarii parochos commoneant de gravi, quo tenentur, officio eam christifidelibus omnibus religiosam institutionem tradendi, qua facilius, si quando casus ferat, difficultatibus et periculis discedendi occurrant, novasque necessitudines cum aliis hominibus inire valeant, sive aliam in sua patria sedem petunt, sive ad exteram perveniunt nationem, ubi incolae diversam vel mixtam religionem profitentur. Ita enim fit, ut migratores, si quando vel ad certum tempus vel perpetuo domum repetant, pro explorato parochum semper sibi tamquam patrem esse adfuturm".

U vezi navedenoga odredujemo:

1/ I u našim biskupijama blagdan sv. Obitelji, t.j. nedjelja iza Božića, ima se slaviti kao "Dan za migrante"(Iseljenički dan).

2/ Prepuštamo za ovu godinu župnicima da sami organiziraju proslavu toga dana u svojoj župi na način, kako smatraju da je najzgodnije. O tome: kako su organizirali proslavu toga dana, i s kakvim uspjehom, trebaju što prije, a najkasnije do konca siječnja pismeno izvjestiti Ordinarijat.

3/ U proslavi "dana za migrante" župnici neka iskoriste i okružnicu Episkopata vjernicima u vezi odlaženja u inozemstvo, koju je naš Episkopat uputio s posljednjeg zasjedanja Biskupske Konferencije, a koja će biti objavljena u Glasu Koncila.

4/ Prema zaključku Biskupske Konferencije na "dan za migrante" skuplja se po crkvama za vrijeme sv. misa milostinja za dušobrižništvo migranata. Skupljenu milostinju imaju župnici predati Ordinarijatu zajedno s drugim narednjim milostinjama početkom Nove Godine.

Mostar, dne 6. prosinca 1969.

+ Petar, biskup

Broj: 1317/69.

"SVJETSKI DAN MIRA"

Tema "Svjetskog dana mira" 1.I 1970. glasi:
"S' éduquer a la paix par la réconciliation".

Čim Ordinarijat dobije potrebnii materijal za proslavu DAN MIRA, dostaviti će pojedinim župskim uredima.

Ovdje upozoravamo i na odredbe iz prošle godine br. 1227/63 od 10. prosinca 1968 i ad 1227/68 od 14. prosinca 1968.

Pred Božić prošle godine priložili smo župnicima i posebni formular "Molitve vjernih" za svjetski dan mira, kao i način proslave LITURGIJE RIJEĆI na staru godinu, 31. prosinca.

Mostar, dne 6. prosinca 1969.

+ Petar, biskup

Broj: 1318/69.

BINACIJE I TRINACIJE u 1970.

Dozvola za binaciju i trinaciju vrijedi i za slijedeću - 1970 - godinu pod istim uvjetima, pod kojim je pojedinim župama podijeljena.

Svećenici koji biniraju mogu svaku petu binaciju aplicirati na svoju nakanu, ali ne smiju uzeti stipendij, niti župnici mogu time udovoljiti dužnosti namjene mise za puk.

Početkom Nove Godine župnici, koji biniraju, trebaju javiti kancelariji Ordinarijata, koliko su tokom godine binirali ad intentionem Episcopi.

Mostar, dne 6. prosinca 1969.

+ Petar, biskup

Broj: 1319/69.

POST I NEMRS u 1970.

Prema Ap. Konstituciji "Poenitemini" od 17.II 1966.

a/ zakon posta (jedanput na dan do sita jesti) i nemrsa (uzdržavanje od mesec) obvezuje samo na Čistu Srijedu i Veliki Petak.

b/ zakon samo nemrsa obvezuje u sve ostale petke u godini, osim ako u petak dodje zapovijedani blagdan.

Ovih zakona mi smo se dosada uglavnom držali.

Medjutim bivalo je i kod nas sve više ljudi, kojima je bilo teško obdržavati svakim petkom nemrs.

Predviđajući te teškoće Sv. Otac u citiranoj Konstituciji dao je Biskupskim Konferencijama vlast, da mogu na svojem teritoriju izmjeniti zakon nemrsa u petke izvan korizme na taj način da mjesto nemrsa odrede neko drugo pokorničko djelo. Biskupske Konferencije na Zapadu odreda time su se poslužile. Dolazilo je stoga često do nesporazuma sa turistima, koji su sa Zapada dolazili u našu zemlju. A i neki naši radnici bili su u neprilici, koji rade na strani.

Da se to ubuduće ne dogadjaja, sabor Biskupske Konferencije Jugoslavije u studenom ove godine služeći se vlašću dobivenom od Sv. Ira odredio je,

da pojedini vjernici mogu u petke izvan korizme mjesto nemrsa odabratи neko drugo djelo pokore kao što su uzdržavanje od alkohola ili od pušenja, kakvo karitativno djelo, milostinju u korist Crkve ili siromaha.

Ovo ne vrijedi za petke u korizmi, kad ostaje obveza nemrsa, nego samo u petke izvan korizme.

I ovi nekorizmeni petci ostaju i dalje dani pokore, samo pokora izražena i ocitovana nemrsom može se zamijeniti nekim drugim pokorničkim djelom.

Za svejenike ostaje i dalje dužnost, da obdržavaju nemrs i u petke izvan korizme, kad su kod kuće i kad nemaju gostiju.

Redovnici i redovnice neka se u tome drže odredaba njihovih viših poglavara.

Ostaje i nadalje na snazi dijecezanska dispenza, ako se i u korizmeni petak negdje slavi bilo kakva, pa i samo lokalna svetkovina cum concursu populi i sa pučkom misom, zakon nemrsa prestaje.

Mostar, dne 6. prosinca 1969.

+ Petar, biskup

Broj: 1320/69.

VRIJEME KORIZMENE SV. ISPOVIJEDI I USKRSNE SV. PRIČESTI

Traje u našim biskupijama kao i dosada, od prve nedjelje korizme pa do blagdana Presv. Trojstva uključivo.

Po dopuštenju Sv. Kongregacije dosadašnja dozvola da radnici, koji već prije korizme odlaze na vanjske rade i vraćaju se kućama pred Božić mogu udovoljiti dužnosti sv. isповijedi i sv. pričesti počevši od prve nedjelje adventa pa do svetkovine Spomena Krštenja Isusova, 13. siječnja uključivo, protegnuta je sada Reskriptom Sv. Kongregacije za Evangelizaciju Naroda i širenje vjere Br. 5670/68 od 17. listopada 1968. na sve vjernike u biskupiji bez razlike.

Mostar, dne 6. prosinca 1969.

+ Petar, biskup

Broj: 1321/69.

NEDJELJA ZADOVOLJŠTINE ZA PSCVKE

Ima se održati i u godini 1970 na isti način kao i prošlih godina, t.j. izmedju V i VI korizmenog nedjelje (Glušne i Cvjetne, 15 do 22.III 1970).

Mostar, dne 6. prosinca 1969.

+ Petar, biskup

Broj: 1322/69.

KANONSKA MISIJA ZA KATEHIZACIJU

U zadnje vrijeme na području dijeceze čulo se mišljenje, da svećenik može javno katehizirati bez kanonske misije, pa čak i protiv izričite zabrane više crkvene vlasti.

U vezi toga upozorujemo na slijedeće:

1/ Crkveni Zakonik u pars IV "De magisterio ecclesiastico", Titl. XX govori "De divini verbi praedicatione", i u 3 poglavljia obradjuje: "De catechetica institutione" (can. 1329 - 1336), "De sacris concionibus" (can. 1337 - 1348) i "De sacris missionibus" (can. 1349 - 1351).

Svim ovim trima poglavljima prethodi can. 1328, koji glasi:
"Nemini ministerium praedicationis licet exercere, nisi a legitimo Superiore
missionem receperit, facultate peculiariter data, vel officio collato, cui ex
sacris canonibus praedicandi munus inhaereat".

2/ Komentatori Crkvenog Zakonika ističu da "Inter modos exercendi
magisterium ecclesiasticum preeprimis considerari debet praedicatio verbi divini,
quae comprehendit institutionem catecheticam, s. conciones et missiones"(S. Sipos,
Enchridion Iuris Canonici, 1960, pag. 610).

"Missio canonica" est deputatio positiva ab auctoritate ecclesiastica
facta ad docendam religionem christianam (Cfr. Wernz P.F.SI, Ius canonicum,
III, nr. 26).

3/ Enchridion symbolorum... br. 809 donosi slijedeće:
"Quia vero "nonnuli sub specie pietatis, virtutem eius(iuxta quod ait Apostolus),
abnegantes/cf. 2 Tim 3,5/, auctoritatem sibi vindicant praedicandi, cum idem Apostolus dicat: 'Quomodo... praedicabunt, nisi mittantur?'/Rom 10,15/, omnes, qui prohibiti vel non missi, praeter auctoritatem ab Apostolica Sede vel catholico episcopo loci susceptam, publice vel privatum praedicationis officium usurpare p्रe-
sumpserint/+ 761/, excommunicationis vinculo innodentur; et nisi quantocius resipuerint, alia competenti poena plectantur"/ Denzinger-Schoenmetzer, ENCHRIDION SYMBOLORUM Definitionum et Declarationum de rebus fidei et morum, ed. XXXIII,
Herder, 1965. pag. 263/. /

/Usp. druge deklaracije Sabora i Papa na istom mjestu, br. 760s,
796, 866, 1163s, napose 1217/Errores J.Hus/, te Dekret Trid.

Sabora, Sessio XXIII, Canones de sacramento ordinis, can. 7:
"Si quis dixerit..... eos, qui nec ab ecclesiastica et canonica
potestate rite ordinati nec missi sunt, sed aliunde veniunt, legitimos esse verbi et sacramentorum ministros, a.s."/.

4/ Tradicionalnu nauku Crkve da je kanonska misija potrebna za
katehiziranje lijepo je izložio dr. F. Ušeničnik, nekdašnji prof. pastoralnog
bogoslovlja na teološkom fakultetu u Ljubljani u svojem djelu "Pastoralno bogoslov-
lje", Ljubljana, 1919, sv. I str. 55:

"Pooblaščenje, ki ga da škof, da sme kdo javno učiti kršćanski nauk, se imenuje
missio canonica. Za privatni pouk seveda to pooblaščenje ni potrebno. Potrebno pa je za javni pouk; zakaj Kristus je samo apostolom in njih naslednikom, škofom, govoril: "P o j d i t e i n u č i t e ". Samo ti imajo torej
oblast učiti; vsi drugi, pa naj so mašniki ali laiki, morejo javno učiti samo teda,
če jih škofje v to pooblaste ali pošljejo. Misel, da kršćanski nauk lehko vsak
uči, tudi če ni poslan od Cerkve, je sveti zbor tridentinski obsodil kot versko
zmoto/l. Con. Trid. sess. 23, de sacram. Ord. can. 7. Cod. can. 1328/".

5/ II Vat. Koncil, Dekret pastirskoj službi Biskupa, br. 33, n. 4
izričito određuje:

"Omnes Religiosi, exempti et non exempti, Ordinariorum locorum
potestati subsunt in iis quae ad publicum exercitium cultus divini, salva quidem
Rituum diversitate, ad curam animarum, ad sacram praedicationem populo tradendam,
ad christifidelium, praesertim puerorum, religiosam et moralem educationem, cateche-
ticam institutionem... spectant...".

Ako se sve ovo ima pred očima, onda je neshvatljivo kako netko može
tvrditi, da za javnu katehizaciju nije potrebna kan. misija, a još je neshvatljivo
kako svećenik može javno poučavati vjeronaǔk ne samo bez potrebnog poslanja
od Biskupa nego i protiv direktnе zabrane, i to još u tudjoj župi.

Mostar, dne 6. prosinca 1969.

+ Petar, biskup

Broj: 1323/69.

BLAGOSLOV ŽUPSKIH CRKAVA

Prema Reskriptu Sv. Kongregacije za Evangelizaciju Naroda, koji je saopćen Ordinarijatu preko Apostolske Delegature u Jugoslaviji Prot.N.1540/69 od 7. veljače 1969.g. - što je bilo objavljeno i u raspisu Ordinarijata br. 546/69 od 26.III 1969. - pravo blagosivati nove župske crkve(razumije se: i temeljni kamen nove župske crkve) pripada MJESNOM ORDINARIJU.

To Biskupovo pravo ne može se valjano osporavati na temelju nečijih privatnih mišljenja.

Samo protivni Reskript nadležne Rimske Kongregacije može stvar izmijeniti.

Ovo se stavlja župnicima i ostalim svećenicima na području dijelceze do znanja i ravnjanja.

Mostar, dne 6. prosinca 1969.

+ Petar, biskup

Broj: 1324/69.

NEZAKONITE MISE U TRIM NEPOSLUŠNIM ŽUPAMA

Ordinarijat je pod kanonskim sankcijama zabranio mise u tri neposlušne župe svima svećenicima, koji nisu zakonito imenovani župnici dotičnih župa, ili nemaju dozvole od zakonitih župnika ili od Biskupskoga Ordinarijata.

Sankcije su primjenjene i na ona duhovna lica, koja na bilo koji način pozitivno i aktivno potpomažu nezakonito služenje misa u onim trima župama.

Unatoč toga neki svećenici, u novije doba čak sve češće, neovlaštено zalaze u spomenute tri župe i тамо služe mise.

Ordinarijat je u svoje vrijeme takve mise proglašio svetogrdjem. Kod toga ostaje Ordinarijat i danas. Svoje mišljenje Ordinarijat temelji medju ostalim i na riječima onoga divnoga sveca i mučenika, Apostolskog Oca sv. Ignacija Antiohijskog, koji ovako piše: "Valida Eucharistia habeatur illa, quae sub Episcopo peragitur vel sub eo cui ipse concesserit"/Cit. P. Card. Gasparri, Cath. Catholicus, pag. 351/.

Kad će jednom ti nepokorni svećenici uvidjeti svoju zabludu i prestati sablažnjavati kršćanski puk i podržavati bunu u one tri župe?! Uzalud im se pozivati na mišljenje nekih anonymnih moralista. Autentično tumačiti apostolsku predaju, čiji je najneposredniji i tako eksplicitni svjedok sv. Ignacije Antiohijski, imaju pravo samo Sv. Otač i njemu podredjeni Biskupi. I nitko više, pa bio ne znam koliko učen.

Mostar, dne 6. prosinca 1969.

+ Petar, biskup

Broj: 1325/69.

G R A D N J A C R K V E

Po odredbi Crkvenog Zakonika dopuštena je građnja crkve samo uz izričitu i pismenu dozvolu mjesnog Ordinarija. Can. 1162.

U novije doba neki župnici iz providnih razloga favoriziraju i organiziraju podizanje filijalnih crkava na teritoriju svojih župa bez prethodne pismene dozvole Ordinarijata.

Ne treba posebno napominjati, da je to strogo zabranjeno, jer se ta zabrana nalazi u spomenutom kanonu.

Po sebi se razumije, da u onim crkvama, koje bi se izgradile ili koje se grade bez prethodne dozvole Ordinarijata, neće se smjeti u njima služiti sv. misu ni obavljati druge svete obrede.

Mostar, dne 6. prosinca 1969.

+ Peter, biskup

Broj: 1326/69.

PRCLJETNI KOPONSKI SASTANAK

Teme za proljetni koronski sastanak župnika i svećenika u duhovnoj pastvi aijeceze:

1) Iz kazuistike:

Mladić DIMITRIJE, pravoslavne vjeroispovijesti, upoznao se prije 15 godina s katoličkom djevojkom MARIJOM. Njezini su je roditelji odvraćali od tog poznanstva s nekatoličkim mladićem, upozoravali je na opasnosti, koje odatle mogu proizaći za njezinu vjeru, budućnost, ali sve je bilo užalud. Marija je čvrsto odlučila udati se za Dimitrija. Da pokaže svoju neovisnost o roditeljima Marija odluči po nagovoru svojega mladića vjenčati se u pravoslavnoj crkvi.

Prigodom vjenčanja u pravoslavnoj crkvi Marija ipak nije prethodno htjela preći na pravoslavlje, ali je pristala da njihova buduća djeca budu krštena u pravoslavnoj crkvi i odgajana po vjeri muža.

Jednom zgodom Marija je htjela kumovati u pravoslavnoj crkvi, no odbili su je. To je Mariju ražalostilo i uvrijedilo, pa je u znak protesta počela tražiti od svoga muža dozvolu, da može ići u katoličku crkvu i na sakramente. Nakon dužeg opiranja - a da u kući bude mir - muž joj je dozvolio, pa čak i svojim kolima vozio u jednu katoličku crkvu u gradu, i čekao je dok se je ona ispovijedila i pričestila i obavila druge svoje pobožnosti.

Ispovjedniku ispočetka nije ništa govorila, da je vjenčana u pravoslavnoj crkvi. Kasnije, potaknuta grižnjom savjesti, rekla je na ispovijedi svećeniku, da je vjenčana u pravoslavnoj crkvi i da su njezina djeca krštena također u pravoslavnoj crkvi, a ona da dolazi na sv. sakramente u znak protesta, jer su je jednom u pravoslavnoj crkvi odbili da kumuje kod jednog krštenja. Ispovjednik ju je upitao, da li se je i ranije ispovijedala - iza vjenčanja u pravoslavnoj crkvi - na što je ona potvrđno odgovorila. Tim je ispovjednik prešao preko optužbe penitenta u uvjerenju, da je vjenčanje bilo valjano u duhu najnovijih instrukcija sv. Stolice i Mariji podijelio odrešenje.

Pita se:

1/ Što su Marijini roditelji morali još učiniti, da ju odvrate od vjenčanja u pravoslavnoj crkvi?

2/ Odredbe sv. Kongregacije za nauk vjere iz 1966.g.?

- 3/ Što treba držati o postupcima isповједника?
- 4/ Ispravno rješenje slučaja.

2) Iz koncilskih dokumenata:

Dostojanstvo braka i obitelji. "Gaudium et spes", nr. 47-52.

Kako najprikladnije izlagati nauku II Vat. Sabora: a) u propovijedima, b) staleškim poukama, c) napose u zaručničkoj pouci.

3) Novi Obred Mise: Primjena na području dekanata.

Pismeni referat O. Dekana.

Dekan u svojem referatu treba obraditi slijedeće točke:

- a) što je učinjeno na području dekanata kao priprava za uvodjenje novog obreda Mise?
- b) Kako su vjernici prihvatali novi obred Mise?
- c) Kakvo je sudjelovanje vjernika u sv. Misi iza uvodjenja NOM?
- d) Poteškoće oko uvodjenja novog obreda Mise.
- e) Druga zapažanja u vezi primjene novog obreda Mise.

Za svoj referat Dekan treba prethodno skupiti potrebne podatke od župnika.

Svoj referat s podatcima župnika treba dostaviti Ordinarijatu čim prije, a najkasnije s drugim radnjama svećenika i zapisnikom korone.

Mostar, dne 6. prosinca 1969.

+ Petar, biskup

Napomena u vezi koronskih sastanaka:

1/ Ordinarijat je spreman kao teme za koronska pastoralna raspravljanja predlagati one teme, koje sami župnici zaželevi, da se na koronskim sastancima pretresaju. Stoga ovim upozorujemo Dekane, da mogu sa dekanatskim sjednicama i korona pismeno predlagati teme, koje žele da se obraduju na koronskim sastanicima svećenika.

Ordinarijat će prema mogućnostima nastojati udovoljiti željama svećenika i predlagati one teme, koje oni sami zaželevi.

Napominjemo da se teme mogu odnositi na područje čitave teologije, a posebno na područje moralno-pastoralne teologije, područje prava i duhovnog bogoslovlja. Po sebi se razumije da koncilска pitanja, enciklike Sv. Oca i Instrukcije Sv. Stolice dolaze takodjer u obzir.

2/ Preporučujemo da se koronske sjednice ne održavaju u isti dan u više dekanata. Poželjno bi bilo da dekanatski vredi jedni drugima šalju obavijesti o datumu održavanja sjednica, da eventualno netko iz drugoga dekanata može prisustvovati sjednici njihova dekanata.

Napose preporučujemo da se ne odredjuju kao datumi korona dani mjesnih sajmova, kao na pr. sv. Kata u Duvnu, i sl.

3/ Dekani moraju urgirati, da svaki svećenik, koji je dužan pismeno obradjivati predložene teme, to doista i učini. Nije zgodno da Ordinarijat mora u službenim obavijestima javljati imena onih, koji nisu udovoljili tome propisu.

Oci Dekani: Pročitatjte raspis Ordinarijata br. 1236/68 od 10. prosinca 1968.g. i br. 549/69 - br. 13 od 26.III 1969. Da li ste svi ispunili naredbu Ordinarijata i na koji način?!

Broj: 1327/69.

CALENDARIUM MISSARUM PRO IUVENTUTE ET FAMILIA CHRISTIANA

Raspored subotnih sv. misa za našu mladež i kršćanske obitelji u našim biskupijama tokom 1970. godine:

- Siječanj: 3. Biskupija, 10. Ravno, 17. Trebimlja, 24. Donji Gradac, 31. D. Hrasno
Veljača: 7. Stolac, 14. Rotimlja, 21. Prenj-Dubrave i Domanovići, 28. Klepcic-Dračevo.
Ožujak: 7. Čapljina, 14. Gabela i Nevesinje, 21. Mostar i Blagaj.
Travanj: 4. Potoci, 11. Drežnica, 18. Jablanica i Konjic, 25. Goranci.
Svibanj: 2. Kruševo i Ploče, 9. Čitluk, 16. Gradnići i Gradina, 23. Čerin i Medjugorje, 30. Studenci.
Lipanj: 6. Humac, 13. Klobuk, 20. Veljaci, 27. Šipovača-Vojnići.
Srpanj: 4. Vitina, 11. Grljevići, 18. Tihaljina, 25. Drinovci.
Kolovoz: 1. Gorica, 8. Ružići, 15. Grude, 22. Ledinac, 29. Rasno.
Rujan: 5. Široki Brijeg i Buhovo, 12. Kočerini, 19. Izbično i Crnač, 26. Ljuti Dolac i Jare.
Listopad: 3. Posušje, 10. Posuški Gradac i Vir, 17. Rakitno i Sutina, 24. Mostarski Gradac i Polog, 31. Raško Polje.
Studeni: 7. Duvno, 14. Bukovica i Seonica, 21. Kongora, 28. Šujica.
Prosinac: 5. Prisoje, 13. Grabovica, 19. Vinica, 26. Rašeljke.

Župnici neka što prije zabilježe u svoj direktorij svoj dan i nedjelju prije toga neka obavijeste vjernike s oltara o tome, kad će se u njihovoј župi služiti sv. misa za mladež i kršćanske obitelji, pa neka ih pozovu da u što većem broju sudjeluju u toj sv. misi i neka se taj tjedan molē na te nakane u svojim obiteljima.

Mostar, dne 6. prosinca 1969.

+ Petar, biskup

= = = = = = = = = = = = = = = = = =

FOND "GLADNO DIJETE"

Preporučamo svim župnicima da u svojim župama sakupljaju dobrovoljne priloge u novcu u fond "Gladno dijete" i da te priloge dostavljaju izravno Podružnici Medjunarodnog Karitasa, ZAGREB, Kaptol 31 s oznakom: Fond "Gladno dijete". Božićno je vrijeme veoma prikladno, da se takva akcija organizira u župi. Ali ne treba se ograničiti samo na božićno vrijeme, nego i tokom godine treba poticati vjernike da daju svoje priloge u taj fond.

Župnici neka ne zaborave ni potrebe nastradalih od zemljotresa u Banjoj Luci i okolicu. Ordinarijat je o tome nedavno dao potrebne upute.

SVEĆENICIMA NA RAZMIŠLJANJE

SVEĆENIK U SUVREMENOM SVIJETU

/ Iz govora Sv. Oca Pavla VI dušobrižnicima Rima u veljači 1969./

U uvodu pozdravlja prisutne, a zatim doslovno kaže:

Prije svega moramo spomenuti neke dinamične ideje koje se danas šire cijelom Crkvom i koje osobito medju klerom izazivaju ne male nemire. Prva od tih ideja odnosi se na lik svećenika. Promatra ga se gotovo uvijek izvana, u njegovom socijalnom položaju, u okviru modernog društva, koje je - kako svatko zna - čitavo u pokretu, u preoblikovanju. Svećenik, koji je ostao na svom mjestu, osjetio se napuštenim od svoje tradicionalne zajednice; oko njega stvorila se praznićna na mnogo mjesta.

Drugdje se opet pastva promijenila: teško ih je doseći, teško razumjeti, teško zainteresirati za religiozne stvari; teško je vjernike povezati u zajednicu: skladnu, vjernu, molitvenu. Svećenik si tada postavlja pitanje: kako raditi u svijetu toliko različnom od prijašnjega? Tko ga danas sluša i kako polučiti da ga slučaju? Osjetio je da je u društvu pojava: tudja, anakronistična, nemoćna, nepotrebna, gotovo smješna.

I evo, rodila se tada ideja nova i dinamična: treba nešto uraditi, treba poduzeti sve da se približi puku, da ga razumiju, da ih evangelizira. Zamisao je, sama u sebi, odlična. I vidjeli smo da je niknula iz ljubavi osamljenog svećeničkog srca; iz srca svećenika, koji se osjetio isključenim iz povijesnog, socijalnog i ljudskog svijeta, u kojem bi on trebao biti središnja ličnost, učitelj i pastir, a u kojem je, naprotiv, postao stran, osamljen, suvišan i smiješan. Taj nesklad i muka postali su mu nepodnosivi. Svećenik je potražio nadahnuće i snagu u dubini i srži svoga poziva. Treba se pokrenuti, rekao je, i oživjeti "poslanje". On je gdjekada tako govorio i na uštrbu vršenja bogoslužja i redovitog drijeljenja sakramenata.

Zamisao je, ponavljamo, izvrsna i znak visoke svećeničke svijesti. Svećenik nije radi sebe samoga, nego za druge. Mora tražiti ljude da ih učini vjernicima, a ne samo čekati da oni dodju k njemu. Ako je crkva postala prazna, treba da izidje na "trgove i ulice gradske" u potragu za siromašnim svijetom i onda "na putove i medju ograde"/Luka, 14, 21-23/ da natjera uzvanike, pokupljene s brda i dola, da udju. Ta apostolska prešnost pritiše srca tolikih svećenika, kojima su crkve postale prazne. I kad je tomu tako, kako da im se ne divimo, kako da ih ne podupremo?

Usavršiti tradicionalne oblike apostolata

Ali budimo oprezni baš s obzirom na pokušni i pozitivan značaj apostolata. Prvo: nije uvijek tome sve tako. Još imade vjerničkih zajednica, koje su i brojem velike i koje žele redovito posluživanje: čemu napuštati ih, zašto za njih mijenjati način apostolata, ako je taj autentičan, dobar i sjajno plodan? Ne bismo li se ogriješili o vjernost tolikih dobrih katolika provodjenjem pustolovina nepouzdana ishoda? I drugo: ako dostaje otvoriti novu crkvu i pažnjom punom ljubavi prihvati puk koji prilazi dobrovoljno i željan Božje riječi i sakramentalne milosti, čemu izmišljati nove i neobične oblike apostolata sumnjiva uspjeha i možda nesigruna trajanja? Nije li možda bolje usavršiti one tradicionalne oblike i dati da ponovno procvatu, - kako nas uči Koncil - pastoralnim realizmom, novom ljepotom i novom efikasnošću; prije nego li kušati druge, često proizvoljne oblike i nesigurnog ishoda ili ograničene na posebne skupine i odijeljene od vjernog puka? O ne, mi ne zaboravljamo riječi Isusove kojom nam preporuča da ostavimo 99 ovaca koje su na sigurnom i potražimo jednu izgubljenu/usp. Luka, 15, 4/; pogotovo ako li je razmjer, kako se dogadja danas u stanovitim slučajevima, obratan, to jest da je jedna ovca na sigurnom, dočim ih je 99 raspršenih; ali uvijek će nas voditi načelo jedinstva i cjelovitosti našega stada, načelo pastoralne ljubavi i naše odgovornosti prema dušama i njihovoj neprocjenjivoj vrijednosti.

Treba paziti. Potreba, čak dužnost poslanja uspješnog i uključenog u stvarnost društvenog života može izazvati druge nezgode, kao što je ona, da se podcijeni sakramentalna i liturgijska služba, kao da bi bila kočnica i smetnja službi izravnog evangeliziranja modernoga svijeta; ili pak ona danas dosta raširena, koja od svećenika hoće da učini običnog čovjeka kao svakog drugog: koji se civilno odijeva, obavlja svjetovno zvanje, posjećuje zabave, stječe svjetovna iskustva, koji prihvata društvene i političke obveze te stvara vlastitu obitelj odričući se celibata. Vele da se tako hoće svećenika uklopiti u društvo. Zar se tako imaju shvatiti Isusove riječi, koje hoće da budemo u svijetu, ali ne od svijeta? Nije li on pozvao i odabrao učenike koji su trebali proširiti i nastaviti navještanjem Božjeg kraljevstva, razlikujući ih, čak odvajajući od običnog načina života i tražeći od njih da ostave sve i slijede Njega samoga?

Čitavo Evandjelje govori o toj kvalifikaciji, o toj "specijalizaciji" učenika, koji su trebali zatim vršiti službu apostola. Isus ih je odvojio, ne bez njihove temeljite žrtve, od njihovih redovnih poslova, od njihovih opravdanih i shvatljivih interesa, od njihova priljubljenja društvenoj sredini, od njihovih nepovredivih za čovjeka osjećaja. Isus je htio da mu oni budu posvećeni potpunim darivanjem, obavezom bez opoziva, računajući pri tom na njihovu slobodnu i spontanu odluku, ali predpostavljajući s njihove strane potpuno odricanje, herojsku žrtvu. Poslušajmo iskaz naših odreknuća iz vlastitih Isusovih ustiju: "Svaki, koji radi mene ostavi kuću ili braću ili sestre, ili oca, ili majku, ili ženu, ili djecu, ili njive...."/Mat,19,29/.

I apostoli su bili ljudi svijesni ovoga svoga osobnog i neobičnog položaja. Petar je rekao: "Evo, mi smo sve ostavili i pošli za tobom!"/Ondje,27/. Može li učenik, apostol, svećenik, autentični službenik Evandjelja društveno biti čovjek kao ostali ljudi? Siromašan kao drugi, da! Brat ostalima, da! Sluga drugih, da!, žrtva za druge, da! /.... dobri pastir daje svoj život za ovce... Ivan, Ali on je u isto vrijeme obdarjen najvišom i nadasve posebnom službom: "Vi ste sol zemlje... vi ste svijetlo svijeta!" I jasno da je tome tako, ako poznamo organski sastav crkvenog tijela. Nema u tom pogledu izričitijih riječi od Pavlovih: "Tijelo se ne sastoji od jednoga uđa već od mnogih... Kada bi svi oni bili jedan ud, gdje bi bilo tijelo? Ali udovi su mnogi, a tijelo je jedno..."/1 Kor,12,14-21/. Raznolikost službi jest temeljno načelo u Božjoj Crkvi, koje se ponajprije odnosi na svećeničku službu. Nastojmo da tu specifičnu službu ne izgubimo radi krivo shvaćene težnje za prilagodenjem društву, ili kako se danas kaže, zbog "demokratizacije". "Ako sol obljučtavi, čime će joj se povratiti tečnost? Nije više ni za što, osim da se izbacivan, da je ljudi pogaze"/Mat.5,13/. To su Gospodinove riječi, koje nas trebaju nukati na razmišljanje o nužnom distinuiranju kad hoćemo na svećenika primjeniti spomenutu formulu: biti u svijetu, ali ne od svijeta. Manjak toga lučenja o kojem su nam toliko govorili: crkveni odgoj, asketska tradicija i kanonsko pravo, može izazvati učinak upravo protivan onomu kojemu smo se zbog neopreznog napuštanja rečenog razlikovanja nadali: učinkovitosti, obnovi, modernosti. Može se time doista likvidirati djelotvorna učinkovitost svećeničke prisutnosti i djelatnosti u svijetu; ona učinkovitost, koju se upravo htjelo postići, kad se je nerazborito reagiralo na separaciju svećenika od ostalog društva. A to znači: svećenik gubi poštovanje i povjerenje puka, njegovu učinkovitost poništava praktična potreba da svjetovnim poslovima i ljudskim osjećajima posveti: vrijeme, srce, slobodu i nadmoć duha/Usp. 1 Kor. 2,15/ - sve što svećenička služba traži za sebe,

Širokogrudne odluke i krive sugestije

Ponavljamo, časna i predraga braćo: treba biti na oprezu! Cva želja da se svećenika uključi u društvenu sredinu, u kojoj se odvija njegov život i služba dobra je, ali iz plemenite odluke da izidje iz navlake iskristaliziranog i privilegiranog položaja može se upasti u veoma tešku krivu umišljenost, koja može paralizirati svećeničko zvanje u njegovoj najintimnijoj, najkarakterističnijoj, najkarizmatičnijoj, najplodnijoj jezgri; i može jednim udarcem srušiti zgradu pastoralne funkcionalnosti.

Može takodjer izložiti dobre svećenike, osobito mlađe, utjecajima najproblematičnijih i najopasnijih strujanja, koja su u modi; može ih stoga učiniti ranjivima izvana i sklonuti da slijepo i bez povjerenja prihvate tajne ideje. Grupaštvo ideoološko i praktično postalo je zarazno. U jednom ozbiljnom izvještaju na primjer, o dogadjajima prošloga svibnja medju francuskom sveučilišnom mlađeži čitalo se: "Primjetilo se takodjer da su neki studentski dušobrižnici zadojeni maoističkim mentalitetom".

Auktoritet u Crkvi

Treba biti na oprezu!

Jedna druga dinamička ideja, koja je takodjer hvalevrijedna u svom korijenu, ali često neumjerena u svojoj formulaciji i eksplozivna u svojoj dvojbenoj primjeni, jest ona tako zvanih "struktura". Nije jasno kakvo se značenje pridaje tom izrazu u crkvenom načinu izražavanja, osobito kad se hoće sačuvati neka dužna pažnja prema Kristovu djelu, Crkvi, kakva jest u svom ustrojstvu, u svojoj doktrinalnoj baštini, u svojoj tradicionalnoj nadogradnji, Crkvi kao sredstvu i sakramentu spasenja. Ali prevladava izreka: Treba izmijeniti strukture. Da li je to moguće, da li je to dopušteno, korisno? Nama se čini da gdjekada nestvaran san o nevidljivoj Crkvi ili luda nada, da bi se mogle ukloniti poteškoće i materijalni značaj Crkve kao ustanove zato da se sačuva čisto kršćanstvo široke i slobodne koncepcije, ili nesmotrena utopija, da se stvari Crkva vlastitog pronalaska bez pravog promišljanja, očituju površnost takve ambicije, osobito ako promjena struktura ima za cilj uništavanje a ne reformiranje postojećih struktura, i ako inicijativi ne dostaje auktoritet i iskustvo za tako težak posao.

Pod pržirnim velom apstraktog nominalizma priželjkuju se gdje-kada razorne novosti, a da se ne vodi računa o dvjema stvarima, koje bi nam trebale savjetovati mudrost i razboritost: prva, da je moderniziranje struktura ili bolje reći crkvenog zakonodavstva već u toku. Ali da bude zdrava i vitalna i promicana suodgovorno od onih, koji to znaju i mogu, traži studij i strpljivost; i Mi joj prvi nastojimo dati poticaja, osobito revizijom Zakonika crkvenog prava. - Druga je činjenica da su strukture, koje su predmet osporavanja, često sve drugo nego li protivne učincima, koje bi se htjelo postići njihovim odstranjnjem. Tko pozna Crkvu iznutra, zna da to; i žaleći stanovite nedostatke, koji se ne mogu poreći, vidi kako ljubav, poslušnost, povjerenje i revnost mogu izvrsno oživiti panj, poput onog starog panja masline, starih struktura, na novu bujnost izvorne kršćanske životne snage.

Ali uza sve to, hoće se mijenjati strukture! I mnogi kad to govore, misle na crkveni auktoritet, koji im je nepočudan. Hoće se iz Crkve odstraniti auktoritet, no to se ne može. Ili hoće da bude auktoritet, ali takav koji vodi porijeklo od zajednice vjernika, što pak znači ogriješiti se proti konstitucionalnom karakteru Crkve, koju je Krist htio da bude apostolska. Hoće se da auktoritet буде služenje, -dobro, -samo ako je služenje obaveza pastoralne vlasti. Hoće se ignorirati auktoritet - ali kako da ostane autentično kršćanstvo bez učiteljstva, bez službi, bez jedinstva i vlasti, koja proizlazi od Krista? /Usp. Gal. 1,8-9; 2 Kor. 1, 24; 2 Kor. 10,5; sv. Ignacije Antioh.: Magnež. IV/. Auktoritet u Crkvi! Tko okuša njegov težak teret i ne teži za čašću, nije mu lako praviti auktoritetu apologiju! Neka za sad bude dovoljna ova naša čedna obrana auktoriteta.

Jedinstvo vjere, ljubavi, discipline

Naš se govor odužio, a da vam nismo govorili o onome, što nam sada najviše leži na srcu, a to je obnova tkiva odnosa unutar naše Crkve. Hoćemo da rimska biskupija još sada prednjači u ljubavi/Usp. S. Ignacije Antioh. Mom. Prol./; i hvalimo i bodrimo sve koji od vas rade oko čvrstoće naše rimske zajednice, da joj dadu dah bratstva, dobrote, sloge, međusobnog poštivanja i povjerenja, dobrohotne suradnje. Želimo, "da ne bude medju vama razdora"/ 1 Kor. 1,10/. Može biti razlika u praktičnim pogledima, raznoličnosti u slobodnim mišljenjima, raznolikosti u znanstvenim istraživanjima, mnogostrukosti u pastoralnim inicijativama, novosti u dobroim ustanovama, i t.d.;

ali u svemu i nadasve mora medju nama vladati jedinstvo vjere, ljubavi i discipline. Pripazite, predragi, kako stil Naše crkvene uprave nastoji da bude pastoralni, to jest hoće da ga vode dužnost i ljubav, da bude otvoren razumijevanju i praštanju; zahtijeva vjernost i revnost, ali očinski i bratski i ponizan je u raspoloženjima i oblicima. Pod tim bismo vidom, ako Nas Gospodin pomogne, htjeli da nas shvatite i ljubite. Takovima Nas pripoznajte! I pomoćnите nam!

A isto tako i vi, stariji svećenici, ili koji vršite neku odgovornu službu, nastojte razumjeti svoju braću, one koji su dužni suradjivati s vama, na poseban način mlade svećenike. I ovi dragi naši mlađi svećenici neka znadu da im se želi dobro i da ih se cijeni; neka se, da!, služe dijalogom za to da sa svojim pretpostavljenima uspostave odnose iskrenosti i povjerenja, a da ipak onomu koji vodi ne oduzimaju odgovornost i slobodu odlučivanja, a same sebe ne liše zasluge poslušnosti. I u nastojanju oko zajedničke poslušnosti neka se ispunja i medju nama vrši otkupna tajna Kristove poslušnosti...

Posvećujmo dijecezanskim problemima zajedničku pažnju i obnovljenu i velikodušnu aktivnost. Jednom riječju: provodimo u život ljubav u njenoj unutarnjoj karizmi milosti i njenom vanjskom vršenju kao službu za svaku potrebu braće i društva, ... za Kristovu stvar...

Neka vas u tome jača Naš Apostolski blagoslov!

/ Prijevod u skraćenom obliku prema CRKVENE OBAVIJESTI Biskupskog Ordinarijata Porečko-Pulski i Pazinski, br. 116 str. 2 - 5/.

O B A V I J E S T I - D I J E C E Z A N S K A K R O N I K A

1/ Ponovno otvoreno bogoslovno sjemenište u Sarajevu

Prvi vrhbosanski nadbiskup Dr. JCSIP STADLER sagradio je u Sarajevu interdijecezansko bogoslovno sjemenište, zajedničko za sve dijeceze BiH. Iz toga sjemeništa u razdoblju od 1893 do 1944 izišli su svi stariji dijecezanski svećenici Bosne i Hercegovine. To je sjemenište od g. 1944. uslijed teških ratnih i poratnih prilika prestalo djelovati. U zgradi sjemeništa bio je smješten Djački Dom. Istom ove godine uspjelo je da se Crkvi povrati manji, istočni dio zgrade bogoslovnog sjemeništa, s kojeg je prethodno skinuta nacionalizacija. Sa velikim troškovima to je krilo obnovljeno, preuredjeno i opskrbljeno potrebnim instalacijama i namještajem. Time je bilo omogućeno, da se nakon pauze od 25 godina ponovno otvoriti sjemenište, i to samo za prvi tečaj sa oko 20 prvotičajaca (iz naših biskupija 8).

Svečano otvorenje bilo je na 25. studenoga o.g. Zazivu. Duha Svetoga slijedila je koncelebracija u sjemenišnoj crkvi, koju je svojim sufraganicima, te isusovačkim provincijalom, predstavnicima kaptola i profesorskog zabora vodio vrhbosanski Nadbiskup Mons. Smiljan Čekada.

Cdgojitelji u sjemeništu bti će Oci Isusovci, a profesorski zbor sačinjavat će dijecezanski i redovnički svećenici, a ekonomiju vodit će jedan svećenik vrhbosanske nadbiskupije.

Dijecezanskim svećenicima preporučujemo, da svojim molitvama potpopmažu duhovnu stranu sjemeništa, a velikodušnim prilozima da omoguće podmirivanje troškova oko popravka zgrade i uzdržavanja bogoslova.

2/ Blagoslov temeljnog kamena nove župske crkve u Grljevićima

Župa GRLJEVIĆI kod Vitine, nahijski dekanat, osnovana 1919.g. do danas nema svoje župske crkve. Jedno vrijeme Sanctissimum se nalazio u kapelici mjesnog groblja Grljevići. Nastojanjem O. Fra Vojislava Mikulića bio je župska štala - poslije II svj. rata adaptirana za zadružnu prodavaonicu - pretvorena je i adaptirana za župsku kapelicu.

Novom župniku, don Pavlu Filipoviću, koji je preuzeo upravu župe dne 13. svibnja 1968. Ordinariat je stavio u zadaću, da odmah pristupi priprema za izgradnju potrebne župske crkve.

Župnik se odmah prihvatio svojski posla, pa je na blagdan sv. Josipa Radnika, 1. svibnja 1969. dijecezanski Ordinariat uz sudjelovanje brojnih vjernika i oko 20 svećenika blagoslovio temeljni kamen nove župske crkve u Grljevićima.

Vjernici su župe složno i s velikim oduševljenjem nastavili započeto djelo i već koncem listopada crkva sa zvonikom bila je pod krovom i dovršavaju se zadnji radovi, da bi se novu crkvu moglo blagosloviti i predati službi Božjoj.

3/ Blagoslov nove župske crkve u Klobuku

Župa KLOBUK, nahijski dekanat, osnovana je dekretom Ap. Vikara Fra Andjela Kraljevića, biskupa u god. 1873., dismembracijom župe Veljaci.

Župa je dugo bila bez crkve. Odavna se osjećala potreba za njom. Toj potrebi udovoljio je sadašnji župnik O. Fra Vinko Dragičević.

U jesen 1964 postavljeni su temelji nove župske crkve.

Crkva je zidana kamenom, što je iziskivalo duži gradjevinski period. Svi radovi na crkvi bili su završeni početkom ove godine, pa se moglo pristupiti njezinu blagoslovu.

Blageslov je obavio po delegaciji mjesnog Ordinarija sadašnji župnik O. Fra Vinko Dragičević na 6. srpnja 1969. uz sudjelovanje okolnih župnika, svećenika rodom iz župe i nekdašnjih župnika.

Poslije ručka priredjen je svečani banket, na kojem je bila zapažena posebno prisutnost ANE ARTUKOVIĆ ud. iz pok. Vida, seljenika u Americi, koji je velik dio svojeg imanja darovao za izgradnju župske crkve u svojem rodnom mjestu Klobuk.

Župniku, vjernicima župe Klobuk čestitamo i želimo da nova župska crkva bude u punom smislu riječi duhovno središte, obiteljski duhovni dom čitave župe.

4/ Redjenje i mlade mise na području dijeceze

Dijecezanski Ordinariat podijelio je na blagdan sv. Petra i Pavla dne 29. lipnja o.g. u župi PRISOJE, dekanat Duvno, sv. red Svećeništva petorici dijecezanskih klerika:

a) Galić Milivoj^u iz Gorice, b) Ivančić Josip^u iz Prisoja, c) Mamić Luki iz Grabovice (Zidine), d) Pandžić Krešimir iz Drinovaca, e) Perić Ratku iz Rotimlje.

Redjenje je obavljeno sub divo, u dvorištu župske crkve uz sudjelovanje većeg broja svećenika, rodbine redjenika i velikog broja vjernika iz same župe Prisoje i okolnih župa.

Na redjenje je pripravio vjernike župe Prisoje O. Zvonimir Majić, isusovac, trodnevnom duhovnom obnovom, kojom prigodom skoro svi župljanii župe Prisoje pristupili su sakramentima sv. ispovijedi i pričesti.

Poslije redjenja i sv. mise mjesni župnik priredio je za Biskupa, redjenike, njihove roditelje i rodbinu, svećenike i bogoslove u katehetskoj dvorani zajednički objed.

Redjenici su služili svoje mlade mise:
Don Josip Ivančić, dne 30.VI 1969. u Prisoju. Na proslavi mlade mise sudjelovao je i dijecezanski Ordinariat, koji je i propovijedao pod sv. misom.

Don Milivoje Galić u Gorici nr 6. srpnja t.g. Don Luka Mamić i Don Krešimir Pandžić 13. srpnja: prvi u Zidinama, župe Grabovica, a drugi u Drinovcima. Don Ratko Perić služio je mlađu misu na 22. kolovoza u Rotimlji. Pred mlađu misu u župi održao je trodnevnu duhovnu obnovu O. Zvonimir Majić, DI, koji je i propovijedao pod mladomisnikovom sv. misom.

Mladomisničkom slavlju prisustvovao je i O. Biskup, te veći broj dijecezaških svećenika, pravoslavni paroh iz Stoca, O. Simeon, dok se je muslimanski vjerski predstavnik ispričao radi dužnosti u petak. Mnogi su ipak muslimani – iako je bio petak – komšije i prijatelji mladomisnikovih roditelja sudjelovali zajedno s katolicima na zajedničkom objedu u dvorištu župske crkve.

Mladomisnici herc. franjevačke provincije redjeni su:
a/ trojica dne 18. svibnja 1969. u kapelici nove zgrade teologije provincije Bosne Srebrne u Nedžarićima (Sarajevo): Fra Berislav Kutle, Fra Leon Galić, Fra Ante Leko.

Ova trojica slavila su svoje primicije: prvi na Širokom Brijegu 27. srpnja, drugi i treći na 3. kolovoza: O. Galić u Gorici, a O. Leko u župi Posuški Gradac.

b/ Sedmörice u Frohnleitenu, kod Graza, Austrija, dne 26. srpnja 1969. Redio ih je biskup u mirovini Mons. Senner (jer izabrani biskup Graza nije bio tada još posvećen). Mladomisnici su slijedeći:
Fra Jozo Vasilj, Fra Drago Škrobo, Fra Vitomir Musa, Fra Ljubo Vlašić, Fra Ivan Dugandžić, Fra Tomislav Vlašić, Fra Ilija Puljić.

Mladomisnici su osim fra Ilije Puljića koncelebracijom dne 27.VII 1969. proslavili svoje mlade mise, dok je Fra Ilija Puljić primicirao u Blagaju dne 10. kolovoza.

Mladomisnici iz drugih biskupija i redova:

U Klobuku 13.VII primicirao je Fra Pavao Čuljak, OFM, član provincije presv. Otkupitelja.

Na Širokom Brijegu 29. lipnja Ivan Grbešić, salezijanac; 20.VII u Sovićima k/Mostara, župa Goranci Ivan Ivanković, salezijanac;

U Drinovcima 17. VIII služio je mlađu misu Don Slavko Majić, svećenik dubrovačke biskupije. Na proslavi mlade mise sudjelovao je i dubrovački biskup Mons. Severin Pernek, koji je i propovijedao pod mladomisnikovom misom. Dne 27. srpnja služio je u Duvnu mlađu misu Don Bariša Protudjer, svećenik zadarske nadbiskupije. Na blagdan Uznesenja Marijina, 15.VIII u Prenj-Dubravama služio je mlađu misu Don Ante Markić, rodom iz župe, no stalno nastanjen na području djakovačke biskupije, u koju je i inkardiniran..

Mladomisnicima, njihovim roditeljima i župi čestitamo i želimo da budu uzorni svećenici u svojem životu.

5/ Nove crkvene pokrajine

Odlukom Sv. Oca Pavla VI od 20. kolovoza 1969. ustanovljene su NOVE CRKVENE PCKRAJINE:

a) Riječko-senjska nadbiskupija (koja je nastala ujedinjenjem dosadašnje Senjske i Modruške biskupije i hrvatskog dijela Riječke biskupije) i Metropolija (sa sufraganskim biskupijama: Krčkom i Porečko-Pulskom).

Prvim nadbiskupom i metropolitom nove crkvene pokrajine imenovan je preč. gosp. Dr. Viktor Burić, dosadašnji senjsko-modruški Biskup, a njegovim Koadjutorom s pravom nasljedstva Mons. Josip Pavlišić, dosadašnji pomoćni Biskup.

b) Splitsko-Makarska nadbiskupija (koja je nastala ujedinjenjem splitske i makarske biskupije) i Metropolija (sa sufraganskim biskupijama: Kotor, Dubrovnik, Hvar i Šibenik):

c) Istoga dana Sv. Otac Pavao VI imenovao je Mons. Marijana Cblaka rezidencijalnim nadbiskupom zadarske nadbiskupije, koja ostaje izravno podvrgнутa Sv. Stolici.

Proslava obnove splitsko-makarske nadbiskupije i metropolije održana je u tjednu od 16. do 23. studenoga 1969.

Proslave je uzveličao i Kardinal John J. Wright, prefekt sv. Kongregacije za kler, koji je dne 22. studenoga predvodio koncelebraciju i posvetio oltar, blagoslovio kapelicu i novu rezidenciju splitskog Nadbiskupa. Taj isti dan Kardinal je održao konferenciju svećenicima i bogoslovima, na kojoj je prikazao rad izvanredne sinode Biskupa u Rimu i odgovarao na neka postavljena pitanja. Drugi dan, tj. 23. 11. Kardinal je prisustvovao svečanoj koncelebraciji u splitskoj katedrali, koju je predvodio Nadbiskup i Metropolita Mons. Franić uz sudjelovanja sufragana i mnogih biskupa, svećenika. Na koncu sv. mise Kardinal je govorio sabranom puku, koji je s oduševljenjem slušao Kardinala i na koncu u ime Sv. Oca podijelio blagoslov.

Naš dijecezanski Ordinarij prisustvovao je proslavama u Splitu na 22. i 23. studenoga sudjelujući oba dana u koncelebraciji, te je u ime bosansko-hercegovačke crkvene pokrajine govorio na svečanom objedu u nadbiskupskoj rezidenciji u nedjelju 23. studenoga.

6/ Biskupske Konferencije

Održane su ove jeseni dva puta: prvi puta u Djakovu 28. listopada radi hrvatskog prijevoda Novog Obreda Mise i ratificiranja ugovora s "Kršćanskim Sadašnjosti" o izdavanju liturgijskih knjiga na hrvatskom jeziku. Otsutnog Ordinarija zastupao je Mons. Don Andrija Majić, gen. vikar dijeceze.

Plenarno zasjedanje Sabora katoličkog Episkopata Jugoslavije održano je u Zagrebu od 11. do 13. studenoga, o kojem je izasao opširan izvještaj u GK br. 23 od 23. 11. t.g.

7/ Biskupov put u Rim

Preuzvišeni gosp. Biskup u nedjelju dne 19. listopada t.g. pošao je preko Zagreba, gdje se kraće zadržao, u Rim. Na svetkovinu sv. Rafaela, 24. 10. posjetio je Biskupa u Albanu kod Rima, Mons. Rafaela Macario, da mu kao prijatelju i poznaniku s II Vat. Sabora čestita imendan. Biskup Macario u više navrata sjetio se kakvim dobrotvornim prilogom naših potreba, pa je posjet kod njega imao i tu svrhu, da mu se iskaže zahvalnost.

Biskup je bio primljen od Sv. Oca u privatnu audijenciju na 7.XI. Tom zgodom zamoljen Sv. Otač vrlo je rado podijelio Apostolski blagoslov cijeloj biskupiji - svećenicima, redovnicima, redovnicama te svim vjernicima.

8/ Nove župe u biskupiji

a/ Dekretom Bisk. Ordinarijata u Mostaru br. 850/69 od 18. srpnja 1969. osnovana je nova župa Domanovići sa sjedištem u Domanovićima.

Upraviteljem nove župe imenovan je vlč. Don Andrija Iličić. On se nastanio u seoskoj kući, odakle vodi radove na podizanju potrebnih župskih objekata.

Zemljишte za nove župske objekte darovali su sami vjernici nove župe, a gradjanske vlasti u Čapljini izdale su potrebne dozvole za podizanje župskoga stana.

b/ Na dugogodišnju i upornu molbu stanovnika sela Buhovo, župe Rasno, Ordinarijat je Dekretom br. 980/69 od 21. kolovoza 1969. kanonski osnovao novu župu Buhovo, koja će pripadati dekanatu širokobriješkom. Novu župu sačinjava samo jedno selo Buhovo, a župa je nastala dismembracijom župe Rasno.

Upraviteljem nove župe imenovan je Don Tomislav Majić, koji je dne 30. kolovoza 1969. preuzeo upravu župe. U ime Ordinarijata vjernicima je pročitao Dekret o osnivanju župe i predstavio novog župnika Tajnik biskupije. Novog župnika dopratio je u župu dekan širokobriješkog dekanata p.o. Fra Bosiljko Vuković i nekoliko dijecezanskih svećenika.

Poslije proglašenja Dekreta o osnivanju nove župe, te molitava za Sv. Oca, za opću Crkvu, biskupiju, novu župu, njezine vjernike, napose radnike, stanovnici sela Buhovo priredili su zakusku za prisutne svećenike, novog župnika i domaćine sela u kući, gdje će se nastaniti privremeno župnik, dok se ne podigne župski stan i kapelica.

Na doček novog župnika izašlo je sve selo, svi koji su se mogli micati, a nije bio jedan slučaj, da je majka nosila svoje nejako dijete u naručaju i pred mjesnim grobljem dočekala novog župnika.

Novi župnik otpočeo je pripravne radove za podizanje župskoga stana.

Preporučujemo župama širokobriješkog i stolačkog dekanata, da potpomognu organiziranje župe i izgradnju potrebnih župskih objekata u duhu smjernica II Vat. Sabora.

9/ Kanonska vizitacija i sv. krizma u 1969. godini

Obavljen je u slijedećim župama: Mostar, Buhovi - 25.V.; Blagaj - 8. lipnja; Jablanica - 15. lipnja; Drežnica - 22. lipnja (sv. krizmu podijelio Mons. Don Andrija Majić, jer je Biskup bio spriječen radi prisustvovanja Bisk. Konferenciji); Konjic - 13. srpnja; Glavatičev - 14. srpnja; Čapljinac - 20. srpnja; Gabela - 3. kolovoza; Klepcic (Dračevo) - 10. kolovoza i Bijelo Polje-Potoci - 31. kolovoza.

10/ Privatni posjeti Ordinarija župama

Na nedjelju Dobrog Pastira, koji je ujedno i "svjetski molitveni dan za duhovna zvanja" posjetio je O. Biskup župu Jare i pod sv. misom propovijedao o zvanjima;

11. svibnja posjetio je Ordinarij župu Klepce-Dračevo, pregledao radove oko izgradnje nove župske crkve, propovijedao pod ranoj i pučkom sv. misom i potakao vjernike, da velikodušno doprinose za dovršenje svoje nove crkve;

1. lipnja Biskup je obavio prvu sv. pričest djece u Stocu i propovijedao pod sv. misom;

na blagdan presv. Srca Isusova O. Biskup sudjelovao je u proslavi patrona crkve u Bijelom Polju i propovijedao pod sv. misom;

dne 29. kolovoza prisustvovao je O. Biskup proslavi blagdana Glavosjeka sv. Ivana Krstitelja u župi Gradina, propovijedao pod sv. misom i pregledao radove na dovršenju župske crkve;

na blagdan Male Gospe O. Biskup posjetio je župu Polog, pregledao radove na izgradnji nove župske crkve i na koncu sv. mise potakao vjernike na pobožno štovanje Gospe i na nesebično zalaganje, da se Gospina crkva u Pologu što prije dovede do krova.

11/ Kanonska vizitacija Sestara Milosrdnica u Trebinju

Obavio ju je mjesni Ordinarij 26. srpnja t.g. Tom prigodom O. Biskup pregledao je radove na župskoj crkvi i na kapelici mjesnog groblja, koje je izvodio O. Bogomil dr. Remec, DI. Biskup posebno se zahvalio O. Remecu, koji je jedno vrijeme administrirao župu Trebinje i tih se upravo dana O. Remec spremao na odlazak na novu dužnost u Sloveniji, kamo su ga odredili njegovi poglavari.

12/ Blagoslov grobnice pok. župnika don Mitra Papca

Pod vodstvom župnika don Djure Kulaša, zahvalni vjernici župe Đ. Gradac, njegova rodbina i subraća svećenici predili su posebnu grobnicu i podigli spomenik župniku Don Mitru Papcu, koji je poginuo u želježničkoj nesreći 27. IV 1951. g., i čije su kosti 1967. prenesene iz Mitrovice u Gradac, gdje je on dugo godina bio župnikom.

U nedjelju dne 27. srpnja dijecezanski Ordinarij uz sudjelovanje više svećenika otslužio je popodne sv. misu, održao propovijed i poslije sv. mise podijelio odriješenje, blagoslovio grobnicu i spomenik nad grobom pok. Don Mitra Papca.

13/ Proslava 100-godišnjice osnutka Školskih Sestara III Reda

Sv. Franje u samostanu u Bijelom Polju k/Mostara

Održana je dne 7. srpnja 1969. Izjutra je bila svečana koncelebrirana sv. misa, koju je predvodio mjesni Ordinarij i pod sv. misom propovijedao, a popodne svečana akademija.

14/ Redovničko oblačenje i zavjetovanje u samostanu Šk. Sestara

Obavljeno je ove godine na blagdan sv. Klare, dne 12. kolovoza, kojom je prigodom dijecezanski Ordinarij obukao u redovničko odijelo 19 postulantica, a drugi dan, 13. VIII O. Biskup služio je sv. misu, održao prigodnu propovijed i primio žavjete Sestara, koje su ili svršile novicijat, ili obnavljale svoje privremene, ili polagale vječne žavjete.

15/ Nova vrhovna Glavarica Školskih Sestara

Izabrana je na zasjedanju Kapitula Kongregacije Školskih Sestara u Rimu Č. S. Jozefina Tominac, iz USA, porijeklom Hrvatica.

16/ Nova provincijalna predstojnica Školskih Sestara u Hercegovini

Izabrana je Č.S.M. Salezija Anić.

Vrhovnoj Glavarici, provincijalnoj predstojnici čestitamo i želimo mnogo Božjeg blagoslova i uspjeha u duhovnom pogledu za vrijeme njihove uprave u Kongregaciji Školskih Sestara, a hercegovačkoj provinciji Školskih Sestara čestitamo na brojnom podmlatku.

17/ Dolazak Sestara Klanjateljica Predragocjene Krvi u dijecezu

Na poziv župnika iz Prisoja Don Srećka Čuline došle su dvije Sestre Klanjateljica Predragocjene Krvi Kristove u župu, koje će preuzeti djelomično katehizaciju mladeži, brigu za crkvu i crkveno pjevanje, te će voditi župniku domaćinstvo.

Ordinarijat pozdravlja dolazak SS Klanjateljica Krvi Kristove u dijecezu i želi da u još kojim župama otvore svoje filijale.

18/ Proslava 100-godišnjice samostana i crkve na Humcu

Održana je 21. rujna 1969.g. svečanom koncelebriranom sv. misom popodne, te prigodnom akademijom, koju su priredili franjevački klerici. O proslavi nije bio obaviješten niti na proslavu pozvan ni mjesni Ordinarij dijeceze niti i jedan dijecezanski svećenik.

19/ Jurisdikcionalni ispiti

Održani su 8. listopada 1969. u prostorijama franjevačkog samostana u Mostaru. Ispitu su pristupili: Fra Zdenko Galić, Fra Grga Martić, Fra Alojzije Sesar, Fra Veselko Sesar, Fra Ferdo Majić, Fra Oton Bilić, Fra Augustin Barać, Fra Viktor Kosir, Fra Bogomir Zlopaša, Fra Ante Ivanković, Don Marko Lukač, Fra Vladimir Kozina, Fra Petar Vlašić.

Svećenicima koji su pristupili ispit, podijeljena je jurisdikcija u trajanju od 2 do 4 godine.

Na 24. srpnja t.g. polagao je ispit za jurisdikciju o. fra Ferdo Čolak.

Trienalni ispiti zbog zapriječenosti Ordinarija odgodjeni su do daljnega. Oni, kojih se ovo tiče, bit će posebno obaviješteni.

20/ Islamska vjerska zajednica poziva Biskupa na otvorenje džamije

Odbor za obnovu džamije "Babun" pri islamskoj vjerskoj zajednici u Mostaru uputio je najprije pismenu, a kasnije i usmenu poziv po posebnoj delegaciji našem Ordinariju; da prisustvuje otvorenju obnovljene džamije u Ilicima k/Mostara.

Budući da je O. Biskup trebao na 19. listopada - kad se je imala održati proslava povodom otvorenja spomenute džamije - otpotovati, on je stoga delegirao Tajnika Biskupije, da ga zastupa na toj proslavi.

21/ Redjenje dijecezanskog klerika Marijana Bevande

Nakon povratka iz armije dijecezanski klerik Marijan Bevanda iz župe Kruševo k/Mostara primio je sv. red Subdjakonata 14. studenoga 1969.g. u prizemnoj kapelici Nadbiskupskoga dvora u Zagrebu. Subdjakonat mu je podijelio dijecezanski Ordinarij.

Sv. Red Djakonata primio je dotični 8. prosinca t.g. u kapelici biskupske rezidencije u Mostaru.

Novoredjenika - djakona (koji će, ako Bog da, o Božiću primiti sv. red Svećeništva) preporučujemo u molitve.

22/ Promocija našeg svećenika na Gregorijani

U svibnju ove godine dijecezanski svećenik Don Anto Brajko uspješno je obranio svoju doktorsku tezu na pravnom fakultetu Papinske univerze Gregorijane u Rimu.

Za vrlo uspješnu obranu disertacije Papinska univerza Gregorijana podijelila je dr. Brajković srebrnu medalju kao nagradu. Tu medalju donio je O. Biskup, kad se je u studenom o.g. povratio iz Rima.

Na koncu promocije Dr. Brajko - na molbu splitskog Nadbiskupa dr. Franića - postavljen je za starijeg prefekta u Centralnom bogoslovnom sjemeništu u Splitu/jer se u tom zavodu nalaze mnogi naši bogoslovi i sjemeništarci/, te predaje neke predmete na tamošnjoj visokoj bogoslovskoj školi. Čestitamo!

23/ Posjeti Biskupa i Biskupu....

Na duhovski utorak, 27. svibnja o.g. prigodom vijećanja biskupa bosansko-hercegovačke crkvene pokrajine o otvaranju bogoslovnog sjemeništa u Sarajevu O. Biskup pohodio je franjevački samostan na Petričevcu i u samostanskoj crkvi pomolio se za dušu svog predšasnika biskupa O. Alojzija Mišića. Tom zgodom posjetio je i samostan oo. Trapista, te samostane Sestara Klanjateljica Krvi Kristove u Bosanskom Aleksandrovcu, Gradiški i Topoli, te mjesne župnike u tim mjestima.

2. lipnja posjetio je dijecezanski Ordinarij novoizabranog predsjednika Skupštine Općine Mostar gosp. Radmila Andrića. Predsjednik je uzvratio posjetu u listopadu o.g.

Na svom putu u Bugarsku i Rumunjsku navratio se je i u Mostar Tajnik Sv. Kongregacije za Evangelizaciju Naroda Mons. Sergije Pignedoli. Došao je u Mostar 5. srpnja navečer, prenoćio u biskupiji i 6. srpnja izjutra nastavio svoj put.

Dne 24. srpnja navratio se Biskupu Mons. Matiša Zvekanović na povratak iz Boke Kotorske, a 30. srpnja Mons. Gabrijel Bukatko, nadbiskup beogradski na putu u Boku Kotorsku.

U rujnu o.g. posjetio je Hercegovinu direktor hrv. odjela radio-Vatikana O.J.E. Scheibel i zadržao se u biskupiji dva dana. Tih dana navratila su se u biskupiju i dva profesora iz Innsbrucka: O. dr. Muck i O. dr. Coreth, S.I.

U nedjelju 7. rujna posjetio je O. Biskup splitskog Nadbiskupa u njegovoj novoj rezidenciji, te s njim popodne prisustvovao "zboru vjere" u Vepricama kod Makarske sudjelujući u koncelebraciji, koju je predvodio i pod sv. misom propovijedao biskup Stjepan Laszlo, biskup iz Gradišća, Austrija.

Nakon otvorenja bogoslovnog sjemeništa u Sarajevu, dne 26.11. O. Biskup posjetio je republičku vjersku komisiju i razgovarao o lokaciji za katedralnu crkvu u Mostaru.

IZ KANCELARIJE ORDINARIJATA

1/ Zavjetna misa za umiruće

Sv. Kongregacija za božanski kult odobrila je prijevod zavjetne mise za umiruće.

Formular te mise dostavljamo u privitku.

2/ Blagdan sv. Obitelji

Slavi se već ove godine po novom rimskom kalendaru t.j. u nedjelju izmedju Božića i Nove Godine(taj dan ove godine pada na 28.12.). Svećenici neka to ubilježe u svoj direktcrij. To je i "Dan za migrante"(iseljenički dan).

3/ Instrukcija svećenicima u vezi enciklike "Humanae vitae"

Naš Episkopat na posljednjem saboru BK odobrio je tekst Instrukcije za svećenike u vezi enciklike HUMANAE VITAE.

Za sve naše župske uredske u dijecezi Ordinarijat će naručiti po jedan primjerak,kao i koncilske dokumente.

Svećenici koji žele za sebe imati tu Instrukciju moći će je kasnije nabaviti od "Kršćanske Sadašnjosti".

4/ Statistički izvještaj o vjerskom životu u župi

Svim župskim uredima prilažemo po dva primjerka formulara za statistički izvještaj o vjerskom stanju u župi.

Jedan primjerak ostaje za župski arhiv,a drugi primjerak treba do 31. siječnja 1970. dostaviti kancelariji Ordinarijata.

Ordinarijat naime treba do konca veljače poslati nadležnoj rimskoj Kongregaciji odnosno uredu statistički izvještaj o stanju u dijecezi.

Za 1968.g. neki župnici nisu na vrijeme dostavili propisani izvještaj,pa je Ordinarijat bio prisiljen urgirati, da se pošalju neki osnovni podatci. Neki opet župnici ni iza toga nisu do danas poslali statistički izvještaj svoje župe.

Ordinarijat se nada, da se to neće ponoviti za ovu godinu.

5/ Za "dijecezanski vjesnik" svaki župski ured početkom Nove Godine uplatiti će u kancelariji Ordinarijata 5ND.

6/ Zamoljeni smo da preporučimo

1) "Crkva,svećeništvo i svećenici" od Dra Čedomila Čekade, II svezak članka o temama koje se odnose na život i rad svećenika.

Ovaj drugi svezak/ 7,50 ND/ zajedno s prvim obuhvaća oko 370 stranica sitnoga tiska,a cijena skupa 14,00 ND.

Naručuje se: Župski ured Donje Hrasno, zp. Brštanica, Hercegovina Edicije nije potrebno preporučivati,jer ih dovoljno preporučuje ime auktora!

2) Na istu adresu može se naručiti: Božić, naša nada, i Uskrs naša radoš od poznatog i cijeljeblijenog auktora F. Lelotte-a DI. Knjižice veoma zgodne za mladež, da se upute što bolje u ta velika dva kršćanska blagdana.

2) O. fra Vjeko Vrčić, Biokovski župnik(osvrti i refleksije), Imotski,1969. str. 202, knjigotiskom. Naručuje se: Župski ured Vrgorac, Dalmacija. Zapažanja dugogodišnjeg pastoralca. Svećenici koji je pročitaju neće žaliti ni vremena ni malog izdatka!

3) Izašao je jedan svezak iz serije "Zbirka kršćanskih klasika"(o kojoj smo javili pred Božić 1968.g.): Sv. BENEDIKT, njegov značaj i značenje. Može se naručiti kod Nadb. Ordinarijata Zadar, Zeleni trg br. 1.

BISKUPSKI ORDINARIJAT MOSTAR

Broj: 1328/69.

BOŽIĆNA ČESTITKA ORDINARIJA

Braćo i Sestre!

Evo nam opet najradosnijeg kršćanskog blagdana - Božića!

Mali Isus opet je došao medju nas. Da nam zasvjedoči svoju ljubav i ljubav nebeskog Oca. Da nam donese svoj mir, koji svijet ne može dati. Da izliječi rane naših duša i da nas, ako smo zalutali, opet uvede u očinsku kuću.

Primimo Malog Isusa raširenih ruku i otvorena srca. Zamolimo ga, da nam otpusti sva naša pomanjkanja. Da nas utješi u našim žalostima i ojači u našim slabostima. Vratimo mu ljubav za ljubav. Obećajmo, da ćemo mu ubuduće vjerniji biti. Zamolimo ga, da izlije obilje svoga blagoslova na sve nas, na naše kuće, župe i biskupiju.

U to ime želim vam s r e t a n B o ž i č !

Svima svećenicima, redovnicima, redovnicama i svemu Božjem puku. Posebno pak bolesnima, osirotjelima, i onima koji iskušenja trpe.

Neka Božić i Porodjenje Isusovo donese nama svima obilno utjehe i radosti, a Nova Godina neka bude posebno blagoslovljena!

Milost Gospodina Isusa Krista, ljubav Boga Oca i zajednica s Duhom Svetim neka bude - posebno u ove božićne dane - sa vama svima!

Mostar, dne 10. prosinca 1969.

+ P e t a r, biskup

Božićnu čestitku Ordinarija pročitati vjernicima s oltara na božićnoj sv. misi

ZAVJETNA MISÀ ZA UMIRUĆE

Ulazna pjesma(Ps. 22,42):

Oče,ako hoćeš,otkloni ovaj kalež od mene: ali neka ne bude moja,nego tvoja volja(U uskrs. vrijeme: Aleluja,aleluja). -
Ps. 114, 3-4. "Poli smrtne snadjoše me,stegoše me zamke podzemlja,snašla me muka i tjeskoba: tada zazvah ime Gospodnje. -
Slava Ocu..... Oče....

Molitva

Bože,milosrdno si otvorio ljudskom rodu pristup u vječni život iz same smrtnosti kojom se za kaznu mučimo: podaj,molimo,da oni koji su u smrtnoj borbi, osjete kako se pridružuju trpljenju tvoga Jedinorodjenca i kako se njegovom krvlju obilježeni,tebi prikazuju. Po istom Gospodinu....

Čitanje Poslanice blaženoga Pavla Apostola Korinćanima(1Kor 15,20-26)

Braćo,Krist je uskrsnuo od mrtvih,on je prvenac umrlih. Budući da je po čovjeku došla smrt, po Čovjeku dolazi i uskrsnuće od mrtvih. Jer kao što u Adamu svi umiru,tako će u Kristu svi oživjeti. Svaki u svom redu: prvenac Krist, potom,u vrijeme njegova dolaska,Kristovi pripadnici. Zatim će doći svršetak, kada pređa - pošto uništi svako poglavarstvo,svaku vlast i silu - kraljevstvo Bogu i Ocu. Da,on mora kraljevati,dok ne podloži svoje neprijatelje pod svoje noge. Neprijatelj koji će posljednji biti uništen jest smrt.

Pjesma iza Poslanice(Ps. 30,17 - 18):

Rasvijetli lice nad slugom svojim,po svojoj me dobroti spasi.
✓ Gospode,ne bilo me stid,što te zazvah. Aleluja,aleluja. ✓ Ps. 26,13: Vjerujen da ću uživati dobra Gospodnja u zemlji živih. Aleluja.

Poslije Sedamdesetnice mjesto Aleluja govori se:

Zavlaka(Ps 129,1-4):

Iz dubine,Gospode,vapijem tebi: Gospodine,čuj moj glas! Neka pazi uho tvoje na glas moga vapaja. ✓ Ako se,Gospode,grijeha budeš spominjao,Gospodine,tko će opstatи? ✓ Al u tebe je praštanje i zbog zakona tvoga čekam tebe,Gospodine.

U uskrsno vrijeme mjesto Pjesme iza Poslanice govori se:

Aleluja, aleluja.

✓ Ps. 26,13: Vjerujem da ću uživati dobra Gospodnja u zemlji živih. Aleluja.
U Gospoda se uzdaj,ojunači se. Aleluja.

+ Slijedi sveto Evangjelje po Luki (Lk 23,33-34 i 39-43):

U ono vrijeme,kad dodjoše na mjesto zvano Lubanja,tu razapeše njega i zločince: jednoga s desne,a drugoga s lijeve strane. A Isus je molio: "Oče, oprosti im jer ne znaju što čine". Jedan od obješenih zločinaca vrijedjao ga je: "Zar nisi ti Mesija? Spasi sebe i nas!" Tada drugi progovori i ukori ga: "Zar se Boga ne bojiš ti koji podnosiš istu kaznu? Mi smo ovdje po pravdi jer primamo zasluženu plaću za svoja djela. Ali ovaj nije nikakva zločina učinio". I reče Isusu: "Gospodine,sjeti me se kad dodješ u svoje kraljevstvo!" On mu reče: "Zaista,kažem ti,danas ćeš biti sa mnom u raju".

Prikazna pjesma(Ps. 27,7): U Gospoda se uzdalo moje srce i pomoć mi dodje. Zato mi kliče srce(u uskrs. vrijeme: aleluja).

Prikazna molitva

Neka ti budu mili, Gospodine, darovi naše odanosti kojima u svojoj dobroti raz- veseljuješ naš svagdanji život: daj da po ovim darovima, posvećenima otajstvom smrti tvog jedinorodjenog Sina, slavimo trajnu pobjedu nad smrću. Po istom....

Pričesna pjesma (Iv 6,55)

Tko jede moje tijelo i piye moju krv ima život vječni i ja ču ga uskrisiti u posljednji dan (u uskrs. vrijeme: aleluja).

Popričesna molitva

Molimo te, Gospodine, okrijepi nas ovom hranom, te one koje na ovom svijetu podržavaš snažnom svojom pomoći, na polasku iz ovoga života prati utjehom svoje dobrote. Po Gospodinu...

Odobrila Sv. Kongregacija obreda 15. srpnja 1968. br.D 12/68 za biskupije Jugoslavije. Misa je dopuštena na sve dane "dummodo non occurat dies liturgicus I classis. Servatis de caetero servandis. Quibuslibet contrariis nihil obstantibus".

Sacra Congregatio pro cultu divino

Prot. n. 620/69.

T U G O S L A V I A E

Textus Missae votivae pro agonizantibus lingua croatica exaratus.

Probatum seu Confirmatum.

E Civitate Vaticana, die 3 iulii 1969.

De mendato Em.mi Praefecti

A. Bugnini m.p.
a Secretis

DRAGI VJERNICI U DOMOVINI I IZVAN DOMOVINE!

1. "Radost i nada, žalost i tjeskoba ljudi našeg vremena, osobito siromašnih i svih koji trpe, jesu radost i nada, žalost i tjeskoba Kristovih učenika, te nema uistinu ljuđskoga a da ne bi imalo odjeka u njihovu srcu" (GS br.1).

Tim riječima počinje Pastoralna konstitucija "Crkva u suvremenom svijetu" kojom su Biskupi u ime cijele Crkve a u svjetlu Kristovog Evangelja uputili s koncila svijetu riječ o problemima ljudi našega vremena, o njihovim radostima i brigama, o njihovim uspjesima i tjeskobama.

2. I mi, vaši Biskupi, kao sinovi svoga naroda, ne možemo drugačije ni misliti ni osjećati nego da i vaša radost i nada, žalost i tjeskoba budu naša radost i nada, naša žalost i tjeskoba. Stoga je Biskupska Konferencija Jugoslavije zaključila da Biskupi svake narodnosti upute svojim vjernicima pismo, makar i kratko, o velikom problemu odlaženja našeg naroda izvan domovine, bilo na rad, bilo radi trajnog iseljenja. Osobito mi hrvatski Biskupi osjećamo to svojom dužnošću. U mnoštvu iseljenika iz Jugoslavije zastupane su gotovo sve narodnosti i pripadnici svih vjerskih zajednica, kao i oni koji ne pripadaju nijednoj vjerskoj zajednici, ali u omjeru prema drugim narodnostima i vjerskim zajednicama katolici hrvatske narodnosti su najbrojniji. Kršćanska ljubav nas obvezuje da suosjećamo brige svih ljudi i svakog naroda, a jer je čovjek krvnom vezom i svješću vezan na osobiti način sa zajednicom svoga naroda, onda je posve razumljivo da mi kao hrvatski Biskupi budemo duboko suživljeni sa životom i problemima svoga naroda.

3. Problem iseljavanja Hrvata ima dugu povijest. Uzroci toga iseljavanja imaju svoju ljudsku i povijesnu težinu, ali imajući na umu sasvim određenu svrhu našeg pisma, ne možemo se ovdje posvetiti razmatranju toga problema u svojnjegovoj širini.

Budući da posljednjih godina broj onih koji odlaze izvan domovine, bilo privremeno, bilo trajno, sve više raste, a time rastu i veoma ozbiljna moralna pitanja, smatramo se obveza-

nima da vam progovorimo kao duhovni Pastiri prijateljsku i
bratsku riječ.

4. Nema gotovo župe ni sela iz kojeg ne bi danas priličan broj muževa i žena, mladića i djevojaka bio odsutan izvan domovine. Činjenica je da su stotine tisuća naših sunarodnjaka rasute širom cijele Evrope, a najviše u Zapadnoj Njemačkoj, pa u prekoceanskim zemljama Amerike, Kanade i Australije. Ove godine u švicarskom gradu St.Gallenu održano je od 21. do 23. XII. XXIII zasjedanje Međunarodnog katoličkog komiteta za unutar-evropsku migraciju. Iz dokumenata tog zasjedanja donosimo nešto statističkih podataka. Koncem rujna ove godine iznosio je broj radnika iz Jugoslavije ukupno 264.280 samo u Zapadnoj Njemačkoj. U Francuskoj živi oko 54.000 građana iz Jugoslavije. Deseci tisuća se nalaze u Austriji, Švicarskoj i drugim evropskim zemljama. Austria je obično polazna točka za odlazak u prekoceanske zemlje. Tako je iz Austrije u godini 1968. oputovalo u Kanadu, Australiju i Ameriku 4.652 naših građana, a u prvoj polovici ove godine 3683.

Smatra se da su 2/3 naših radnika u inozemstvu iz naše države Hrvati.

5. Uzroci za toliko odlaganje našeg naroda iz domovine sigurno su ozbiljni i složeni. Najvećim dijelom ti su razlozi ekonomskog narava. Razumijemo brige očeva koji pritisnuti siromaštvom traže bolju zaradu, da mogu dostačnije uzdržavati svoju obitelj. Razumijemo tjeskobu mladih koji možda ne mogu naći u domovini zapošlenja da osiguraju temelje svoje budućnosti, pa odlaze u potragu za radom. Razumijemo i one koji žele usavršiti se u svojim kvalifikacijama, pa odlaze u strani svijet da uz plaću umnože svoje znanje i iskustva. Čovjek ima pravo na rad, ima pravo na plaću koja će mu omogućiti čovjeka dostojan život, ima pravo da se usavršava u svom znanju i struci.

Međutim, ima priličan broj i onih koji nisu prisiljeni ekonomskom situacijom. Kao da podliježu nekoj psihozu, nekom nemiru koji je ušao u duše ljudi, i odlaze u potragu za boljim, sretnijim životom, a događa se da mjesto željenog standarda nalaze gorak kruh u tudini.

6. Bez obzira na razloge i motive koji nekog vode u tuđinu, sigurno je da odlazak tolikih zdravih i za život sposobnih ljudi iz obitelji i naroda stvara vrata mnogostrukim problemima i ljudskim dramama. Često su im žrtve i oni koji odlaže, i oni koji ostaju.

Domovi ostaju prazni. Ima već tisuće domova u kojima su ostali samo samljeni starci. Muče se na posjedima što ih još imaju kako zemlja ne bi ostala pusta i kako bi donekle zadovoljili obavezama kojima su ti posjedi opterećeni.

Mnoge obitelji ostaju kroz dulje vrijeme rastavljenе. Osobito je tragična pojava da ne odlazi samo otac, hranitelj obitelji, nego odlazi veoma često i majka ostavljajući ocu i nemoćnoj baki još malenu, nedoraslu djecu.

7. Iz svega toga rađaju se teški moralni problemi za očeve i majke, mlađe, starce i djecu. Ništa nije tako tragično ni tako teško za čovjeka kao što je razbijena obitelj i kao što je rast djece bez obitelji. Iz takve situacije rađaju se i teški vjerski problemi. Kad se razbija obitelj, onda nastaje opasnost da se razbije i vjera obitelji. Sve više blijedi svijest moralne odgovornosti. Savjest otupljuje. Zaboravljuju se pomalo velika načela bračne vjernosti, ljubavi i poštovanja. U velikim se opasnostima nalaze osobito djevojke. Nevinost mlađih izložena je mnogim napastima, i pomalo se gubi uvjerenje u dragocjenosti sačuvane mladosti.

Duhovne vrijednosti od kojih čovjek živi, na kojima obitelj stoji, koje su uvjet zdravlja naroda, njegove svježine i života, sve te duhovne i ljudske vrijednosti pomalo se zaboravljaju. Ako pak jedan narod oboli u čudorednom smislu, onda on pomalo umire.

8. Dragi vjernici, mi kao članovi svoga naroda kojega iskreno ljubimo, otvorenim očima gledamo cjelokupnu stvarnost života svoga naroda i razmišljamo o mnoštvu problema koji nam dušu pune tjeskobom. Moramo vam iskrenu reći, ispredajući brojeve umrlih i rođenih, da hrvatski narod izumire. Ako tome dodamo još i sve one koji su nepovratno otišli, ili odlaže, onda je činjenica da naš narod brže umire. A teško je živjeti umiranje svoga naroda!

Situacija je veoma ozbiljna i Crkva mora biti svjesna toga stanja. I mi, duhovni Pastiri Crkve u svom narodu, svjesni smo svoje odgovornosti da učinimo sve što je u našoj moći da se spasi sve ono dobro i vrijedno bez čega nema pravog života.

9. Smatramo svojom velikom dužnošću poslati što više svećenika, prema našim mogućnostima, u vanjsku pastvu. Činjenica je da se tamo mnogo dobra sačuva gdje su među iseljenicima revni svećenici. Ljudi u tuđini, često u velikim poteškoćama radi nepoznавanja jezika, radi nerazumjevanja okoline i osamljenosti, osjećaju potrebu nesebičnog prijatelja koji će im pomagati, koji će ih okupljati međusobno i povezivati s obitelji i s domovinom. To je poziv njihovog svećenika. I ti radnici u tuđem svijetu, ako imaju u svojoj sredini svećenika iz svoga naroda, postaju na osobit način svjesni zajedništva Crkve.

Svima vama, draga braće i sestre, koji ste izvan domovine, upućujemo riječ pozdrava, ljubavi i hrabrenja. S vama dijelimo vaše brige, ali i vaše dobre želje. Molimo vas, ostanite vjerni svom vlastitom ljudskom dostojanstvu. Svojim poštanjem i trijeznošću svjedočite i ljubav prema svom narodu kojeg će u stranom svijetu suditi po vama. Mnogi hvale vašu marljivost, ali neka im bude očita i vaša vjera. Ostanite vjerni svojoj Crkvi i svojim obiteljima. Ne zaboravite zabrinutosti svojih dragih kod kuće. Želimo vam da se radosni i zdravi vratite u rodni dom!

10. Vas pak, draga braće i sestre u domovini, molimo i upozoravamo da se nitko na laku ruku ne odlučuje na odlazak iz obitelji i domovine. Imajte uvijek u vidu ne samo onu materijalnu korist, koju biste možda ostvarili, nego i sve duhovne vrijednosti koje dolaze u opasnost, i one moralne štete koje često mogu biti mnogo veće od materijalnih koristi. Svi pak, koji već imate nekoga u stranom svijetu, podržavajte vezu s njim da ne oslabi veza ljubavi.

U smislu Upute o pastoralnoj brizi za migrante, koju je po izričitoj želji Sv.Oca ove godine izdala Sv.Kongregacija za biskupe, određujemo da se nedjelja u osmini Božića, a to će po novom kalendaru biti nedjelja Sv.Obitelji, slavi kao

dan molitve za iseljenike. Toga dana služba Božja i riječ Božja neka poveže sve vjernike u domovini i izvan domovine u molitvi da se umnoži ljubav, vjernost i zajedništvo.

Molimo župnike da vode posebnu brigu o svojim župljanima u tuđini i da im se jave kojim pismom upućenim svima.

Na koncu upućujemo riječ pozdrava i zahvalnosti svima svećenicima misionarima izvan domovine. Molimo vas, draga braćo svećenici, ustrajte u svojoj pastirskoj službi. Budite svi ma prijatelji i pomoćnici. Vaš je poziv da učvršćujete svoju braću u vjeri, da ih hranite rječju Božjom i da ih raspršene sabirete kao zajednicu Božjeg naroda oko oltara. Vaše je poslanje duhovno! Ono se očituje, također, i kao socijalna briga. Želimo da vam bude u pomoći što veći broj i vjernih laika kao socijalnih radnika i radnica. Kad se spasavaju duhovne i ljudske vrijednosti mnogo toga se spašava u čovjeku i narodu.

Pozdravljamo i sve naše redovnice izvan domovine. Neka i njihov apostolat bude na pomoć braći.

Draga braćo i sestre, pozdravljamo vas sve iskrenom ljubavlju, blagoslivljamo vas i molimo za vas, da milost Gospodina našega Isusa Krista bude sa svima vama! (II Sol. 3,18).

Vaši Biskupi

TAJNIŠTVO BISKUPSKE KONFERENCIJE

ZAGREB

Broj: 546/BK - 1969.

Zagreb, 5. prosinca 1969.

Gornja se Poslanica dostavlja svim Ordinarijatima s molbom da je dostave svećenicima, kako bi ju na određeni dan (o.g. 28. XII.) pročitali vjernicima.

Nikola Soldo, v.r.
tajnik BK.

Izdavač: Tajništvo B K J - Zagreb, Kaptol 31

Odgovara: Soldo Nikola - Zagreb, Kaptol 31

Uumnoženo ciklostilom Nadb. duh. stola - Zagreb, Kaptol 31. - Zagreb 1969.

Zagreb, 29. XI. 1969.

SVJETSKI DAN MIRA - 1. siječanj 1970.

Svim Ordinarijatima, Redovničkim zajednicama,
pastoralnom kleru i Redakcijama vjerskih listova
upućuje se pismeno gradivo što ga je za proslavu Dana mira 1. siječnja 1970. pripremila Papinska komisija "Pravda i mir"!

U priloženim materijalima cijenjeni će Naslovi naći pomoć da svaki u svojoj zajednici što bolje i sa što većim duhovnim plodom proslavi taj dan tako da on doista milošću Božjom stvara u svim ljudima dobre volje veliko raspoloženje opraštanja i pomirenja u svim ljudskim odnosima i na svim razinama.

Gradivo za liturgijsko slavlje povodom Dana mira - Stara godina navečer i Nova godina (Služba riječi, Votivna Misa na Novu godinu) - ostaje isto kao i prošle godine, pa se ono ovdje ne prilaže.

Votivna Misa za mir može se slaviti 1. siječnja, ili u nedjelju prije ili poslije toga nadnevka. Mjesni ordinariji mogu izabrati nedjelju, ili koji dan u tjednu, koji je zgodniji za ovo vjersko slavlje.

Očekujemo još Poruku Sv. Oca, koja će biti upućena cijenjenim Naslovima čim je primimo. Povodom Dana mira može i svaki Ordinarij uputiti pismo svojoj dijecezi.

Osobito molim Redakcije naših vjerskih listova da tom Danu posvete osobitu pažnju i da već unaprijed svojim sadržajem potaknu ljude na razmišljanje kako bi Tema bila što dublje shvaćena i kako bi stvarala u srcima konkretne odluke.

Liturgijsko slavlje neka bude što bolje pripremljeno, da bude zaista i molitva i ispit savjesti i poticaj na veliko obraćenje u mišljenju, osjećajima i životu.

Božji mir među ljudima mora izvirati iz srdaca svih ljudi dobre volje!

Svima želim mnogo uspjeha s Božjim blagoslovom

+ Franjo Kuharić, v.r.

Delegat Biskupske Konferencije
za proslavu Dana mira

GRADIVO PAPINSKE KOMISIJE "PRAVDA I MIR"

Tema za Svjetski dan mira 1. siječnja 1970.

ODGOJ ZA MIR PUTEM POMIRENJA MEĐU LJUDIMA

Tema koju je predložio Sv. Otar za 1970. g. svim sinovima Crkve i svim ljudima dobre volje što rade za mir, uklapa se u veliki odgojni pokret, koji je počeo pred dvije godine s proslavom Svjetskog dana mira.

Smisao riječi "Mir" treba neprekidno produbljavati: ne smije ga se shvatiti kao održavanje "postojećeg poretku", nego kao neprekidno traženje uma i srca kako da se dođe do pravednijih socijalno-političkih odnosa u svijetu.

Tema "Odgoj za mir putem pomirenja" želi, dakle, pozvati pojedince, društvene zajednice i čitave narode da učvrste između sebe veze sveopće solidarnosti i da zajednički grade je dan pravedniji svijet. Borba na koju nas poziva ova tema može se voditi na tri različite razine:

- Na razini pojedinaca, putem izmirenja čovjeka s čovjekom: srodnika, susjeda, prijatelja, jednom riječi, sviju onih koji se susreću u svakodnevnom životu.

- Na razini struktura društvenog života, učvršćujući mir u obiteljima, u susjedstvima, na radnim mjestima, u strukturama koje povezuju narodni i međunarodni život u splet različitih veza, u kojem živimo i koji zahtijeva od nas društvenu odgovornost.

- Napokon, na razini načina mišljenja, jer ta tema neće postići cilja, ako ne bude shvaćena kao poziv na bolje razumjevanje između pokolenja, između raznih kultura i nazora na svijet, između raznih nacionalnih i socijalno-političkih shvaćanja.

Odgoj za mir

Svjetski dan mira je sredstvo odgoja javnog mnenja: ono treba pomoći da ljudi bolje shvate puteve koji vode do mira. U tom nastojanju niko ne može odgajati druge a da ne počne najprije od sebe svjedočeći osobno svoju iskrenu oduševljenost miru. Takovim stavom izvjeći će se svako suvišno moraliziranje i svako će, ponizno tražeći u osobnom ili zajedničkom razmišljanju, pronaći ono što on osobno može učiniti za mir.

Mir treba neprekidno tražiti; on nije nikada konačno postignut. Zato je odgoj za mir posao dugog daha, koji zahtijeva neprekidan napor obraćanja uma i srca, neumornu volju da izademo iz granica našeg ponašanja ukoliko šteti bratskim vezama.

Izabrana tema želi biti prilog odgoju za Mir; ona je jedna od posebnih tema Međunarodne godine odgoja, koju su Ujedinjeni narodi predvidjeli za 1970.g. Evanđeoska poruka prastanja i izmirenja trebalo bi da djelotvorno pridonese moralnom i duhovnom odgoju čovječanstva.

Mir kroz Pomirenje

Sadašnje patnje zbog raznih sukoba rastavljaju udove ljudske obitelji i čine da oni žive u napetosti, neprijateljstvu, a ponekad u želji za osvetom. Mir je neprestano ugrožen od mržnje i zlobe koje kidaju ljudske osnove na svim razinama života, socijalnog, narodnog ili međunarodnog. Zlo je u ljudskim srcima; ono se može izliječiti izmirenjem srdaca.

Doista, ništa se ne može riješiti mimo pravednosti i bez poštivanja prava čovjeka i društva. Na to nas je potjecala tema prošle godine, koja je isticala da je unapređivanje ljudskih prava - put do mira.

Neophodna je iskrena nakana na početku svakog pokušaja izmirenja s drugima. Samo takva iskrénost ima snagu uvjerenja sposobnu da uspostavi mir.

Ovaj nutarnji stav osniva se na priznanju bližnjega kao, po dostojanstvu i pravima, jednakog člana čitave ljudske zajednice. On pretpostavlja da svaki čovjek želi dijeliti odgovornost i dobra sa svim članaovima ljudske obitelji. Ova težnja za izmirenjem poziva nas da tražimo i prihvatimo vlastite granice i pogreške, koje štete općem dobru, kao što nas poziva i na bolje razumijevanje bližnjih, dok oskudijevaju, dok su izrabljivani.

Iz ovog otvaranja srdaca treba da nastane jedan dijalog. Djela dobre volje treba da olakšaju njegov nastanak i razvijatak.

Na međunarodnom planu traganje za mirom tiče se, po edinačno i kolektivno, sviju ljudi: ono dijelom ovisi o naporima oko izmirenja koje svaki pojedinac ulaže u društvenim odnosima u kojima djeluje. Međunarodni se mir neće moći uspostaviti niti proširiti ako moralnu svijest čovječanstva ne prožme želja za zajedničkim životom na svim razinama društvenog života.

Ovo dakle pretpostavlja pažnju i uzimanje svakog čovjeka za sve ono što se poduzima u okviru međunarodnog života, posebno u organizacijama koje se trude da ga usklade. Izmirenu su potrebne ustanove kroz koje će ono izražava i učvršćuju. S njima se čovjek mora boriti protiv diskriminacije svake vrste, protiv rasizma i ropsstva, koji postoji u suvremenom društvu i kaljaju lik čovjeka.

Kroz preuzimanje uloge koju svaki igra u izgradnji jednog uzajamno odgovornijeg svijeta, svako superiorno i paternalističko držanje šteti istinskom izmirenju i ovjekovjećuje ovisnost i nejednakost koje štete ljudskoj obitelji.

Međunarodno izmirenje zahtijeva temeljiti promatranje nacionalnog osjećanja i njegove uloge u međunarodnim odnosima. Premda blagotvorno povezuje u jedan narod razne skupine ljudi, koji osjećaju da su pozvani na život u jednoj domovini, da se lakše brane, da tako bolje održavaju i razvijaju istinske vrednote narodne baštine, sjaj nacionalnog osjeća - nja zamućen je sebičnim izolacionizmom i nadmoćnim gospodovanjem nad drugim narodima. Put međunarodnog izmirenja, ne dovodeći u pitanje nezavisnost naroda, potiče ih da shvate

kako su međusobno ovisni i da se angažiraju oko izgradnje jedne svjetske zajednice, u kojoj bi države ustupile jedan dio svoje moći i svojih prava međunarodnim ustanovama, koje mogu uspostaviti svjetski poredak za osiguranje mira. - "A budući da danas" - pisao je papa Ivan XXIII u svojoj enciklici MIR NA ZEMLJI - "sveopće dobro postavlja pitanja koja se tiču svih naroda; i budući da ovakva pitanja može riješiti samo neka javna vlast kojoj bi i nadležnost, i oblik, i sredstva imala odgovarajući raspon, i kojoj bi djelovanje sezalo tako daleko kolika je kugla zemaljska - to bi, slijedi, trebalo - na što sili sam moralni red - obrazovati jedno sveobuhvatno javno nadleštvo." (Mir na zemlji, n. 137.)

Pozivajući narode da jednodušno, ali ne prisilno, prihvate jednu takvu vlast i takvu svjetsku zajednicu, enciklika PACEM IN TERRIS započela je poziv koji nastavlja danas papa Pavao VI - za mir koji se temelji na odanosti srdaca međuna - rodnom pomirenju.

Izdaje: Tajništvo Biskupske Konferencije, Zagreb, Kaptol 31.
Odgovara: Soldo Nikola, Zagreb, Kaptol 31.
Umnoženo ciklostilom ss. Naše Gospe, Zagreb, Primorska ul.20.

PAPINSKA KOMISIJA PRAVDA I MIR

Studijska grupa za pitanja mira i međunarodne zajednice

Odlomci iz

IZVJEŠTAJA ZA ORGANIZATORE SVJETSKOG DANA MIRA 1970

4. Na temelju općeg utiska koji daju izvještaji:

Svjetski dan mira Pavla VI bio je vrlo dobro primljen. Opće je mišljenje da je taj dan potreban, i to ne samo za prošlost nego i za budućnost. Opća je želja da se taj dan ponavlja, da pređe u običaj i da postane ustanova.

II.- Nadnevak i trajanje Dana mira

1. Iskustvo posljednje godine

Prema preporukama koje su dane prošle godine organizatorima Svjetskog dana mira, ostvarilo se izvjesno lokalno prilagodivanje. Tako su neke biskupske konferencije smatralе prikladnim obaviti vjersku proslavu u dan koji više odgovara mjesnim prilikama, načelno zadržavajući nadnevak 1. siječnja. Zato su tu proslavu premještali u prosinac ili siječanj. Ipak je nužno više nego ikada učvršćivati jedinstvo katolika i svih ljudi dobre volje oko Svjetskog dana 1. siječnja i čuvati duh koji ga nadahnjuje.

2. Zašto se treba držati nadnevka 1. siječnja; što je motiviralo taj izbor?

Prva je nakana pape Pavla VI bila pronaći jednu snažnu, izvornu ideju u službi mira. Ta ideja jest - blagdan. Sve treba zajednički slaviti. Ni mir ne može izmaknuti tome pravilu. Nešto slaviti, znači tome služiti, učiniti da ono uđe u duše, u život zajednice koja slavi. Papa je htio učijе piti ovaj novi blagdan na neki već postojeći blagdan, jedan od najradosnijih i najopćenitijih, na prvi dan godine. Povezati tako mir s radosti, s obiteljskom svečanosti, narodnom i međunarodnom, koju donosi nova godina, to znači dati miru novu šansu, oslobađajući ga pomisli na rat, koju on obično izaziva, pokazujući njegov značaj - pozitivan, moguć i poželjan.

Izabirući jedan građanski blagdan papa je htio pokazati da je mir djelo sviju i za sve; da ga se može sakralizirati a da ga se ne konfesionalizira. Do sada su narodi osobito ratovima i svojim pobjedama pridavali značaj svetoga, s kojim su povezivali svoju egzistenciju. Sada pak treba svoj život posvetiti miru.

Po papinoj zamisli, 1. siječnja, početak građanske godine, treba da postane jedna ustanova, blagdan ljudske domovine, međunarodni dan cijelog čovječanstva.

Toga dana, doista, u većini zemalja, muževi i žene, obični građani i poglavari država izmjenjuju svoje dobre želje. Oni žele jedni drugima sve najbolje, i naizgled,

nešto nemoguće: sreću, uspjeh, mir. Oslanjajući se na ovu sve opću težnju, papa predlaže Svjetski dan "kao želju i obećanje". On povjerava mir ljudskom nadanju. Jer ako je ufanje kršćansko, nada nije nešto konfesionalno; ona pripada svim ljudima. Ona je njihova baština, njihov zajednički nazivnik. Pavao VI usvaja ovdje misao Ivana XXIII: "Čovječanstvo je u svakoj vrijeme željelo mir" (Pacem in terris, par.1.). Jedna tako općenita težnja mora biti težnja ljudske naravi. No, težnja naravi ne može biti isprazna. Dakle, mir je moguć, nije nešto sudbinsko; naprotiv, on je težak, ali je moguć - pod uvjetom da je svak spremjan platići cijenu za nj.

Ta je želja čovječanstva tvorac mira, jer ona utječe na savjesti. Ona stvara pogodna psihološka raspoloženja. Ona ublažava antagonizme. Ona oslobađa snage prijateljstva, dobre volje. Pogotovo kršćanska želja stvara ono što želi: ono što želi utjecući se Bogu, Gospodaru povijesti. Mir, dar Božji, poistiže se molitvom, pod uvjetom da ta molitva ne padne na razinu magije, da je kršćani prate pokorom i osobnim zalaganjem (Pavao VI, 1/1/68).

Zalaganje mora biti osobno, ali i kolektivno, oko ovoga dana; treba mobilizirati sve ljude i sve zajednice za mir. Zajedničko slavljenje ima za cilj prije svega ujediniti sve ljude i sve narode u jednu budnu zajednicu. Ona mora uz nemirivati savjesti s onim što se stavlja na kocku s atomskim ratom, sablazni nerazvijenih zemalja, mržnjama i diskriminacijama - rasnim i socijalnim. Ona mora skrenuti pažnju ljudi na ova zajednička pitanja.

Ali, nije sve u tome da se samo postavi pitanje mira: treba ga i riješiti. Svjetski dan mora ujediniti ljude i na rode oko istog cilja, otkrivajući im iskonsko jedinstvo čovječanstva, pored različitih interesa, narodnosti, staleža, boja, vjera, ideologija. On im pokazuje da su bliski, slični, užajamno odgovorni i braća, u krilu jedne te iste ljudske obitelji. On ih poziva na zajedničko djelo: razoružanje, razvitak zaostalih, međunarodno pravo i ustanove, duboki preobražaj usmijeren prema onome što je najljudskije u našem društvu koje se mijenja.

4. Trajanje

Proslava Dana mira nije neka prigodna svečanost kojom bismo izvršili svu svoju dužnost prema miru. Dan mira je odgojni cilj za kojim treba težiti kroz cijelu godinu. Takoder živo želimo da se tamo gdje je moguće organizira tjedan ili dva tjedna za mir.

Svuda gdje je to moguće treba planirati i ostvariti tje dan pripreme za Svjetski dan mira. Iskustvo pokazuje da je to praktično jedini način da se zainteresira sve slojeve naroda i da se ideja Svjetskog dana mira unese u osobni i kolektivni mentalitet i navike.

Osim toga, prednost je ovoga tjedna što će dati mješta izrazito vjerskim proslavama i razmišljanjima o miru, pošto je 1. siječnja pretežno građanska svečanost.

Doista, ovaj Tjedan, svuda gdje se održavao, pokazao se kao izuzetno odgojno sredstvo; radi se o tome da se nauči ljudi autentično živjeti u miru; da im se dade izuzetna pričika za pomirenje, zaborav nepravdi, za gostoprимstvo, za susrete. On pomaže "čovjeku s ulice" da izide iz svoje malodušnosti, pokazujući mu snagu koju on predstavlja u krilu jedne zajednice, koja se odlučno udružila u organiziranoj borbi za mir.

Po svom u isto vrijeme građanskom i vjerskom značaju on je "Tjedan dobre volje" i, za kršćane, znak i svjedočanstvo evanđeoske misije Crkve Kristove.

Tjedan i Svjetski dan mira čine jednu cjelinu. Ni u kom slučaju ona ne smije biti podvojena u svom toku. Očito je da ovo pretpostavlja da Tjedan prethodi Danu što je moguće bližim nadnevkom. Osobito druga polovina Adventa izgleda prikladna, duhovno i psihološki, u zemljama gdje se dan može slaviti 1. siječnja.

Tjedan i Dan moraju se proživljavati ujedno u tri dimenzije: molitva - razmatranje - djelovanje. Samo pod tim uvjetom oni ispunjavaju svoju ulogu cijelovitog odgoja.

Bez jasno shvaćenog i određenog "sadržaja", Tjedan i Dan izlažu se opasnosti da budu degradirani na formalni obred, sposoban u najmanju ruku, da uspava savjesti.

III.- Odgojni i pastoralni postupak

Priprema Dana ostat će bez učinka ako se ne vodi metodički i pedagoški.

1. Odgoj se sastoji u usmjerivanju jednog bića iz djetinjstva u odraslu dob, uvijek mu dopuštajući da se prilagodava posebnostima svoga vremena. U ovom slučaju jasno je da je velika većina suvremenog čovječanstva u djetinjstvu obzirom na mir i razvoj zaostalih. To je skoro istinito i za Božji narod, koji još nije integrirao ovo pitanje u svoju vjeru i u svoj pastoral.

Zadaća je velika. Bez sumnje, strah od rata, i za neke, od revolucije; za druge, bojazan pred dugoročnim gospodarskim poremećajima uslijed zaostalosti, - već izazivaju razmišljanje, dijalog, podjelu. Ali odgoj se ne može zasnovati isključivo na koristi i prisili. Odgajati znači dovoditi jednu osobu ili jednu ljudsku zajednicu do njezine zrelosti, do njezinog dobra, istine, spasa. To uključuje ideju na pretka, ali i slobode. Odgajati ne znači pobijevati, nego uvjeravati. To znači dovesti, malo po malo, jednoga čovjeka ili jednu zajednicu da misli, osjeća, hoće i djeluje. Ta su četiri elementa nárazdvojivo: Na nesreću, oni su stvarno razdijeljeni. Mnogi su ljudi poučeni, ponekad vrlo temeljito, ali to ostaje u njihovoj svijesti poput ostalog znanja: da ni na koji način ne preobražava njihovo srce, a osobito njihovu volju, njihovo ponašanje.

Ako hoće pridonijeti efikasnom preobražaju načina mišljenja i običaja, Svjetski dan mira mora obuhvatiti četiri dimenzije cjeleovitog i potpunog odgoja: poučavati da se oblikuje zdrav sud; probudivati čuvstva da se uzbudi srce; predlagati preispitivanje života, da se potakne volja; konično, označiti konkretne i prikladne uzore djelovanja.

Ali je jasno da takav učinak traži odgajatelja. Ima ih dyije vrste:

a/ Svi za sve

Svi ljudi dobre volje i svi narodi jesu, ili moraju postati, odgajatelji svoje braće. To je odgoj kroz okolinu, putem osmoze, uzajamnog djelovanja savjesti, kôje tka tkanje jedne civilizacije. Izgleda da na to poziva Pavao VI kad on želi "vidjeti kako mir dominira budućim događajima..." zahvaljujući naporima "jednog svjesnog čovječanstva, sloboděnog žalosne subbine oružanih sukoba, koje zna dati povijesti svijeta sretniji razvitak u redu civilizacije" (Pavao VI, Poslanica ljudima dobre volje, 1. siječnja 1968). Nova godina treba da doneše ideju jednog novog doba. U ovoj preobrazbi načina mišljenja mudrim i masovnim odgojem koncil je video jedini način da se izbjegne rat i osigura mir - "svi treba da promjenimo svoja srca" (Gaudium et spes, 78, par. 3).

Svjetski dan vrlo sretno poslužuje ovom međusobnom odgoju:

- jer je to naime poseban dan, blagdan (cf supra) sa svim onim što on znači i što povlači za sobom u jednom narodu: uzajamno pomaganje, vezivanje na zajedničku baštinu i predaju otaca, iznutra obnovljenu i pomlađenu spontanim oslobođanjem mašte, sretnim povezivanjem ideja mira i radosti.

- jer je on dan ili vrijeme čestitanja (cf supra). Tu je čitava pedagogija dobroih želja za Novu godinu, koju treba domisliti i ostvariti. Tiskanje čestitki previše se prepusta slučaju i bitno lukrativnoj domišljatosti. Izgleda da vjernici i nevjernici imaju jednu pozitivnu zadaću na ovom području.

b/ Kvalificirani odgajatelji za sve

Svjetski bi dan morao malo po malo alarmirati i mobilizirati sve one koji se bave odgojem u svijetu i one koji odgajaju javno mnjenje a da to ni ne znaju.

IV.- Dobre želje za slijedeći Svjetski dan 1970:

1.-Kako treba shvatiti predloženu temu:

U vezi s ovom temom radi se prije svega o favoriziranju promjene mišljenja. U svim političkim i socijalnim čorokacima očita je tvrdoča i krutost pojedinačnih stavova; bez promjene načina mišljenja izgleda da će ljudi teško izići iz čorokaka u kojima se bore. Proširiti ljudski duh i srce konkretnim djelima pomirenja, to je jedan od prvih i hitnih koraka koji Crkva treba poduzeti kao odgojiteljica za mir.

Međutim, promjena načina mišljenja ide skupa s postojanim afirmiranjem prava i s traženjem pravednijih struktura u međunarodnim odnosima. Zato se ova tema, usredotočena na odgoj kroz pomirenje, treba shvatiti kao nastavak one od prošle godine, koja je govorila o unapređivanju ljudskih prava. Radi se o promicanju promjene jednog mentaliteta i o izmirenju duhova, inzistirajući u isto vrijeme na pravednosti gledje prava i dužnosti. Zadovoljiti se samo govorom o promjeni mentaliteta, značilo bi reskirati da se ostane samo priteoriji. Naprotiv boriti se za prava i dužnosti reskira vođenje borbe za pravdu isključivo s pravnih pozicija.

Mnoga hitna pitanja, da budu shvaćena, zahtijevaju promjenu volje i shvaćanja. Za napredak miroljubivih rješenja potrebna je pravednost i otvorenost; jedno nije moguće bez drugoga. Ovaj odgoj mentaliteta uključuje prevladavanje negativnog držanja svih obeshrabrenih i razočaranih skeptika, koji naše napore oko odgoja za mir smatraju uzaludnim nakon tolikih pokušaja miroljubivih rješenja i produživanja postojećih sukoba. Tim skepticima treba pokazati sve veću ulogu javnog mnenja i dalekosežnost napora oko promicanja mira i međunarodnih ustanova. Govoriti o miru drugima se čini bezuspješno, dapače štetno, jer se to protivi načinu revolucije, koju oni shvaćaju kao pravo i dužnost, pošto miroljubiva sredstva ne mogu ukloniti ugnjetajuće strukture. Ovima koji su tako revoltirani treba pokazati da pomirenje ne znači kompromis, nego hrabro traženje pravde, koja je potrebna svakom pojedincu i svakoj zajednici za život u miru.

Zato, obzirom na posebne prilike u raznim zemljama, treba primijetiti, premda je pomirenje krajnji cilj sviju "mirotvoraca", da ono ponekad mora proći kroz prosvjede i zahtijevanja pravde.

Dan mira treba pripomoći informiranju javnog mnenja i buđenju savjesti u vezi s pitanjima koja se najoštije postavljaju i poticati priziv na javno mnenje nenasilnim putem. Daleko od toga da a priori podržava postojeći poredak, odgoj za pomirenje zahtijeva u mnogim zemljama pokusnu i metodičnu upotrebu nenasilnih sredstava, koja mogu dovesti do pravednih rješenja.

Značaj istinskog liturgijskog učešća –
prema preporukama Papinske komisije "Pravednost i mir"

Dan i Tjedan molitve

a/ Misa za mir:

Poželjno je da se prirede Mise za mir uz najveće učešće kršćanskog puka. Može se uzeti obrazac votivne mise za mir, koji je lani poslan za Dan mira. Votivna Misa za mir može bi se sleviti bilo 1. siječnja, bilo u nedjelju prije ili poslije 1. siječnja. O tome će odlučiti mjesni ordinariji – da li je prikladnija koja nedjelja ili dan u tjednu.

Liturgijsko slavlje mira je ranoliko i može se odvijati na dijecezanskom planu (katedrala, svečani obredi), kao

na župskom (župna crkva, kapele). Ta slavljenja mogu biti kon celebriрана (osobito sa svećenicima raznih zemalja, koji ilustriraju univerzalnost ovoga poziva na mir).

Mogu se obavljati u vrijeme ponoćne mise (na pr. u noći od 31. prosinca - na 1. siječnja).

Razna bogoslužja riječi bolje služe traženom cilju (i majući u vidu obrasce koji su predloženi prošle godine).

- Molitvena bdijenja, ekumenска ili kakva druga (u crkvi ili drugdje).

- Noć neprekidne molitve (Crkva otvorena cijelu noć).

- Hodočašća, pohodi s molitvom za mir (u šutnji ili obrađujući temu).

- Molitva bolesnika (bolnice, pojedinačna molitva).

- Molitva za mir u obitelji, ili povodom raznih sastanaka, zborovanja.

- Pokorničko bogoslužje (zadovoljštine, praštanja, izmirenja).

Ovdje je važno podsjetiti na važnost i smisao posta: "Postiti da bi se moglo dijeliti" potpuno ili djelomično uskraćivanje obroka; darivanje cijene obroka organizacijama koje se zalažu za razvoj zaostalih ili za mir.

Izdaje: Tajništvo Biskupske Konferencije, Zagreb, Kaptol 31.
Odgovara: Soldo Nikola, Zagreb, Kaptol 31.
Umnoženo u samostanu ss. Naše Gospe, Zagreb, Primorska ul.20.

POSLANICA NJEGOVE SVETOSTI

PAVLA VI

za proslavu "Dana mira"

1. siječnja 1970

GRAĐANI CIJELOG SVIJETA!

Dok se budite u zoru ove nove godine 1970., zamislite se jedan trenutak:

Kuda ide čovječanstvo?

Danas se to, uglavnom, može vidjeti, proročki sagledati.

Čovječanstvo ide naprijed; ono nastoji što bolje ovladati svijetom: misao, studij, znanost vode ga do te pobjede. Ono ostvaruje tu čudesnu pobjedu rādom, oruđima i tehnikom. A čemu služi to napredovanje? - Da živimo bolje i potpunije. Čovječanstvu, u ograničenom vremenu, traži puninu života, i postiže ju. Ali je ono svjesno da ta punina neće potrajati ako ona ne bude općenita, ako ne obuhvati sve ljudе. Zato čovječanstvo i nastoji blagodati napretka proširiti na sve narode; ono teži za jedinstvom, pravđnosti, za savršenim ravnovjesjem, koje nazivamo Mirem.

Dapače, dok ljudi rađe protiv mira, čovječanstvo teži za mirem. "Čak se i ratovi vode da bi se moglo živjeti u miru" (De Civitate Dei, XIX, ch. XII; PL 7,637). Mir je razuman cilj današnjeg svijeta; on je svrha napretka, on je konačan poredak, komu streme veliki napor modernе civilizacije (cf. Lumen Gentium, No.36).

Stoga Vam i danas naviještам. Mir kao najbolju želju za ovu godinu. Mir vama, ljudi godine 1970. Mi naviještamo mir kao ideju-vodilju u svijesti čovjeka koji hoće vidjeti perspektivu svog sadašnjeg i budućeg puta. Mi ponovno naviještamo Mir, jer je on u isto vrijeme, pod različitim vidovima - izvor i svrha pravilnog i postupnog razvitka ljudskog društva. On je izvor i uvjet napretka: kao što jedan stroj ne može dobro raditi ako mu svi dijelovi ne odgovaraju njegovoj zamisli, tako se ni čovječanstvo ne može razvijati uspješno i harmonično, ako mu mir ne dade ravnovjesje. Mir je ideja koja lebdi nad ljudskim napretkom; to je ona plodna zamisao o kojoj ovisi bolji život i naša sudbina; to je kruna napora, često puta teških i bolnih, kojima nastojimo sebi podložiti izvanjski svijet i organizirati naše društvo u pravednosti i blagostanju.

Ponovno ističemo: mir je istinski život i idealan okvir našeg ljudskog svijeta. Ali, on nije neko statično stanje, koje bi se moglo postići jedanput zauvjek; on nije neko nepokretno spokojstvo. Slabo bi shvatio glasovitu Augustinovu definiciju mira, da je mir "stalnost poretku" (De Civitate Dei, XIX, ch.XIII; PL 7,640), tko bi ljudski poredak zamišljaо apstraktно, tko ne bi znao da je ljudski poredak više jedan čin, nego stanje. Mir više ovisi o svijesti i volji onoga tko ga je uspostavio i tko ga koristi, nego o povoljnim okolnostima. I pošto je on ljudski poredak, uviјek ga se može usavršavati, pa

se stoga neprekidno ostvaruje i razvija. Drugim riječima, to je progresivno kretanje, uravnotežen let, koga svakog časa mora podržavati sila potiska.

Zašto to govorimo? – Jer se obraćamo ponajprije mладима. Prijatelji, kad vam govorimo o miru, ne predlažemo vam sebičnu i ukočenu nepokretnost. Mir ne dolazi sam po sebi; njega treba stvarati. Mir nije dosad još ostvaren u svojoj punini. Prema toj punini treba da težimo uvijek svi i svaki pojedinac. To nije neka filozofija za uspavljivanje; to je filoz-öffija akcije, po kojoj smo svi odgovorni za opće dobro i koja nas obvezuje da sve činimo za stvar mira, stvar čitavog čovječanstva.

Onaj tko hoće da ga prožme to uvjerenje, spoznat će mnoge stvari. Spoznat će da treba reformirati ideje koje vode današnji svijet; spoznat će da su one, barem djelomično, pogrešne, jer su samo nečije, uske i sebične. Spoznat će da je, u osnovi, samo jedna ideja istinita i dobra: ideja sveopće ljubavi, to jest ideja mira. Otkrit će koliko je ova ideja u isto vrijeme vrlo jednostavna i vrlo teška. Vrlo jednostavna u sebi, jer je čovjek stvoren za ljubav, stvoren je za mir; vrlo teška, jer – kako se može ljubiti? Kako se ljubav može podići na dostojanstvo općeg načela? kako ljubav može naći mjesta u mentalitetu modernog čovjeka zasićenog borbenošću, sebičnošću i mržnjom? tko može reći da nosi ljubav u svom srcu? ljubav prema čitavom čovječanstvu? čovječanstvu u njegovom rastu, čovječanstvu od sutra, čovječanstvu napretka, autentičnom čovječanstvu, koje to ne može biti ako nije ujedinjeno – ne silom, sebičnim i himbenim računima, – nego u slozi bratstva i ljubavi.

Tko se bavi velikom idejom Mira, otkrit će da je danas potreban, i to odmah, novi misaoni odgoj, odgoj za mir. Da, mir se začinje u dubini ljudskih srdaca. Taj mir treba ponajprije upoznati, razmotriti, htjeti i ljubiti; tako ćemo ga napokon izraziti i unijeti u obnovljeno čudoređe svijeta, u njegovu filozofiju, sociologiju i politiku.

Ljudi, braćo! Pogledajmo kako je veličajan ovaj pogled u budućnost! Imajmo hrabrosti započeti s prvim programom: odgajati sebe za mir.

Svjesni smo dobro očiglednog paradoksa ovog programa, za koji se čini da je izvan svake nagonske, filozofske, društvene i povijesne stvarnosti. U toj stvarnosti borba je zakon; borba je snaga uspjeha; dapače, borba je pravda. Ona je neumoljivi zakon, koji se pojavljuje u svakoj etapi ljudskog napretka. Pače i danas, nakon užasnih iskustava iz posljednjih dva rata, borba je ono što nam se nameće, a ne mir. Nasilje nalazi svoje sljedbenike i poklonike. Revolucijom se želi ostvarivati svački zahtjev pravde i svaki napredak. To je kobno: samo sila krči putove sudbini čovječanstva. Ljudi, braćo, to je velika teškoća koju treba razmotriti i riješiti. Mi ne osporavamo da borba može biti nužna, da ona može biti oruđe pravde, da nekad može postati plemenita i junačka dužnost. Da borba može biti uspješna – ni to nitko ne osporava. Ali, Mi tvrdimo da ona ne može biti ona ideja-vodilja, koja je potrebna čovječanstvu. Mi tvrdimo da je došlo vrijeme za civilizirani svijet da se na-

dahnjuje nečim drugim nego borbom, nasiljem, ratom, mučenjem, da bi svijet krenuo prema istinskoj pravdi za svakoga. Mi tvrdimo da mir nije kukavičluk; on nije ružna slabost. Mir treba, postupno i odmah, ako je to moguće, grubu silu zamijeniti moralnom; on mora zamijeniti razumom, riječju, moralnom snagom, kobnu i prečesto varljivu efikasnost oružja i nasilnih sredstava, materijalne i ekonomske moći. Mir -- to je čovjek u vjek koji je prestao biti vuk za druge ljude. To je čovjek u svojoj nesavladivoj moralnoj snazi, koja mora prevladati u svijetu.

I ona prevlada. Mi oduševljeno pozdravljamo napore modernog čovjeka u svijetu i u sadašnjoj povijesti - da utvrdi mir kao metodu, kao međunarodnu uredbu, kao pošteno poslovanje, kao samostegu i u teritorijalnim i socijalnim sporovima, nešto iznad prestiža odmazde i osvete. Već su na redu pitanja značajna za pobedu mira: ponajprije razoružanje, ograničenje nuklearnog naoružanja, mogućnost arbitraže, suradnja umjesto konkurenциje, mirna koegzistencija raznolikih ideologija i režima, nada da će se dio vojnih troškova odvojiti za pomoć narodima u razvoju. Tako vidimo danas prilog miru u sveopćoj osudi terorizma, mučenja zatvorenika, represalija nad nevinim pučanstvom, koncentracionih logora za građanska lica, ubijanja talaca, itd. Savjest svijeta više ne podnosi slične zločine, kojih divlje nečovještvo sramotno pada na počinitelje.

Nije naša dužnost da sudimo o sadašnjim sporovima između naroda, rasa, plemena, društvenih klasa. Naša je dužnost da među ljude koji se bore ubacimo riječ - "Mir". Naše je poslanje podsjećati ljude da su braća. Naše je poslanje učiti ljude da se ljube, da se izmiruju, da se odgajaju za mir. Zato izrazavamo svoje odobravanje, ohrabrenje i pouzdanje svima onima koji se zalažu za ovu pedagogiju mira. Također pozivamo ove godine odgovorne osobe i društva, organe javnog mnenja, političare, učitelje, umjetnike, a osobito mladež, da odlučno krene ovim putem istinske i sveopće civilizacije. Treba nam stići do stvarne proslave biblijskog proroštva: pravda i mir su se susreli i zagrlili.

A vama, braće i sinovi u istoj vjeri u Krista, dodajemo još jednu riječ o dužnosti koja nam predstoji, kao što smo spomenuli, da učimo ljude ljubavi i izmirenju, da opraštaju jedni drugima. O tome nas je točno poučio Krist Gospodin; mi imamo njegov primjer, imamo obvezu koju on sluša s naših usana dok molimo Oče naš, dok izgovaramo dobro poznate riječi: "I otpusti nam duge naše kao što i mi otpuštamo dužnicima našim". Ovo "kao što" jest strašno. Ono izražava jedno izjednačenje, koje, ako se ostvari, jamči naš uspjeh u ekonomiji spašenja; ali, ako se ne ostvari, može nam biti na osudu (cf. Mt. 18,21-35).

Propovijedanje Evandželja praštanja može izgledati besmisleno jednoj čisto ljudskoj politici, jer u naravnoj ekonomiji pravda rijetko opašta. Ali u kršćanskoj, nadljudskoj ekonomiji, to nije besmisleno. To je teško, ali nije besmisleno. Koji, to nije besmisleno. Do kakvog mira dolazi? U podmukloj i bijesnoj dijalektici naše ljudske povijesti, punoj

strasti, oholosti, zlobe - mir koji dokončava jedan sukob - obično je gospodovanje, tlačenje, jaram; slabija, pobijedena strana, to prisilno podnosi, ali često očekujući budući odmazdu; ona prihvata mirovni ugovor, ali taj ugovor prikriva licemjerstvo još uvjek neprijateljskih srdaca. Takovom miru, često puta hinjenom i nestalnom, nedostaje potpuno riješenje sukoba, to jest praštanje, odricanje pobjednika od svojih prednosti koje ponižavaju pobjeđenoga, i čine ga nepovratno ne-sretnim; pobjeđenom pak nedostaje duševna snaga koju daje izmirenje. Mir u kome nema blagosti - može li se još nazvati mirem? Mir koji je prožet duhom osvete, može li još uvjek biti pravi mir? Jedna i druga strana treba da se utiču ovoj vrhovnoj pravdi, koja se zove praštanje, i koja dokida nerješiva pitanja prestiža, omogućuje ponovno prijateljstvo.

Teška lekcija! Ali, zar nije veličajna? Nije li aktualna? Nije li kršćanska?

Potrebno je, kršćanska braća i sinovi, da ponajprije mi kršćani učimo u ovoj visokoj školi Mira. Ponovno čitajmo Propovijed na Gori (cf. Mt. 5,21-26; 38-48; 6,12,14-15), a zatim je riječju i djelom naviještajmo svijetu.

Svima vam podjeljujemo Naš apostolski blagoslov.

30. studenog 1969.

PAVAO PP. VI

PREDSJEDNIŠTVO BISKUPSKE KONFERENCIJE

Broj 568/BK-1969

Zagreb, 18. prosinca 1969.

Gornju Poslanicu Sv.Oca dostavljamo da se pročita u svim crkvama 1. siječnja 1970., na DAN MIRA, koji neka se proslavi kao i prošle godine.

+ Franjo Kuharić, v.r.
Delegat Bisk. konf.
za proslavu Dana mira.

Izdavač: Tajništvo B K J - Zagreb, Kaptol 31

Odgovaraš Soldo Nikola - Zagreb, Kaptol 31

Uumnoženo ciklostilom Nadb.duhovnog stola - Zagreb,Kaptol 31

Z A G R E B 1969

Pastoralna instrukcija

O H U M A N A E V I T A E

Uvod

Draga braćo svećenici,

1.- Sa Plenarne skupštine u Zagrebu upravili smo dne 11. listopada 1968. posebno pismo u kojem smo preporučili i ukratko rastumačili smisao enciklike pape Pavla VI o prenošenju ljudskog života. U tom svom pismu mi smo prihvatali papinu encikliku u njezinoj doktrinalnoj, moralnoj i pastoralnoj cjelini i u svim njezinim dijelovima. Mi smo Vam tada preporučili da se točno držite u svom pastoralnom radu načela koja propovijeda ta enciklika, iako su ta načela često puta veoma protivna shvaćanju ovoga svijeta. Sada Vam želimo dati malo šire pastoralne upute, kako ćete postupati na propovjedaonici, u katehetskim poukama i u isповjedaonici u tumačenju i primjenjivanju istina i praktičnih uputa koje se nalaze u toj enciklici. Istine i upute o kojima Vam želimo govoriti nalaze se osobito u trećem dijelu Enciklike.

2.- Između doktrinalnog i pastoralnog dijela Enciklike postoji neraskidljiva veza, kao što postoji neraskidljiva veza između učiteljskog i materinskog poslanja Crkve. Uzaludno bi netko prihvatio teoretski dio Enciklike ako bi u praksi svaki put našao neki izlaz da izigra ili zaobiđe nauku Enciklike. Teorija i praksa moraju biti organski povezani, kao što su u čovjeku povezani um, volja i djelo. Ako između tih čovjekovih moći nastane rascjep, onda nastaje rascjep u samoj čovjekovoj ličnosti, koja mora biti jedinstvena.

3.- Rješenja koja papa daje o pitanju prenošenja ljudskoga života jesu sigurna. Papa nije tu dao neka "mišljenja", niti je unosio u autentičnu tradicionalnu nauku sumnje. Ta su rješenja ujedno doktrinalna i pastoralna, a nipošto situacionistička, oportunistička ili samo disciplinarna (isp. Pavao VI, Govor vjernicima, AAS 60/1968/ 529 od 31.VII 1968.). Papa Pavao VI naime "nije dao novu nauku, nego je potvrdio stalnu moralnu kršćansku nauku, koju su naučavali sveti oci od prvih stoljeća i koju kršćanski teolozi uče i danas." (isp. Pismo biskupa Jugoslavije, Zagreb, 1968, t.4).

4.- Papa je govorio u ime čitave Crkve svim kršćanima i svim ljudima dobre volje.

Stoga treba da svi upoznaju njegovu nauku, koja na doktrinalnom i moralnom polju obavezuje svakoga. A budući da svi kršćani moraju biti aktivni članovi Crkve, to su svi pozvani da šire nauku Pavlove enciklike.

Iako smo mi biskupi s papom na čelu pozvani da autentično tumačimo nauku o prenošenju ljudskog života, to su svi vjernici, a posebno svećenici, pozvani da tu nauku šire u ovom svijetu, koji tu nauku tako teško prima.

Teškoća i životna važnost te nauke jesu poseban razlog

radi kojega se moramo još više truditi da tu nauku bolje upoznamo i da je marljivije širimo.

5.- To su osobito dužni kršćanski bračni drugovi. To je njihova posebna karizma, milost i dar, koji im sigurno u naše vrijeme daje Duh Sveti. Oni osobito primjerom treba da šire tu nauku. Enciklika piše ovako: "Između plodova koji sazrijevaju u nastojanju da se očuva vjernost božanskom zakonu, jedan je od najdragocjenijih želja koju nerijetko osjećaju sami bračni drugovi da drugima saopće svoja iskustva. I tako se taj novi i veoma važan oblik apostolata uklapa u široki okvir apostolata laika. Taj se apostolat vrši između onih koji žive bračnim životom. Oženjeni treba da budu apostoli oženjenih. Čini se da je baš taj oblik apostolata danas najprikladniji (HV, 5.26).

Ta posebna karizma oženjenih temelji se na sakramantu ženidbe i na iskustvu. Oni imaju milost koja ih na poseban način prosvjetljuje, da bolje shvate pitanja bračnoga i obiteljskoga života. Malo tko to može tako dobro shvatiti kao oni i nitko to ne može tako dobro bračnim drugovima rastumačiti kao oni. Stoga je to najveći poziv bračnih drugova u naše vrijeme.

I . C j e l o v i t o s t n a u k e

6.- Biskupi, svećenici, oženjeni i neoženjeni vjernici dužni su tumačiti i širiti nauku Enciklike u njezinoj doktrinalnoj i praktičnoj cjelovitosti. Nije nikome dopušteno širiti samo jedan dio te nauke, ili je čak iskrivljivati. Sam se papa Pavao VI često puta tuži na kriva tumačenja svoje enciklike. Mi moramo gledati što govori papa, a ne što govore ili pišu bilo koji privatni teolozi, ako vidimo da iskrivljuju papiju nauku. Ne dajmo se pri tom zavesti bilo kako zvučnim imenima. Ljubav prema istini, i ništa drugo, mora nas voditi u tumačenju i širenju te nauke, a ne egoistične sklonosti da svoj život učinimo lakšim, ili da se suviše prilagodimo svijetu. Ovdje kao i drugdje ne smije se ići linijom manjeg otpora, nego linijom cjelovite istine, kako se nalazi izražena u papinoj enciklici.

7.- Radi toga treba najprije čitati tekst papine enciklike. Često se šire kriva tumačenja Enciklike baš zato što ljudi ne čitaju, ili barem ne čitaju dovoljno pažljivo, samu Encikliku. Izabratи pojedine dijelove Enciklike koji se sviđaju i onda o tim dijelovima govoriti i pisati, to nije način na koji se služi istini. Sveti Otac o tome ovako govorи: "Najveću ćemo ljubav prema dušama pokazati ako u ničemu ne umanjimo sposobnu nauku Kristovu" (HV, t.29).

8.- Cjelovitost papine enciklike može se jedino shvatiti u svjetlu bračne ljubavi, kako ju je rastumačio i II vatikanски sabor. Papina se enciklika, naprotiv, ne može ni pravo shvatiti, ni pravo primjeniti u život ako je se ne shvati baš u tom pozitivnom svjetlu cjelovite bračne ljubavi, koja dolazi od Boga i k Bogu vodi. Takvim ćemo tumačenjem mnogo lak-

še ljudi osvojiti za nauku enciklike. Papa pokazuje uzvišenost ljudske ljubavi, koja se seksualno izražava u braku i u bračnim odnosima. U temelju nauke Humanae vitae stoji potpuna vizija čovjeka, sastavljena od duše i tijela, u perspektivi njegove zemaljske egzistencije i određenja za vječni život. U toj perspektivi se pokaže bračna ljubav kao odraz ljubavi Božje u ljudima, koja sjedinjuje bračne druge između njih samih i ujedno s Bogom. Ta je ljubav neraskidljivom vezom vezana sa stvarateljskom Božjom ljubavlju tako da svaki pojedini bračni čin, kako kaže papa, mora biti otvoren prema životu. Bračna ljubav po svojoj vlastitoj naravi upravljena je na to da produži samu sebe, ukoliko je ona sjedinjenje dvaju tjelesa i dviju duša, to jest dviju osoba, određeno za prenošenje života i za rađanje djece, koja su "najizvrsniji dar braka" (HV, t.9).

Odatle izlazi veličina bračne ljubavi koja sjedinjuje dvije osobe u svjesnom osjećaju volje. Taj je osjećaj duboko ljudski i, posvećen milošću, dobiva božansku vrijednost.

9.- Zbog cjelovitosti naše pouke u katehezi i isповjedalnicima moramo se sjetiti onoga što je dopušteno i što je zabranjeno u ovoj enciklici.

Tu valja spomenuti dva moralna načela. Najprije klasično načelo o činu s dvostrukim učinkom. Po ovom načelu dopušten je neizravni abortus, neizravna sterilizacija, pa i neizravna upotreba kontracepcijskih sredstava. Enciklika kaže: "S druge strane, Crkva ne smatra nedopuštenom upotrebu načina liječenja koji su potrebni za liječenje bolesti tijela, pa iako bi odatle nastalo, makar predvidivo, sprečavanje plodnosti, pod uvjetom da to sprečavanje ni iz kojeg razloga ne bude izravno namjeravano" (HV, t.15). Dopušteno je dakle uzeti istinit lijek, na primjer radi regulacije posve neuređenog mjesecnih ciklusa, radi odgađanja ovulacije prije koncertnog ili sportskog nastupa, putovanja ili ispita, vjerojatno za vrijeme dojenja radi uređenja organizma.

Druge načelo jest načelo o opravданoj, pravičnoj samobrani. Dopušteno je dakle uzeti sredstvo da se žena može obraniti pred nepravednim napadačem, na primjer pred nasilnikom.

Valja dobro zapamtiti da u tim slučajevima nije dopušteno sprečavanje začeća namjeravati, nego samo dopustiti.

10.- Nije nipošto dopušteno uzimati kontracepcijska sredstva kao manje zlo u slučaju takozvanog sukoba dužnosti. Može se naime dogoditi da roditelji ne mogu, pa i ne smiju, imati više djece. To je jedna dužnost. Druga je dužnost podržavati bračnu ljubav bračnim činima, jer bi bez toga bračna ljubav i s njom sami brak mogli doći u opasnost. Između tih dviju dužnosti: ne imati više djece i sačuvati brak, neki drže da je veća dužnost sačuvati brak, pa onda tvrde da je nemoguće sačuvati brak pomoći periodičnog uzdržavanja, te u tim slučajevima dozvoljavaju upotrebu kontracepcijskih sredstava kao manje zlo. Mi pak držimo da nije dopušteno činiti zlo, da se postigne dobro. U tim i sličnim slučajevima jedino dopušteno sredstvo da se podržava bračna ljubav i tako spasava sam brak

jest periodično uzdržavanje i upotreba braka u neplodnim danima.

11. - Još je manje dopušteno uzimati kontracepcijska sredstva pod izlikom da se, kako neki hoće, pojedini čini bračnog života podređuju njegovu totalitetu, pa stoga tobože svaki bračni čin ne bi morao biti direktno upravljen k životu i prekreaciji: dosta bi bilo da to bude indirektno, tj. tim što je brak kao takav plodan, a bračni čin izraz plodne bračne ljubavi. No takvo se tumačenje protivi samoj prirodi roditeljske moći kao takve (HV, t.13), pa prema tome i prirodi sama bračnog čina kao takova.

12. - Neki su rekli da se papa Pavao VI umiješao u pitanje koje ne spada pod njegovu kompetenciju, jer da Crkva ima da sudi o objavljenim istinama, a ne o istinama prirodnog reda i zakona.

Naprotiv je istina da je papa neprevarljivi učitelj ne samo objavljenog Božjeg zakona nego i prirodnog moralnog zákona, u koji baš spadaju zakoni o prenošenju ljudskoga života. Te istine prirodnog moralnog zakona uskoro su povezane s objavljenim istinama, kao što je povezan temelj neke zgrade sa saljem zgradom koja na njemu počiva i od njega dobiva svoju vrućinu (isp. Rim 1,18-20)

Pa iako papa Pavao VI ne iznosi u svojoj enciklici nauku o prenošenju ljudskoga života kao dogmu, definiranu s katedre, ipak je donosi, u njezinim bitnim crtama, kao posve sigurnu i autentičnu (*doctrina catholica*). Pitanje je naime da li se istine prirodnog reda mogu definirati i onda vjerovati kao dogme. Neki to dopuštaju, a neki ne. Stoga je papa u tom oprezan, te ne definira s katedre kao dogmu nauku svoje enciklike, ali dovoljno jasnim riječima nas uči da on tu nauku predaje kao nauku u koju nije dopušteno sumnjati i koju treba držati, ako se hoćemo spasiti.

13. - Papa dapače povezuje prirodni moralni zakon o prenošenju ljudskog života sa samom Objavom Božjom kada npr. kaže da je taj prirodni moralni zakon "prosvijetljen i obogaćen Božanskom objavom" (HV, t.4). Enciklika ne prelazi ni preko Svetog Pisma, kako bi se moglo na prvi mah učiniti. Više od trećine bilježaka sadrže citate iz Sv. Pisma. Principi o Božjem pozivu i određenju čovjeka uopće, i posebno u bračnom životu, na kojima se osniva Enciklika, nalaze se u biblijskim naukama. Napokon se Enciklika poziva, kao i II vatikanski sabor, na encikliku pape Pija XI "Casti connubii", u kojoj izričito stoji napisano da je ta nauka o prenošenju ljudskog života bila "od početka predana i nikada nije bila dokinuta" (AAS, 22/1930/560).

Prema tome istine koje se nalaze u Enciklici spadaju na objektivni moralni red, kojemu se svatko mora pokoravati.

Stoga ako hoćemo vršiti apostolat tumačenja i primjera cjelovitog bračnog morala, kako nam ga tumači HV, moramo učvršćivati kod vjernika i kod nas samih duh vjere, ţz koje samo može izići pravo i iskreno pokoravanje autentičnom crkvenom učiteljstvu.

II Jasnoća tumačenja

14. - Kada vjernicima i svojim pokornicima tumačimo nauku o prenošenju ljudskoga života, te je primjenjujemo na njihove prilike i pojedine slučajeve, moramo paziti na jasnoću izlaganja.

Da možemo drugima jasno tumačiti, moramo najprije sami dobro razumjeti. Stoga Encikliku treba dobro studirati i onda je na jasan i svima razumljiv način predavati. U ovim stvarima danas možemo biti otvoreniji nego što smo bili prije. Bolje da naši vjernici od nas doznaju istinu, nego iskrivljene pojmove od onih koji ne vjeruju. Pretpostavljamo naime da su te stvari danas svima poznate iz novina, časopisa, televizije i drugih sredstava društvenog saopćavanja. Ne bi bilo lijepo da naš narod propada zato što mi odviše šutimo. Zasnivati naše pastoralne metode o pouci o bračnom moralu u katehezama i u isповјedaonici na šutnji i prešućivanju najvažnijih poteškoća i na nepitanju u ispovijedima, znači provoditi dvolični pastoral, koji ne vodi do izmirenja savjesti s Bogom. Dajemo više puta dojam kao da nam je glavna stvar da sami sebe izvučemo iz neprilike, a ne da istinski pomognemo svome pokorniku i svome narodu, koji od strašnih zala abortusa i umjetne kontracepcije jednostavno biološki propada.

15. - Dobro pokornika traži da ispovjednik upozna stanje njegove duše. Zato Crkva naređuje ispovjedniku da postavi upite u vezi s brojem, vrstom, okolnostima grijeha i okolnostima pokornika.

Upiti se postavljaju ako ima dovoljno temelja da se opravdano posumnja da se pokornik, ~~bona~~ vel mala fide, nije optužio za sve grijehе, koje mora ispovjediti. Pokornik nije samo krivac, nego i tužitelj. Zato mu treba vjerovati.

Mnogo mudrosti treba imati kod ispitivanja o seksualnim grijesima. Pitati treba najpotrebnije. Norme sv. Oficija od 16. VII 1943. ističu da je bolje na tom području "deficer" nego pretjerati uz pogibelj sablazni. Ipak, kako smo rekli, danas će biti teže pretpostaviti sablazan, nego prije, kada nisu bila toliko razvijena sredstva društvenog saopćavanja.

Ispovjednik treba da postavlja najprije općenita pitanja, npr. da li pokorniku savjest štogod prigovara u pogledu bračnih i roditeljskih dužnosti. Ako je potrebno, produži se konkretnijim pitanjima. Nikada ne valja ispitivati o načinu kako se zloupotrebljavaju bračni odnosi. U krajevima gdje je zloupotreba bračnih odnosa općenito raširena, ima ispovjednik opravdanog razloga da pita o grijehu bračnog onanizma one koje ne poznaje.

16. - Ovim ne želimo reći da moramo u našim katehezama i ispovijedima zalaziti u tehničke pojedinosti bračnoga života. Uputimo rade naše vjernike i pokornike na dobrog i sposobnog katoličkog liječnika, ili pozovimo takvog liječnika u našu crkvu, ili u vjerouaučnu dvoranu, pa neka on tam, izvan službe Božje, rastumači tehnička pitanja i dade tehničke upute. A i-mamo već i zgodne knjige o tim pitanjima. Vrijeme pučkih misija zgodno je za takva tumačenja. Trebalо bi, osobito u grado-

vima, držati redovite tečajeve, barem u jednoj crkvi, o problemima bračnog morala.

Ipak se čuvajmo da svojim neopreznim i nezgodnim govorom ili pitanjima ne izazovemo sablazan kod naših vjernika i pokornika.

17. - Jasnoča u tumačenju traži od nas da se držimo načela postupnosti. Ne može svatko odmah sve razumjeti. Drukčije se tumači djétetu, drukčije odraslome. Na putu shvaćanja istine čovjek nailazi na neke poteškoće umu ili volje, koje treba postepeno svladavati. I Bog je tako postupao u povijesti spasenja objavljujući nam svoje istine i zakone.

Apostol dakle mora poštovati psihološke i povijesne zakone, mora poštovati vremena i načine duhovnog razvoja po kojima se ljudi uspinju prema cjelevitosti istine. Istina mora ulaziti u dušu ne samo logikom, kroz um, nego i psihološki, prikladnim načinom, kroz srce.

Treba nam također čekati i na čas milosti. Jer nema svaka duša jednaki stupanj milosti, pa ne može svatko na isti način i jednakom brzinom svladati teškoće koje se suprotstavljaju Božjim zakonima.

Konkretno govoreći to znači da moramo iskreno priznati teoretske i praktične poteškoće koje susreću duše u prihvatajući nauke na području bračnog morala. Te teškoće ne moraju u vijek izvirati iz egoizma i hedonizma, kako mi koji puta brzopletno propovijedamo. U tim teškoćama mogu se skrivati razne predrasude, koje se nesvjesno stiču odgojem i koje mogu u nekoj duši biti tako ukorijenjene da su za neko vrijeme nesavladive. O svemu tome treba voditi računa prigodom pouka o bračnom moralu i prigodom prosuđivanja težine grijeha u isповjeđaonici: da li dati ili ne dati odrješenja.

III Blagost primjene

18. - "Učite se od mene, jer sam blaga i ponizna srca" - rekao je naš Gospodin (Mt 11,29).

Naš govor ne smije biti naduven, hladno superioran, agresivan, uvredljiv. Naš auktoritet mora izvirati iz istine koju navještamo, iz ljubavi koju širimo primjerom koji pokazujemo. Čuvajmo se zapovjedničkog i nasilnog tonā. Budimo strpljivi s ljudima i njihovim slabocama znajući da smo i sami slabi. Dobro je da tražimo u ime Božje cjelevito izvršavanje Božjeg zakona, ali budimo svjesni svoje ljudske slabosti. Tražimo od ljudi da vrše zakon Božji i uz najveće žrtve, ali pokažimo primjerom da smo i mi spremni podnosići najveće žrtve da izvršimo zakon Božji. Inače će naše propovijedanje biti prazno i neće donijeti ploda. Mi smo samo "sluge" Riječi Božje, "sluge beskorisne" i ništa drugo. Ne osuđujmo teškim riječima drugoga, nego radije sudimo sami sebe, a konačni sud ostavimo Gospodinu Bogu, pravednom sucu neba i zemlje.

19. - To ne znači da grijesi protiv bračnog morala, kon-

kretno grijesi koji se čine upotrebom umjetnih kontracepcija-
skih sredstava, nisu po sebi, objektivno govoreci, teški gri-
jesi. Takva tvrdnja bila bi u suprotnosti s naukom papine en-
ciklike, koja naučava nauku o kojoj ovisi vječni spas duša
bračnih drugova. Prema tome radi se tu o objektivno teškim
obvezama i o objektivno teškim grijesima. Ali možda nigdje
nije tako teško prosuditi subjektivnu krivnju grešnika kao
baš na ovom području. Mi znademo da je manja osobna odgovor-
nost grešnika ukoliko je jača strast ili napast. Impuls sek-
sualnih grijeha toliko je jak, izvire iz takvih dubina čovje-
kova bića, da na području ovoga grijeha bivaju oslabljeni
čimbenici o kojima ovisi grijeh i težina grijeha. Svi jest se
poremećuje, emotivni elementi slabe volju tako da slab svjes-
nost i sloboda, pa time grešnik ima olakšavajuće okolnosti.
Ipak je napisano: "Nemojte se varati! Ni bludnici, ni idolo-
poklonici, ni preljubnici, ni mekoputnici... neće baštiniti
kraljevstva Božjega." (1 Kor 6,9-10)

20. - Na što upućuju ovi podaci moralke? Ovdje je za nas
najvažnije da svećenik u tim podacima nalazi razlog da ne po-
stupa po nekoj matematičkoj mjeri, da ne tretira pokornika
kao zločinca, nego naprotiv da ima obzira prema njegovoj sla-
bosti i da s njim postupa u duhu milosrđa, kako je postupao
Krist s ljudima dobre volje, a slabih snaga. Nije li očito
da je božanski Učitelj bio veoma strog prema dvoličnim i oho-
lim grešnicima, a vrlo milosrdan prema grešnicima iz slabosti.

Stoga nam sv. otac papa Pavao VI preporuča u svojoj Enci-
klici pastoral milosrđa. To je ono što papa naročito naglaša-
va i što bismo mogli nazvati novim pastoralnim akcentom ove
enciklike.

Zbog toga kršćanski bračni drugovi, kada im savjest pred-
bacuje da nisu bili vjerni zapovijedima o kojima govori papi-
na enciklika, neka ne gube hrabrosti (HV, t.25); takvi bračni
drugovi neka ne izostanu od sv.sakramenata ispovijedi i pri-
česti: naprotiv neka ih u vjeri i poniznosti još češće prima-
ju. Pretpostavlja se dakako da nastaje s milošću Božjom i
svojom dobrom voljom živjeti u braku s voljom Božjom.

21. - Istina je, s druge strane, da su bludni grijesi u
socijalnom pogledu štetniji i sudbonosniji. Potkapaju naime
zdravlje pojedinaca, uništavaju obitelji i narode, upropasću-
ju zdrave korijene društva. Enciklika na više mesta spominje
moralno propadanje (t.17), rasulo (t.22) i propadanje istini-
te civilizacije (t.18) bez bračnog morala.

IV Pouzdanje u Riječ Božju

22. - Naša pouka o bračnom moralu i primjena na konkretne
slučajeve mora se temeljiti na pouzdanju u Riječ Božju.
Ovdje se radi o velikim i teškim stvarima. Ali ako smo uvje-
reni da mi ne naučavamo svoju ljudsku nauku ili mišljenje ko-
jega makar, kako velikog teologa, nego doista Riječ Božju, ob-
javljenu nam po našem razumu ili po Objavi Božjoj, a zagaran-
tiranu po neprevarljivom papinu učiteljstvu, tada najprije

sami moramo imati pouzdanje u istinitost i korisnost te Božje riječi. Događa se naprotiv da se danas nevjerica rađa baš u srcima crkvenih učitelja i svećenika. Naše mišljenje i naучavanje svè više gubi nadnaravni duh, sve više nas zahvaća pretjerana sekularizacija, posvjetovnjačenje, pa nam se čini da su zakoni Božji previše teški i da ih današnji čovjek više neće moći izvršavati. Gubimo vjeru u Križ Kristov. Ta je nevjerica samih svećenika jedan od izvora krize vjere, a potom i krize moraia kod naših vjernika.

23. - Mi također često puta zaboravljamo da Duh Sveti djeluje i u dušama vjernika, i u dušama nevjernika. Papa nam kaže: "Govorite s pouzdanjem, dragi sinovi, tvrdo uvjereni da Duh Božji pomaže crkveno učiteljstvo da pravilno izlaže nauku i da ujedno pomaže vjernicima iznutra rasvjetljujući njihova srca, pozivajući ih da dadu pristanak" (HV t.29).

24. - Osim toga imajmo na pameti da ljudska duša nije istočnim grijehom u sebi pokvarena, nego je naprotiv i nakon istočnog grijeha čovjek ostao slobodan i sposoban da upozna istinu, da je zavoli i da po njoj živi. Čovjek kao naravno biće ima sklonost prema istini i prema dobroti, pa makar one bile teške. Samo mi treba da istinu cijelovito, jasno, blago i s pouzdanjem izložimo, pa ćemo naći pažljivih slušalaca i među samom mladinom, koja se od nas odbija, ne zato što ona ne bi bila sposobna za žrtvu, nego većinom zato što je mi neznamo prikladnom riječju i iskrenim primjerom oduševiti za žrtvu.

25. - Iako čovjek može shvatiti upotrebot samog zdravog naravnog razuma prirodni moralni zakon, pa i ukoliko se taj odnosi na prenošenje ljudskog života, ipak je naš razum izvrgnut mnogim opašnostima i zasjedama na svom spoznajnom putu uslijed istočnog grijeha. Stoga nam u pravo vrijeme tu dolazi u pomoć autentično crkveno učiteljstvo kao pravi dar Božji, kojemu moramo iskazivati vanjski i unutrašnji posluh u interesu svoje vremenite i vječne sreće.

26. - Enciklika nas ni na jedan način ne uči, kao što neki misle, da bi samo grijesi počinjeni iz egoizma i hedonizma, ili iz zlobe i prezira prema Bogu, bili teški grijesi. Naprotiv, trajno upućivanje Enciklike na "Casti connubii" i druge dokumente kaže sasvim protivno.

Enciklika ne uči da ne treba poći na svetu isповijed u slučaju kada je posve slobodno i svjesno bila spriječena naravna mogućnost začeća. Naprotiv Enciklika prepostavlja protivno, to jest poziva da se dolazi "s poniznom ustrajnošću k milosrđu Božjemu, koje nam se dijeli u sakramantu ispovijedi" (HV, t.25).

27. - Napokon ne može se reći da Enciklika uči tzv. "moralnu nemogućnost", tj. da onaj zakon koji je moralno nemoguć, u stvari ne obvezuje. Takav se zaključak pravi osobito putem statistika. Dolazi se npr. do statističkih podataka da ogromna većina bračnih drugova, na jedan ili drugi način, upotrebljava kontracepciju sredstva, i onda se zaključuje da je zakon koji zabranjuje ta sredstva moralno nemoguć za ogromnu ve-

ćinu i da onda ne obvezuje. Dobar dio takozvanih nemogućnosti da se vrati seksualni moral ne proizlazi iz normalnog stanja ljudske naravi, nego iz umjetno propagiranoga panseksualizma u današnjem bogatom društву, koji kosi i podriva normalnu snagu ljudi za potrebnu spolnu uzdržljivost. U pokvarenoj atmosferi dolazi do opće epidemije. U teško erotiziranoj okolini slabi otpornost ljudi protiv požude tijela. Pročistimo taj zagušljivi zrak trule močvare, pa će veliki dio razvikane nemogućnosti otpasti, pa će ljudi dobre volje osjećati da su sposobni pomoći Božje milosti za kršćansku čistoću. Žar nisu apostoli osjećali u starom antiknom društvu još težu pokvarenost opće bludnosti? Pa ipak su naviještali zakon čistoće i tražili od prvih kršćana: "Bježite od bludnosti" (I Kor 6, 18). Tako neki danas pretvaraju teologiju u sociologiju. Naravno, to je kriva metoda, koja konačno dovodi do teologije mrtvog Boga. Ali naš je Bog, živi Bog koji pomaže izvršavati svoj zakon. Enciklika izričito uči da je obdržavanje toga zakona doduše teško, ali je moguće (HV, t.25).

Enciklika dakle uči "pastoralu strpljivosti" (HV, t.29) također u sakramentu sv.pokore. To ona čini zato da nas nauči izbjegavati bilo laksizam, bilo nepravedni i slabo shvaćeni rigorizam, koji jednako ubijaju duše.

28. - Sve to ne znači liniju manjeg otpora, ne znači nedozvoljenu šutnju, ne znači umanjivanje nauke (HV, t.29). Naprotiv taj "pastoral strpljivosti" znači da svećenik ne smije biti samo sudac, nego u prvom redu otac i liječnik duša. Stoga svećenik mora upotrebljavati sva dobra sredstva, koja ne udaljuju duše. Duše ne smijemo nikako napustiti, jer dobar liječnik nikada ne napušta svoga bolesnika, ni onda kad se čini da nema nikakve nadě.

V O d r j e š e n j e i p o k o r a

29. - Također smo uvjereni da Enciklika ne uči pastoral "bonae fidei" ili "ignorantiae invincibilis" u onim slučajevima kada bračni drugovi dobro znaju da je papa potvrdio tradicionalnu nauku, da nije nikada dopušteno izravno upotrebljavati kontracepcija sredstva (HV, t.14), a oni tu nauku neće da prime jer kažu da ne razumiju razloge. Sigurno je da se ne može dopustiti pokorniku da krši božanski zakon zato što veli da on ne razumije razloge koje papa navodi za postojanje toga zakona. Taj zakon obvezuje, ne zato što ga je crkveno učiteljstvo stvorilo, nego zato što ga je proklamiralo. Deklaracija toga zakona sa strane crkvenog učiteljstva kategorična je i autorativna i obvezuje u savjesti svakog vjernika, pa se svaka savjest mora nastojati tomu zakonu prilagoditi (isp. Pismo biskupa Jugoslavije, 1968, br.9).

To sve vrijedi kao princip.

30. - Ipak u pojedinačnim slučajevima ignorantia invincibilis i bona fides su moguće. Papa ne želi dokinuti iz tradicionalne moralke principe o ignorantia invincibilis i o bona fides. Prema tome ostaje pitanje vrlo praktične naravi, naime: može li isповjednik ostaviti u pojedinom slučaju bračne

drugove in bona fide? Ne reagirati, nego ih pustiti da prosljede postupati kako postupaju, a da oni ne uviđaju da neispravno postupaju?

Odgovor je općenite naravi. Sv. Penitentiaria izjavila je 16. III 1886. da ove grijeh treba tretirati, te o njima ispitivati "aeque ac de alicorum peccatorum mortalium gravitate", tj. kao i u pitanju drugih grijeha. Bona fides u stvarima bračnog morala je per se moguća. O bračnom se moralu toliko govori i piše da ima mali broj ljudi koji o tome ne bi ništa čuli. Svi su katolički bračni drugovi bili upućeni u moralna pitanja braka već prije vjenčanja. Osim toga bračni moral u brajam među zapovijedi u kojima nijedan odrastao čovjek redovito ne može za duže vrijeme ostati neupućen. Bona fides mogla bi biti npr. kod žene ako je bolesna i ako radi po savjetima liječnika; u slučaju kad joj je muž posve pijan i uopće se ne brine za djecu; u obiteljima u kojima već ima više djece; kad roditelji slabo zarađuju; kad je stan malen; kad je žena bolesna ili je već imala više carskih rezova; kad bi novo rođenje, prema izjavi liječnika, bilo smrtno pogibeljno; kad je ugrožen odgoj djece.

31. - Dosljedno, prema općem naučavanju moralista, potrebno je reći da je u takvom izvanrednom primjeru dopušteno penitenta ostaviti in bona fide, ako isповједnik predviđa, ili se boji, da će upozorenje biti bezuspješno, ili da će sa upozorenjem iz materijalnog grijeha učiniti formalni grijeh (iz materijalnog grešnika učiniti formalnoga). Ipak, i u tom primjeru potrebno je izuzeti slučaj kada bi iz propuštene opomene slijedilo veće zlo nego iz upozorenja, npr. kad bi radi toga trpjela zajednica ili nastala sablazan.

32. - Papa sam poziva naučenjake neka produže istraživanja (HV, t.24). Ako bi neki katolik imao razborite razloge protiv naučavanja Enciklike, smio bi ove razloge "slobodno i povjerljivo, s poštovanjem i ljubavlju" (Lumen gentium 37) predložiti. No, ne bi smio protiv nauka Enciklike, ili uopće protiv crkvenog učiteljstva javno govoriti ili pisati. Nije dužan naučavanju Enciklike prionuti unutar sebe (sensu religioso), na svaki način pak se mora trsiti da svoju savjest formira po nauku Enciklike, jer "kršćani u oblikovanju svoje savjesti treba da brižno paze na svetu i sigurnu nauku Crkve. Njezina je zadaća da načela moralnog reda, što proistječu iz same ljudske naravi, svojim ugledom objavljuje i potvrđuje (Dignitatis humanae, 14). Kroz to vrijeme mogao bi se taj čovjek ravnati po svojoj čvrstoj dobroj vjeri i mogao bi dobiti odrješenje, ili bez isповijedi ići na pričest. Takav error invincibilis bio bi per accidens moguć, ali ne može biti pravilo za ravnanje.

Redovito će isповједnik postupati tako da penitente koji su in bona fide upozori na neispravnost njihovog postupka. U praksi je potrebno da pazi da penitenta ne zavede in bonam fidem svojom šutnjom tamo gdje bi morao govoriti, da se čuva dā bonam fidem pozitivno ne potvrđi, i ako poslije diskretnih pitanja sazna da penitent griješi zloupotrebotom braka, neka ga upozori.

33. - Nema razloga da se pitanje davanja odrješenja na ovom području dramatizira. Mora se postupati kao i na drugim područjima, dapače još blaže, suglasno gore iznesenim načelima o redovitim olakšavajućim okolnostima u vezi s ovim grijesima. Recidivi iz slabosti na ovom polju zaslужuju blaži postupak, ali ne oni koji smisljeno, planski, iz egoizma grijesje.

Svećenik je dužan pod strogu obvezu raspoloženom penitentu udijeliti odrješenje. To je dužan s naslova pravednosti (can.886). Pozvan je da uskrati odrješenje jedino kada dozna za sigurne smrte grijeha, pa je poslijе bezuspješnog pokušaja da penitenta pripravi za odrješenje stekao izvjesnost moralnog reda da je penitent nespreman, neraspoložen, npr. ako svjesno i hotimično odbija svaki opoziv grijeha, svako ozbiljno nastojanje da se popravi. Jer treba razlikovati "nastojanje da će se popraviti" od uspjeha u tom nastojanju. Vrlo dobro se može spojiti nastojanje da će se popraviti i predviđanje, dapače i neko uvjerenje, da u tom neće posve uspjeti, nego da će ponovno pasti. Ako penitent predviđa da će pasti, dapače ako je i siguran da će pasti, ali u času ispovijedanja iskreno opoziva što je učinio, te iskreno obećaje da će nastojati da se popravi, to je dovoljno da mu isповједnik dade odrješenje. Ispovijed je u prvom redu sakramenat Božjeg milosrđa. Uostalom, olakšavajuće okolnosti u vezi s težinom grijeha u isto vrijeme su smjernice isповједniku da lakše konstatira prisutnost dobre volje u penitentu, a time i dovoljnog raspoloženja da mu udijeli odrješenje - barem sub conditione.

34. - Kod recidivnih grešnika protiv bračne čistoće neka se isповједnik uvjeri o tome jesu li penitenti kod prijašnjih ispovijedi imali dovoljnu dispoziciju. Često se naime ispovijedaju iz navike, bez pravog kajanja i čvrste odluke. U takvim slučajevima neka im isповједnik pomogne da prijašnje ispovijedni ponove i neka ih disponira za odrješenje.

35. - Može se dogoditi da je penitent dvojbeno raspoložen. Ako ta dvojica dolazi od penitentove slabe volje za bilo kakvim popravkom i poslije nastojanja isповјednika da ga raspoloži, neka mu isповједnik predoči kako je bolje za njega, penitenta, da mu odgodi odrješenje dok ne bude dovoljno raspoložen. Blaže će postupati s penitentom kod kojega otkriva dvojbeno raspoloženje radi toga što penitent uviđa svoju slabost, jakost napasti, težinu okolnosti. U tom slučaju penitent bi možda neodrješen upao u očaj, malodušje. A sjetimo se da je sakramenat ispovijedi za ljude, da ih izdigne iz njihove slabosti, da ojača dobru volju. Zato takvog slabica neka isповједnik osokoli, i ako je konstatirao doista dvojbeno raspoloženje, neka mu udijeli odrješenje sub conditione.

36. - Teško je pojmiti da penitent dolazi na ispvijed, pravilno se ispvijeda, nastoji kršćanski živjeti a da ispvijednik neće moći u njemu pobuditi onaj minimum pokajanja, dovoljan da konstatira u njemu raspoloženje te mu udijeli odrješenje. Nećemo li reći da je i s ovog gledišta problem ispvijedni počesto problem ispvijednika? Neka nas to uzbilji i potakne na stalni kontakt s naučavanjem crkvenog učiteljstva da

budemo, u svijesti svoje slabosti, ipak dostojni djelitelji božanskog dara oproštenja.

37. - Dobro će biti da svećenici, kad govore o problemu čistoće i prenošenja života, uporedo s tim naglase i druge kršćanske krepsti, koje su s tim u vezi: prije svega krepst socijalne pravde i potrebu socijalnih reformi, kako to i Crkva čini. I Sveti se Otar Pavao VI u enciklici "Humanae vitae" izričito poziva i na svoju socijalnu encikliku "Populorum progressio" (HV, t.23). Kad bi u svijetu bilo više pravne, djelotvorne, kršćanske ljubavi i društvene pravde, puno bi lakše bilo onima siromašnim vršiti kršćanski bračni moral. Otpao bi glavni razlog, - razlog ili izlika, - koji se protiv njega navodi.

38. Kod nalaganja pokore neka isповједnik bude očinski revan. Neka se drži propisa Rimskog obrednika: "Napokon neka mu naloži spasonosnu i prikladnu zadovoljštinu, koliko mu nadhne duh i razboritost. A mora se obazirati na stalež, prilike, spol i dob pokornika, pa i na njihovu pripravnost. Neka pazi da ne daje prelakih pokora za teške grijeha, da ne bi velikom popustljivošću postao dionik tuđih grijeha. Neka da pače ima na pameti da pokora nije samo pomagalo novome životu i lijek bolesti, već i zadovoljština za prošle grijeha" (Rimski obrednik, III, p.l.t.19). "Neka nastoji stoga, koliko se može, nalagati pokoru protivnu grijesima, npr.: lakomcima milostinju, bludnicima postove ili drugo mrtvenje tijela..." (Rimski obrednik, III, p.l.t.20).

S v r š e t a k

39. - Ima dosta pitanja na području bračnog morala koja očekuju rješenje s moralnog gledišta. Jasno je rekao Pavao VI (30. VI 1968.) da ova Enciklika nastoji odgovoriti samo na jedno temeljno poglavlje bračnog morala. U njoj se ne nalazi cijelovito razrađivanje tog bračnog morala. To je, tako reći, neizmjerno polje.

Naučenjaci i teolozi imaju dužnost da crkvenu nauku o prenošenju života produbljuju i dalje razrade. Svećenik pak treba da vjerno slijedi crkveno učiteljstvo iz sinovskog posluha i religioznog pijeteta.

40. - Moramo također, mi svećenici, a osobito duhovni pastiri i isповјednici, uvijek biti svjesni da je pitanje kršćanskog služenja brakom zapravo samo jedna od logičnih konsekvensija kršćanske nauke o seksualnoj čistoći i o svrsi spolnoga nagona, u braku i izvan braka. Tko kršćansku čistotu i kršćanski brak tako shvaća (po nauci Evanđelja i apostolskih poslanica: Mt 19,3-12; 22,29. 30; Mk 10, 2-12; 12, 24-25; Lk 16,18; 20,34-36; 1 Kor 6,15 - 7,40; Ef 5,22-33), puno će lakše uzimati na sebe i terete braka, pa i obvezu uzdržljivosti, kad je od njega traže svetost bračne veze i ono što danas nazivamo odgovornim očinstvom, odnosno materinstvom. A to moramo vjernicima dati mi svećenici općim odgojem za čistotu i za idealno shvaćanje braka: prije svega u mladim, pred-

bračnim godinama, ali onda i dalje, kroz čitav život. I u katohetskoj vjerskoj pouci, i u propovijedanju riječi Božje, i u isповједи, i u individualnim pastoralnim kontaktima: osobito pri pouci zaručnika pred vjenčanje. Treba da kršćanskoj omladini i vjernicima uvijek iznova stavljamo pred oči kako spolni i erotični momenat u životu nije sam sebi svrhom, nego da on, po Božjim osnovama, mora da služi višem idealu braka, kao posvećenog izvora novih života, i obitelji kao temeljne prastanice društva, pa da je stoga sentimentalna i senzualna ljubav uvijek vezana na objektivne norme morala i da joj je konačna svrha nesebična ljubav davanja.

VAŠI BISKUPI

.....

TAJNIŠTVO BISKUPSKE KONFERENCIJE

ZAGREB

Br. 546/BK - 1969.

Zagreb 5. prosinca 1969.

Gornja se Instrukcija dostavlja svim Ordinarijatima da je pošalju svojim svećenicima na znanje i ravnanje.

Nikola Soldo, v.r.
tajnik BK

Izdavač: Tajništvo B K J - Zagreb, Kaptol 31

Odgovara: Soldo Nikola - Zagreb, Kaptol 31

Umnoženo ciklostilom Nadb.duhovnog stola - Zagreb, Kaptol 31

Z A G R E B 1969

ZAVJETNA MISA ZA UMIRUĆE

Ulazna pjesma (Ps. 22, 42): Oče, ako hoćeš, otkloni ovaj kalež od mene: ali neka ne bude moja, nego tvoja volja. (U usk. vr. aleluja, aleluja - Ps. 114, 3-4). Boli smrtne snadjoše me, stegoše me zamke podzemlja, snašla me muka i tjeskoba: tada zazvah ime Gospodnje. - Slava Ocu... Oče...

Molitva

Bože, milosrdno si otvorio ljudskom rodu pristup u vječni život iz same smrtnosti kojom se za kaznu mučimo: podaj, molimo, da oni koji su u smrtnoj borbi, osjete kako se pridružuju trpljenju tvoga Jedinorodjenca i kako se, njegovom krvlju obilježeni, tebi prikazuju. Po istom Gospodinu.

Čitanje Poslanice blaženoga Pavla Apostola Korinćanima (I Kor 15, 20-26): Braćo, Krist je uskrsnuo od mrtvih, on je prvenac umrlih. Budući da je po čovjeku došla smrt, po Čovjeku dolazi i uskrsnuće od mrtvih. Jer kao što u Adamu svi umiru, tako će u Kristu svi oživjeti. Svaki u svom redu: prvenac Krist, potom, u vrijeme njegova dolaska, Kristovi pripadnici. Zatim će doći svršetak, kada preda - pošto uništi svako poglavarstvo, svaku vlast i silu - kraljevstvo Bogu i Ocu. Da, on mora kraljevati, dok ne podloži svoje neprijatelje pod svoje noge. Neprijatelj koji će posljednji biti uništen jest smrt.

Pjesmaiza Poslanice (Ps. 30, 17-18) Rasvijetli lice nad slugom svojim, po svojoj me dobroti spasi. ¶ Gospode, ne bilo me stid što te zazvah. Aleluja, aleluja. ¶ Ps 26, 13 Vjerujem da ću uživati dobra Gospodnja u zemlji živih. Aleluja.

Poslije Sedamdesetnice mjesto Aleluja govori se:

Zavlaka: (Ps 129, 1-4) Iz dubine, Gospode, vapijem tebi: Gospodine, čuj moj glas! Neka pazi uho tvoje na glas moga vapaja. ¶ Ako se, Gospode, grijeha budeš spominjao, Gospodine, tko će opstat? ¶ Al u tebe je praštanje i zbog zakona tvoga čekam tebe, Gospodine.

U uskrsno vrijeme mjesto Pjesmeiza Poslanice govori se:

Zavlaka: Aleluja, aleluja. / Ps. 26, 13: Vjerujem da će uživati dobra Gospodnja u zemlji živih. Aleluja. U Gospoda se uzdaj, ojunači se. Aleluja.

+ Slijedi sveto Evandjelje po Luki (Lk 23, 33-34 i 39-43).

U ono vrijeme, kad dodjoše na mjesto zvano Lubanja, tu razapeše njega i zločince: jednoga s desne, a drugoga s lijeve strane. A Isus je molio: "Oče, oprosti im jer ne znaju što čine." Jedan od obješenih zločinaca vrijedjao ga je: "Zar nisi ti Mesija? Spasi sebe i nas!" Tada drugi progovori i ukori ga: "Zar se Boga ne bojiš ti koji podnosiš istu kaznu? Mi smo ovdje po pravdi jer primamо zaslужenu plaću za svoja djela. Ali ovaj nije nikakva zla učinio." I reče Isusu: "Gospodine, sjeti me se kad dodješ u svoje kraljevstvo!" On mu reče: "Zaista, kažem ti, danas ćeš biti sa mnom u raju."

Prikazna pjesma (Ps. 27, 7): U Gospoda se uzdalо moje srce i pomoći mi dodje. Zato mi kliče srce (u usk.vr. aleluja)

Prikazna molitva

Neka ti budu mili, Gospodine, darovi naše odanosti kojima u svojoj dobroti razveseljuješ naš svagdanji život: daj da po ovim darovima, posvećenima otajstvom smrti tvog jedinorodjenog Sina, slavimo trajnu pobjedu nad smrću. Po istom.

Pričesna pjesma (Iv 6, 55)

Tko jede moje tijelo i piye moju krv ima život vječni i ja će ga uskrisiti u posljednji dan (u usk. vr. aleluja).

Popričesna molitva

Molimo te, Gospodine, okrijepi nas ovom hranom, te one koje na ovom svijetu podržavaš snažnom svojom pomoći, na polasku iz ovoga života prati utjehom svoje dobrote. Po Gospodinu.

Odobrila Sv. Kongregacija obreda 15. srpnja 1968. br. D 12/68
za biskupije Jugoslavije. Misa je dopuštena na sve dane "dummodo non
occurat" dies liturgicus I classis. Servatis de caetero servandis.
Quibuslibet contrariis nihil obstantibus."

SACRA CONGREGATIO PRO CULTU DIVINO

Prot. n. 620/69

I U G O S L A V I A E

Textus Missae votivae pro agonizantibus lingua croatica
exaratus.

PROBATUM SEU CONFIRMATUM

E Civitate Vaticana, die 3 iulii 1969.

De mandato Em.mi Praefecti

A. BUGNINI m.p.
L.S. a Secretis

Gästkrönikor ordinariet i Hästare

Brot: 1316-1318/69
12/16, 1969.

a/q

Ordinariet
Björresundskri
Henrik
Bråv 1969.